

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

**TÜRKİYE'DE BULUNAN EĞİTİM ÇAĞINDAKİ SURİYELİ
MÜLTECİLERİN EĞİTİMİ SORUNU
(VAN İLİ ÖRNEĞİ)**

Emrah KULTAS

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2017

TÜRKİYE'DE BULUNAN EĞİTİM ÇAĞINDAKİ SURİYELİ
MÜLTECİLERİN EĞİTİMİ SORUNU
(VAN İLİ ÖRNEĞİ)

Emrah KULTAS

Danışman

Doç. Dr. Hasan Basri MEMDUHOĞLU

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2017

KABUL VE ONAY

Emrah KULTAS tarafından hazırlanan “Türkiye’de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Mültecilerin Eğitimi Sorunu (Van İli Örneği)” başlıklı bu çalışma, 07/08/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç Dr. Hasan Basri MEMDUHOĞLU

(Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Nazım ÇOĞALAY

(Üye)

Yrd. Doç. Dr. Rezzan UÇAR

(Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

07/08/2017

Emrah KULTAS

Yüksek lisans eğitimim sırasında dünyaya gelen ve bana güç veren kızım

Meryem ve çok sevdiğim eşim Özlem'e ithafen

TEŞEKKÜR

Bu araştırma, Türkiye'ye göç eden Suriyeli çocukların eğitimi üzerine yapılmıştır. Araştırmada yaşanan eğitim sorunları araştırılmış ve bu sorunun çözülmesi noktasında öneriler sunulmuştur. Tezin hazırlanma sürecinin her aşamasında desteklerini benden esirgemeyen, her zaman olumlu yaklaşımı ile bana güç veren, her konuda beni yönlendirip motive eden, bilgi ve tecrübeleriyle bana çok şey katan, çok değerli tez danışmanım Sayın **Doç. Dr. Hasan Basri MEMDUHOĞLU'** na sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Veri toplama sürecinde ailelerle görüşmelerim esnasında beni yalnız bırakmayan değerli arkadaşlarıma ve bu konuda görüşlerini aldığım tüm katılımcılara katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Son olarak yüksek lisans eğitimim boyunca beni sürekli motive eden, her konuda beni cesaretlendiren, varlığıyla bana güç veren sevgili eşim **Özlem KULTAS'** a eğitimim sürecinde göstermiş olduğu sabır ve desteğinden dolayı teşekkür ederim.

Emrah KULTAS

ÖZET

Emrah KULTAS. *Türkiye’de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Mültecilerin Eğitimi Sorunu (Van İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2017.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'ye göç etmiş ve halen Van ilinde yaşamlarını sürdüren eğitim çağındaki Suriyeli mültecilerin yaşadıkları eğitim sorunlarını açığa çıkararak çözüm önerileri geliştirmektir. Nitel yöntemle yapılan bu çalışma, bir durum (vaka) çalışmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye'ye göç etmiş ve halen Van ilinde yaşamlarını sürdüren eğitim çağındaki Suriyeli 13 (7 okula devam eden, 6 okula devam etmeyen) çocuk, 6 Suriyeli aile reisi, Van ilinde Suriyeli öğrencilerin öğrenim gördüğü okullardaki 8 öğretmen ve 5 okul müdürü, 2 il milli eğitim yöneticisi (bir il milli eğitim müdür yardımcısı, bir il milli eğitim şube müdürü), il milli eğitimde görev yapan 7 maarif müfettişi, 1 sosyal yardımlaşma vakfı yöneticisi ve Van ilinde aktif olarak hizmet veren 4 sivil toplum kuruluşu (2 sendika, 2 yardım derneği) yöneticisi olmak üzere 46 kişi oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış form kullanılarak yapılan görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Araştırma verileri, içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Çalışmada veriler, 3 ana kategori ve 13 alt tema halinde analiz edilmiştir. Araştırmada, Suriyeli ailelerin genel olarak barınma, beslenme, dil sorunu ve uyum sorunu yaşadıkları, bu sorunların çocuklarının eğitimini olumsuz yönde etkilediği, Van ilinde bulunan Suriyeli çocukların büyük bir bölümünün bu ve benzeri nedenlerle eğitimlerine devam etmediği ve bu yönde çeşitli talep ve beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Göç, Suriye, eğitim sorunları, göç ve eğitim, Suriyeli göçü, Suriye krizi, Suriyeli mülteciler

ABSTRACT

Emrah KULTAS. *The Education Problem of the Syrian Refugees Located in Turkey (Sample for Van City), Master's Thesis, Van, 2017.*

The aim of this study is to disclose the education problems of the Syrian refugees who are at educational age and lead a life in Van, and also try to find suitable solutions for this problem. This study is a descriptive survey model which is a case study. The study group is consisted of 46 people; 13 Syrian refugee children who have migrated to Turkey and have lived in Van (7 of them attend to school while 6 of them do not), 6 Syrian householders, 8 teachers and 5 school managers from the schools in which Syrian students have education in Van, 2 provincial administrators of national education (one assistant of provincial administrator of national education, one departmental manager of provincial directorate for national education), 7 education inspectors who work in Van, 1 administrator of social assistance and solidarity foundation and 4 civil society organizations (2 unions and 2 charities) which serve actively. The data is obtained with the interview technique which has been made by structured form. The study data is analyzed with content analysis method. The data in study has been analyzed in 3 main and 13 sub-categories. In the study, it has been come through that Syrian families have generally harbouring, food, language and compliance problems, these problems have affected the education of children, the large part of the Syrian children do not maintenance their education because of those and suchlike problems, and they have requests and expectations about this matter.

Key Words

Migration, Syria, education problems, migration and education, Syrian migration, Syria crisis, Syrian refugees

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
TABLolar DİZİNİ	x
1. BÖLÜM : GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
2. BÖLÜM : KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Göç	5
2.1.1. Göç Çeşitleri	6
2.1.2. Göçün Nedenleri ve Sonuçları	8
2.1.3. Sığınma Amaçlı Göç	10
2.1.4. İltica, Göçmen, Mülteci ve Sığınmacı Kavramları	10
2.1.5. Mülteci Akımının Nedenleri	12
2.1.6. Mültecilerin Yaşadıkları Sorunlar	15
2.1.7. Dış Göç ve Eğitim İlişkisi	18
2.1.8. Suriye Krizi ve Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Gelişi	19
2.1.9. Suriyelilerin Göç Etme Sebepleri	20
2.1.10. Suriyelilerin Türkiye'yi Tercih Etme Sebepleri	21
2.1.11. Türkiye'deki Suriyelilerin Genel Durumu	21
2.1.12. Türkiye'nin Suriyeli Çocuklara Yönelik Eğitim Politikaları	31
2.1.13. Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitim Durumları	36
2.1.14. Türkiye'nin Suriyeli Çocuklara Sunduğu Eğitim Hizmetleri	38
2.1.15. Suriyelilerin Eğitimi Sürecinde Yaşanan Temel Sorunlar	42
2.1.16. Van İlinin Coğrafi Konumu ve Suriyeli Göçü Açısından Durumu	45
3. BÖLÜM : YÖNTEM	48
3.1. Araştırmanın Modeli	48

3.2. Çalışma Grubu.....	48
3.2.1. Katılımcıların Kişisel Bilgileri.....	48
3.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi.....	51
3.4. Geçerlik ve Güvenirlik	52
4. BÖLÜM : BULGULAR VE YORUM	53
4.1. Van İlinde Yaşayan Suriyelilerin Genel Durumuna İlişkin Bulgular	53
4.1.1.Suriyelilerin Göç Etme ve Türkiye’yi Seçme Nedenleri	53
4.1.2. Suriyelilerin Van İline Yerleşme Nedenleri.....	55
4.1.3. Van İlinde Yaşayan Suriyelilerin Geleceğe Yönelik Planları	57
4.1.4. Van İlindeki Suriyelilerin Yaşadıkları Genel Sorunlar	58
4.1.5. Suriyelilerin Yaşadıkları Sorunların Giderilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar	60
4.2. Van İlinde Eğitimine Devam Eden Suriyeli Çocuklara İlişkin Bulgular	61
4.2.1. Suriyeli Öğrencilerin Okulda Yaşadıkları Sorunlar	62
4.2.2. Okulda Yaşanan Sorunların Giderilmesine Yönelik Alınan Tedbirler	67
4.2.3. Suriyelilerin Eğitimlerine Yönelik Talep ve Beklentileri	69
4.2.4. Eğitimde Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Öneriler	72
4.2.5. Okulun Suriyeli Öğrencilere Katkısı.....	74
4.3.Van İlinde Eğitimine Devam Etmeyen Okul Çağındaki Suriyeli Çocuklara İlişkin Bulgular.....	77
4.3.1. Suriyeli Çocukların Eğitimlerine Devam Etmeme Nedenleri.....	77
4.3.2. Suriyeli Çocukların Eğitimlerine Devam Etmeme Nedenlerinin Giderilmesine Yönelik Talep ve Beklentileri.....	80
4.3.3. Eğitimlerine Devam Etmeyen Suriyeli Çocukların Eğitime Dâhil Edilmesine Yönelik Öneriler	82
5. BÖLÜM : TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER.....	85
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	85
5.2. Öneriler.....	90
5.2.1. Van İlinde Bulunan Okul Çağındaki Suriyeli Çocukların Eğitimine Yönelik İdeal Öneriler	90
5.2.2. Van İlinde Bulunan Okul Çağındaki Suriyelilerin Eğitimine Yönelik Mevcut Şartlara Uygun Öneriler	91
KAYNAKÇA.....	93
EKLER	100
Ek 1: Araştırma Sürecine Yönelik İzlenimler	100
Ek 2: Görüşme Soruları	103
Ek 3: Araştırma İzni.....	115

KISALTMALAR DİZİNİ

AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BEKAM	: Bilim Eğitim Kültür Araştırmaları Merkezi
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisyonu
GEM	: Geçici Eğitim Merkezleri
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
HRW	: Human Rights Watch (İnsan Hakları İzleme Örgütü)
İHAD	: İnsan Hakları Araştırma Derneği
İHH	: İnsan Hak ve Hürriyetleri ve İnsani Yardım Vakfı
MAZLUMDER	: İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	: Milli Eğitim Müdürlüğü
PTT	: Posta Telefon Telgraf İşletmeciliği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNCHR	: The UN Refugee Agency (BMMYK)
UNİCEF	: Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu
YÖBİS	: Yabancı Öğrenciler Bilgi İşletim Sistemi
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Suriyeli Mültecilerin Ülkelerinden Ayrılma Sebepleri.....	20
Tablo 2. Suriyeli Mültecilerin Türkiye’yi Tercih Etme Sebepleri.....	21
Tablo 3. Kamp İçinde ve Dışında Okula Kayıtlı ve Kayıtsız Çocuk Sayıları (2014-2015).....	36
Tablo 4. Yıllara Göre Okullaşan Suriyeli Öğrenci Sayısı.....	37
Tablo 5. Van İlindeki Okullarda Kayıtlı Suriyeli Öğrenci Sayısı.....	47
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Suriyeli Çocuklara İlişkin Bilgiler.....	49
Tablo 7. Araştırmaya Katılan Suriyeli Ailelere İlişkin Bilgiler.....	49
Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Okul Yöneticilerine İlişkin Bilgiler.....	50
Tablo 9. Araştırmaya Katılan İl MEM Yöneticilerine İlişkin Bilgiler.....	50
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Vakıf ve STK Yöneticilerine İlişkin Bilgiler.....	51
Tablo 11. Araştırmanın Ana ve Alt Temaları.....	52
Tablo 12. Suriyelilerin Göç Etme ve Türkiye’yi Seçme Nedenleri.....	53
Tablo 13. Suriyelilerin Van İline Yerleşme Nedenleri.....	55
Tablo 14. Van İlinde Yaşayan Suriyelilerin Geleceğe Yönelik Planları.....	57
Tablo 15. Van İlindeki Suriyelilerin Yaşadıkları Genel Sorunlar.....	58
Tablo 16. Suriyelilerin Yaşadıkları Sorunların Giderilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar...	60
Tablo 17. Okulda Yaşanan Sorunlara İlişkin Katılımcıların Görüşleri.....	62
Tablo 18. İl Yöneticileri ve Müfettişlerin Suriyeli Öğrencilere Yönelik Tespitleri.....	65
Tablo 19. Okulda Yaşanan Sorunların Giderilmesine Yönelik Alınan Tedbirler.....	67
Tablo 20. Suriyelilerin Eğitimlerine Yönelik Talep ve Beklentileri.....	69
Tablo 21. Suriyeli Çocukların Eğitimlerindeki Dil Tercihleri.....	71
Tablo 22. Eğitimde Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Öneriler.....	72
Tablo 23. Okulun Suriyeli Öğrencilere Katkılarına İlişkin Katılımcıların Görüşleri.....	75
Tablo 24. Suriyeli Çocukların Eğitimlerine Devam Etmeme Nedenleri.....	78
Tablo 25. Eğitime Devam Etmeme Nedenlerinin Giderilmesine Yönelik Talepler.....	80
Tablo 26. Eğitimlerine Devam Etmeyen Suriyeli Çocukların Eğitime Dâhil Edilmesine Yönelik Katılımcıların Önerileri.....	82

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımlar açıklanacaktır.

1.1. Problem Durumu

Suriye’de yaşanan iç çatışmalar ve karışıklıklardan dolayı Suriye’den Türkiye’ye ilk olarak 2011 yılında 252 kişi giriş yapmış ve bu tarihten itibaren Türkiye’ye sığınan Suriyeli sayısı giderek artış göstermiştir (AFAD, 2016). Yaşanan bu çatışmalardan milyonlarca kişi etkilenmiştir. Bu süreçte binlerce insan yaralanmış, çok sayıda insan hayatını kaybetmiştir. 2015 yılına gelindiğinde ise Suriye nüfusunun yarısından fazlası yaşadıkları toprakları terk edip farklı ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Göç eden Suriyelilerin önemli bir kısmı komşu ülkeler olan Türkiye, Lübnan, Irak ve Mısır gibi ülkelere sığınmıştır (UNCHR, 2015). Bu göç sürecinde şüphesiz Türkiye, konumu itibariyle Suriyeliler için büyük bir öneme sahip olmuştur. 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş ve çatışmaların etkisiyle ülkelerinden göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin önemli bir kısmına Türkiye ev sahipliği yapmaktadır.

İlk göç hareketinden bu yana Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların sayısı gün geçtikçe katlanarak devam etmiştir. Günümüz itibariyle Türkiye’de kayıtlı Suriyeli sayısı 3 milyonu geçmiştir. Göçün ilk yıllarında Türkiye’de Suriye’deki çatışma ortamının uzun sürmeyeceği, göç eden Suriyelilerin uzun yıllar kalmayacağı düşüncesi hâkim olduğundan Suriyeliler için kısa vadeli çözümler düşünülmekteydi. Bu noktada, temel ihtiyaçlarının karşılanması noktasında Suriyelilerin belli bir bölgede toplanmaları gerektiği düşüncesinin etkisiyle Suriye sınırına yakın il ve ilçelerde geçici barınma merkezleri oluşturuldu. Bu barınma merkezlerine Suriyeli mülteciler yerleştirilmeye çalışıldı. Hatta Türkiye’nin çeşitli illerinde bulunan Suriyeliler bile il göç idareleri tarafından bu kamplara yönlendirildi. Ancak Suriye’deki savaş ve çatışma ortamının bitmemesi, Suriye’deki durumların gittikçe kötü bir hal alması Türkiye’ye Suriyeli göçünü daha da artırarak Suriyelilerin uzun yıllar Türkiye’de kalacakları düşüncesini

ortaya çıkardı. Geçici barınma merkezlerinin sayısı artırılmaya çalışıldı fakat bu merkezlerin göç eden Suriyelilerin tümünü barındırmasının mümkün olmadığı görüldü.

Türkiye’de hali hazırda 10 ilde 23 barınma merkezi bulunmaktadır. Bu barınma merkezlerinde Suriyeli mültecilerin barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçları karşılanmaktadır. Bunun yanı sıra bu barınma merkezlerinin içerisinde veya dışında geçici eğitim merkezleri oluşturularak Suriyeli çocukların eğitim ihtiyaçları da giderilmeye çalışılmaktadır. Ancak Göç idaresi müdürlüğü (2017) verilerine göre Türkiye’de bulunan Suriyeli mültecilerin % 8’i gibi çok az bir kısmı bu kamplarda yaşamlarını sürdürürken % 92’lik gibi ciddi bir kısmı ise Türkiye’nin tüm illerine dağılarak buldukları il ve ilçelerde yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadırlar. Türkiye’nin dört bir tarafına yayılan Suriyeliler sosyal, ekonomik, psikolojik gibi pek çok sorun yaşamaktadırlar. Bu durum, Türkiye’nin bu yönde önemli politikalar geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Göç eden nüfusun yarısına yakını çocuklardan oluşmaktadır. Göç süreci, yetişkinlere göre çocukları daha çok etkilemektedir. Çocukların küçük yaşta ailesiyle birlikte bu tür sorunları yaşamaları onlarda derin yaralar ve psikolojik sorunların oluşmasına yol açabilmektedir. Ayrıca göç eden nüfusun 1/3’i gibi okul çağında ve eğitim görmesi gereken önemli bir kitlenin olması, bu çocukların eğitimi sorununu karşımıza çıkarmaktadır. Dolayısıyla bu durum, Türkiye’nin eğitim çağındaki bu çocukların eğitimi noktasında da uzun vadeli politikalar geliştirmesini zorunlu kılmıştır.

Türkiye’nin diğer illerinde olduğu gibi Van ilinde de yaşamlarını sürdürmeye çalışan önemli bir Suriyeli mülteci kitlesi bulunmaktadır. Van iline göç eden Suriyeliler ilk olarak barınma sorunuyla karşılaşmaktadırlar. Bu temel sorunu bir şekilde çözmeyi başarabilen aileler burayı kendilerine mesken etmişlerdir. Ancak barınma sorunu dışında onları beslenme, uyum, işsizlik, dil sorunu gibi çeşitli sorunlar beklemektedir. Bu sıkıntıların giderilmesinde aileler ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Çocuk nüfusunun Suriyeli nüfusunun yarısı gibi önemli bir oranını oluşturması ve dolayısıyla eğitim sorununun gündeme gelmesi, Türkiye’deki diğer illerde olduğu gibi Van ilinde de çözülmesi gereken önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bu noktada, Türkiye’de bulunan eğitim çağındaki Suriyeli mültecilerin eğitim sürecinde yaşadıkları sorunların belirlenmesi ve belirlenen sorunlar doğrultusunda çözüm önerilerinin geliştirilmesi bu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de bulunan Suriyeli mültecilerin genel durumu önemli bir problem olarak bizleri yakından ilgilendirmektedir. Özellikle Suriyelilerle ilgili yapılan araştırmalar, ülkelerinde eğitimlerini yarıda bırakarak Türkiye’ye gelen ve eğitimine devam etmesi gereken binlerce Suriyeli çocuğun olduğunu göstermektedir. Bu durum, Türkiye’nin Suriyeli çocuklara yönelik uzun vadeli eğitim politikaları geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Türkiye’de yaşamlarını sürdüren okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitim sürecinde yaşadıkları sorunların belirleneceği ve bu sorunlara getirilecek çözüm önerilerinin değerlendirileceği bu çalışmanın, hali hazırda Türkiye’nin gündeminde olan bu önemli konuya ve bu bağlamda yapılacak olan farklı çalışmalara da katkı sağlayacağından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’ye göç ettikten sonra Van iline yerleşen ve Van ilinde yaşamlarını sürdüren eğitim çağındaki Suriyeli mültecilerin yaşadıkları eğitim sorunlarını açığa çıkararak çözüm önerileri geliştirmektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Van ilinde yaşamlarını sürdüren eğitim çağındaki Suriyeli mülteci çocuklara yönelik ne tür eğitim hizmeti sunulmaktadır?
2. Van ilinde yaşamlarını sürdüren eğitim çağındaki Suriyeli mülteci çocukların yaşadığı eğitim sorunlarına ve sunulan eğitimin niteliğine ilişkin Suriyeli aile reisleri ve çocukların, öğretmenlerin, okul ve il milli eğitim yöneticilerinin, il milli eğitim müfettişlerinin, vakıf ve sivil toplum kuruluşu yöneticilerinin görüşleri nelerdir?
3. Van ilinde yaşamlarını sürdüren eğitim çağındaki Suriyeli mülteci çocukların eğitim sürecinde yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin Suriyeli aile reisleri ve çocukların, öğretmenlerin, okul ve il milli eğitim yöneticilerinin, il milli eğitim müfettişlerinin, vakıf ve sivil toplum kuruluşu yöneticilerinin görüş ve önerileri nelerdir?
4. Van ilinde çeşitli nedenlerle eğitimlerine devam etmeyen okul çağındaki Suriyeli mülteci çocukların eğitime dâhil edilmesi noktasında öğretmenlerin,

okul ve il milli eğitim yöneticilerinin, il milli eğitim müfettişlerinin, vakıf ve sivil toplum kuruluşu yöneticilerinin görüş ve önerileri nelerdir?

1.4. Varsayımlar

- Araştırmaya katılan görüşmecilerin görüşme sorularına içtenlikle cevap verdikleri ve bu sorulara ilişkin ifadelerinin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- Bu araştırma, Türkiye'ye göç edip Van ilinde yaşamlarını sürdüren Suriyeliler ile sınırlıdır.
- Araştırmanın bulguları, veri toplama aracında yer alan maddelerle ve ulaşılan görüşmecilerin bu maddelere verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Göç

İnsanlık tarihinin her döneminde görülen ve farklı nedenlerden dolayı ortaya çıkan göçler, sonuçları nedeniyle toplumların sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi yapıları üzerinde önemli değişikliklere sebep olmaktadır. Ekonomik, siyasi, çevresel, sosyal veya kişisel gerekçelerle, bir yerden başka bir yere yapılan, uzun ya da kısa dönemli olarak dönüş niyeti taşıyabilen veya sürekli bir iskân amacı taşıyan yer değiştirmeler (Yalçın, 2002) şeklinde tanımlanan göç, çok yönlü bir yapıya sahip olduğu için de farklı bilimlerin ilgi alanına girmektedir.

Göç Terimleri Sözlüğü (2009, 23) göçü, “devletlerarası bir sınırı geçerek ya da bir devlet içinde yer değiştirme süresi; yapısı ve sebebi ne olursa olsun insanların yerlerini değiştirdikleri nüfus hareketleri” olarak tanımlamaktadır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise göç, "ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret" (TDK, 2016) şeklinde ifade edilmektedir.

Faist (2003, 41) göçü, bir siyasal veya toplumsal birimden diğerine, bir yer veya mekândan diğerine doğru bir akış olup daimi ya da yarı-daimi bir şekilde genellikle bir tür idari sınırın dışına doğru yaşanan yerin değiştirilmesi şeklinde tanımlamıştır. Faist burada, göçün yalnızca mekânsal bir değişim olmadığını; aynı zamanda göçü, toplumsal, sosyal ve siyasal etkilerinin olduğu bir süreç olarak tanımlamıştır.

Göç, insanların yaşadığı yerlerdeki yaşam koşullarının gereksinimlerine cevap veremediği veya normal bir yaşam için olması gereken koşulların ortadan kalktığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Böylece insanlar gereksinimlerine yanıt bulabilecekleri ya da yaşam koşullarının daha iyi olduğu başka yerler arayışına girerler. Bu arayış süreci ise göç olgusu olarak karşımıza çıkmaktadır (Beter, 2006, 5-6). Beter, bu tanımlamasında göçü, bir arayış ve bir kurtuluş aracı olarak açıklamaktadır.

Genel anlamda göç, insanların belirli nedenlerle yaşadıkları yerlerden ayrılarak sonraki yaşamlarının tümünü veya bir bölümünü geçirmek üzere ülkeler arası ya da ülke sınırları içerisinde farklı bölgelere yapılan coğrafi yer değiştirme hareketi olarak tanımlanabilir (Üner, 1972; Akkayan, 1979; Ozankaya, 1986; Tezcan, 1994). Toplum, toplumdaki gelişmeleri, toplumsal çatışma, değişim ve kalkınmayı etkileyen göç, insanların demografik, coğrafi, ekonomik ve sosyo-politik nedenlerle zaman yer değiştirmesi ile eyleme dönüşen ve eylemin bitiminden sonra da etkileri devam eden bir süreçler bütünüdür. Göçün itici nedenleri olarak da gösterilen bu etmenlerin en önemlileri doğal ve toplumsal çevredir. Bu çevreler, bireyin gereksinmelerini karşılayamadığı sürece reddedilir ve böylece göç süreci başlamış olur (Saracaloğlu, 2014).

2.1.1. Göç Çeşitleri

Göçler, göç edilen yerin ülke sınırları içerisinde veya ülke sınırları dışında olması açısından iç göç ve dış göç olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.1.1.1. İç göç ve dış göç

Sağlam (2006), iç göçü, bir ülkenin kendi hudutları içerisinde mekânsal açıdan geçici veya kalıcı, gönüllü veya zorunlu olarak yapılan yer değişikliği; aynı ülke hudutları içerisinde bir yerden başka bir yere gerçekleştirilen göç hareketi olarak açıklarken; Gönüllü (1996), dış göçü, ülkeler arası göç olarak tanımlayıp; gittiği ülkede kalmak, çalışmak veya oraya yerleşmek amacıyla, bir ülkeden başka bir ülkeye yapılan göç hareketleri şeklinde tanımlamıştır. İç göçte ülke genel nüfusu azalmamakta yalnızca bölgesel nüfus farklılıkları meydana gelmektedir. Fakat dış göçte, göç veren ülkenin nüfusunda göç oranında bir azalma meydana gelmektedir (Özyakışır, 2013, 9).

Literatürde farklı ve çok sayıda göç çeşitleri bulunmakla beraber göçün oluşmasına sebep olan etkenlere bakıldığında göçleri, gönüllü göç ve mecburi göç olarak iki grupta ele almak mümkün olabilir (Akkayan, 1979, 22-23):

2.1.1.2. Gönüllü ve mecburi göç

İnsanların daha iyi yaşam şartları, iş imkânları, ekonomik olanaklar, güvenlik, istikrar ve çeşitli sosyal imkânlar elde edebilmek isteği ile serbest bir şekilde yer değiştirmelerine gönüllü göç; devletlerin çeşitli sosyal, ekonomik ve güvenlik gibi

konularda aldıkları kararların uygulanması nedeniyle veya bir yerdeki insanlar ya da gruplar arasındaki çatışmaların ortaya çıkardıkları sorunlar nedeniyle oluşan göç hareketlerine ise mecburi göç denir. Mecburi göçler, zorunlu ve zorlama göç olarak ikiye ayrılır:

Zorunlu göç, içinde yaşamların idame edildiği ortamın ve koşulların insanları mecbur kılmasıyla gerçekleşen göçlerdir. Ayrıca, insanların yaşama tutunabilmeleri amacıyla savaş, doğal afetler, etnik baskılar ve diğer siyasi, ekonomi ve toplumsal nedenlerle topluca yaşadıkları yerleri terk etmesi anlamına gelmekte olup; mülteci, sığınmacı gibi yerinden edilmiş insanları kapsamaktadır. Zorlama göç ise otoriter bir gücün insanları kendi istekleri dışında yer değiştirmeye mecbur bırakılmasıyla gerçekleşen göçlerdir (Gündüz ve Yetim, 1997, 110; Şirin-Öner, 2012, 13-29).

Yapılan bu sınıflamaların haricinde Petersen (2004) göçü, bireysel ve sınıfsal farklılıkları göz önüne alan dört kategoride ele almaktadır (akt. Yalçın, 14-16):

1. *İlkel göçler*: Bireylerin yaşanan doğal afetler karşısındaki çaresizliği sonucunda yaşanan göçlerdir. İklim ve doğal çevrenin yarattığı kuraklık ve sel gibi olaylar sonucu oluşan toplu göçler bu göç türüne örnek olarak verilebilir.

2. *Zorunlu göçler*: İlkel göçlerde itici etmen tabiatken, zorunlu göçlerde ise daha çok sosyal yapıdır. Bireylerin göç kararı üzerinde herhangi bir yaptırımın olmaması ve zorla göç etmekten başka şanslarının olmaması durumudur. Nazilerin Yahudileri göçe zorlamak için yaptıkları baskılar ve Yahudileri toplama kamplarına götürmek için uyguladıkları politikalar, zorunlu göçe örnek olarak gösterilebilir.

3. *Serbest göçler*: Bireyler, topluluklar ve toplumlar üzerine uygulanan herhangi bir zorunlu gücün olmadığı durumda göçmenin kendi göç kararını vererek eylemini gerçekleştirmesidir.

4. *Kitlesele göçler*: Serbest göçlerin bir sonucudur. Serbest göçmenlerin, göç ettikleri bölgenin değişik hayat tarzlarını benimsemesi sonucu bu durumu, diğer göç göçmenlere anlatmasıyla oluşan toplu göçlerdir.

Bu araştırma, Türkiye'ye göç eden okul çağındaki Suriyeli mülteci çocuklar üzerine yapılan bir dış göç araştırmasıdır. Ayrıca Suriyeliler, kendi istekleri dışında yer değiştirmeye mecbur bırakıldıklarından buna zorunlu göç de denilebilir.

2.1.2. Göçün Nedenleri ve Sonuçları

Göçün nedenlerini insanları göç etmeye zorlayan sosyal, ekonomik, kültürel ve dini nedenlerden ayrı düşünmek imkânsızdır. İnsanların değişik sebeplerle göç etmeleri veya yaşadıkları yerleri değiştirmek zorunda kalmaları; sosyal, ekonomik, kültürel olanaklar bakımından daha iyi koşullara sahip olan yerlerde yaşamlarını idame etmek istemelerinden kaynaklanmaktadır (Apak, 2014).

Akan ve Arslan, (2008) iç göçlerin başlamasını etkileyen nedenleri, hızlı nüfus artışı, tarım sektöründeki teknolojik gelişmelerin artması, sağlık alanındaki avantajlar, terör olayları ve terörün sebep olduğu huzursuzluklar, iş ve eğitim imkânlarının sınırlı olması şeklinde sıralarken; dış göçlerin sebeplerini ise savaşlar, doğal afetler, ekonomik nedenler, işsizlik oranlarının yüksek olması, ülkeler arası anlaşmalar sonucu yapılan nüfus mübadeleleri ve ülkelerdeki rejim değişiklikleri şeklinde sıralamaktadır (s.21-25).

Göç, hem terk edilen yerde hem de göç edip gidilen yerde eğitim, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda önemli birçok problemi beraberinde getirmektedir. Kırsal alanlardan büyük kentlere göç eden milyonlarca kişi için, bu zamana kadar sahip oldukları kırsal kültür işlevini kaybetmektedir. Fakat göç edilen yerdeki kentsel kültür de yeterince benimsenmemektedir. Bu yüzden ülkemiz kırsaldan kente göçün getirdiği bir kültür şoku yaşamaktadır. Göç eden aileler, ortaya çıkan bu kültür boşluğunu ortadan kaldırmak ve kent kültürüne geçişi sağlama amacı ile değişik yöntemlerle göç ettikleri yere kendi geleneksel kültürlerini taşıma eğilimi göstermektedirler. Böylece kentte uyum aşamalı bir şekilde sağlanmaya çalışılmaktadır (Keleş, 1995).

Karakuş'a (2006) göre aynı yörelerden göç edenler genellikle aynı yerlere yerleşerek kent içerisinde kendilerine ait kapalı kültür odacıkları oluşturmaktadırlar. Bir mahalle veya semt büyüklüğünde olan bu odacıklar, o insanların geldikleri yörelerin küçük bir modeli olmaktadır. Büyük kentlerdeki hemşeriler sadece aynı köyden olanlar değil; aynı ilçeden, aynı ilden hatta bazen aynı mezhepten olan bireylerdir. Görünürde kentlerde fakat gerçek anlamda her biri kendi memleketinde yaşamaktadır. Bugün İstanbul'un belli semtlerinde var olan Ordu Mahallesi, Trabzonlular Mahallesi, Erzincanlılar Mahallesi gibi mahalleler örnek olarak verilebilir. Bu durum, insanların kente olan intibaklarını engelleyen önemli bir sebeptir.

Göç eden nüfusun en büyük sorunlarından biri iştir. Genellikle bu nüfusun eğitim seviyeleri düşüktür ve sahip oldukları bilgi birikimi tarıma yönelik olduğu için bunu kent yaşamında kullanamamaktadırlar (Karakuş, 2006, 10). Ayrıca kentteki iş olanakları mesleki teknik eğitimi veya daha çok uzmanlık becerisi gerektirdiğinden göçle gelen nüfus, mevcut eğitim düzeyleriyle bu işlerde çalışmamaktadırlar (Kazgan, 1999, 18).

Göçün ortaya çıkardığı önemli bir diğer problem de göç sonucu kentlerin hızlıca büyümesi ve belediyeçilik hizmetlerinin zorlaşmasıdır. Büyük kentlerin ulaşım, konut, temiz içme suyu, kanalizasyon problemi ile karşı karşıya olduğu bilinen bir gerçektir. Kontrolsüz kentsel büyüme sebebiyle konut, su, kanalizasyon, ulaşım, eğitim ve sağlık hizmetlerinin sağlanması problemi daha da aşılmaz hale gelmiştir (Dinçer, 1997; akt. Bozan, 2014).

Nar'a (2008) göre çocuklar, göç sürecinden en fazla etkilenen kişilerdir. Göç, çocukların ve ergenlerin ruh sağlığında çeşitli tahribatlara neden olduğundan göç eden çocuk ve ergenlerde uyum problemleri oluşabilmektedir. Bu durum, çocukların eğitimlerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Göç yaşamış öğrencilerin, yeni bir çevreye uyum sağlamaları zaman aldığı için disiplinsiz davranışlar göstermeleri, derslerinde başarısız olmaları (Uluocak, 2009), ekonomik gelirlerinin düşük olması nedeniyle göçün etkisiyle bir kısmının okula devamlarının aksaması veya eğitimlerini yarıda bırakmaları (Sevim, 2001), herkesin ona karşıymış düşüncesine kapılmaları, bunun sonucunda ailesiyle çatışmalar yaşamaları ve arkadaşlarıyla iletişim kurmada sıkıntılar yaşamaları (Han, 2010; akt. Topsakal, Merey ve Keçe, 2013) göçün olumsuz etkilerinden bazılarıdır.

Memduhoğlu ve Kultas (2016), göç yaşamış öğrencilerin aile düzenlerinin ciddi anlamda değiştiği, yeni bir eve, yeni bir ortama, yeni bir okula, öğretmenlerine ve arkadaşlarına uyum sağlamada sıkıntılar yaşadıkları, öğrencilerin geçim sıkıntısı yaşadıkları ve bu yüzden ev ve okul ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli imkânlara sahip olmadıkları, ayrıca bazı öğrencilerin ailelerinin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için eğitimini yarıda bırakıp bir işte çalışmak zorunda kaldıkları sonucuna ulaşmıştır.

2.1.3. Sığınma Amaçlı Göç

Dünyanın farklı yerlerinde yaşayan insanların yüz binlercesi güvenlik endişesiyle her yıl yaşadıkları yerleri terk edip göç etmek zorunda kalmaktadırlar. Savaşlar veya ülkedeki iç çatışmalar nedeniyle yerlerinden edilen bu insanlar, kendilerini veya ailelerini tehdit edici durumlardan dolayı korku, zulüm ve acı içeren hikâyeleriyle farklı bölgelere ve ülkelere doğru eşyalarını dahi alamadan kaçarlar. Bazıları aileleriyle beraber denizaşırı ülkelere kaçar, bazıları kamplara sığınır, bazıları ise hiç kimselerin olmadığı bölgelerde veya ormanlarda saklanır. Zor ve tehlikeli olan bu yolculuk sırasında birçoğu yolda yaşadıkları zorluklar ve hastalıklar nedeniyle yaşamlarını yitirirler. Büyük kitleler halinde gerçekleşen bu göçler, sığınmaya çalıştıkları ülkelerin sosyo-ekonomik dengesini ve güvenliğini de tehlikeye sokmaktadır. Kitleler halindeki göç hareketleri uluslararası alanda dikkatleri çekmekte ve ülkeler bazında endişe uyandırmaktadır (Çiçekli, 2009; akt. Akalın, 2016). Farklı ülkelere sığınan bu insanlar, geriye kalan yaşamlarının tamamını veya bir kısmını göç ettiği yerde geçirmek istemektedir. Göç edilen yerlerde ise mülteci, sığınmacı ve göçmen gibi kavramlar ve bu göçlerin getirdiği çeşitli sorunlar gündeme gelmektedir.

2.1.4. İltica, Göçmen, Mülteci ve Sığınmacı Kavramları

Yer değiştirme şekilleri ve sebeplerindeki farklılıklar, yer değiştiren kişiler için sığınmacı, mülteci, göçmen, yerinden edilmiş kişi gibi farklı kavramların kullanılmasına neden olmaktadır. Ülkeyi terk etme sebeplerindeki farklılık, mülteci ve göçmen kavramları arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Göçmenler, genellikle ekonomik nedenler yüzünden kendi istekleri doğrultusunda ülkelerinden ayrılmış ve ülkelerinin korumasından yararlanabilen kişiler iken; mülteciler ise ülkelerini terk etmek zorunda kalmış fakat kendi ülkelerinin korumasından faydalanamayan kişilerdir (BMMYK, 2001; Atayun, 2002).

İltica, bir kişinin ayrımcı yasal suçlar veya çeşitli baskılar sebebiyle uyuğunda bulunduğu veya ikamet ettiği ülkeyi terk ederek, farklı bir devletin sınırlarına girerek o devletin korumasını aramasını istemektir (Akyürek, 2007).

Tomanbay'ın (2004) açıklamalarına göre, iltica alanında kullanılan mülteci ve sığınmacı kavramları incelendiğinde bu kavramların anlamsal olarak yanlış

kullanıldıkları görülmektedir. Kökeni Arapça olan “mülteci” kavramının Türkçe karşılığı “sığınmacı”dır. Yine kökeni Arapça olan iltica kavramı ise Türkçe’de “sığınma” anlamındadır. Osmanlıca ve Türkçe karmasında yapısal olarak yanlış bir birleştirme yapılarak kökeni Arapça olan bir sözcüğe Türkçe kökenli bir ek getirilmiş ve “ilticacı” kavramı oluşturulmuştur ki bu Türkçe’de anlamsal olarak “sığınmacı” kavramının karşılığıdır. Yani kökeni Arapça olan “mülteci” ile kökeni Türkçe olan “sığınmacı” kavramlarının aslında aynı anlama geldiği görülmektedir. Fakat 1951 Cenevre Sözleşmesi Türkçe’ye çevrildiğinde, İngilizce’de farklı iki terim olan “asylum seeker” kavramı yerine “sığınmacı” ; “refugee” kavramı yerine ise “mülteci” kavramlarının kullanılması, aslında anlamı farklı olan bu iki kavramın Türkçe’de anlamdaş olan iki kelime ile tanımlanmasına sebep olmuştur. Ancak BMMYK, mülteci statüsü tanınmış bireyler ile mültecilik başvurusunda bulunmuş fakat hukuki açıdan henüz mültecilik statüsü tanınmamış bireyler arasında uzun bir süre boyunca farklı tanımlar yapma ihtiyacı duymamış ve ikisi için de mülteci kavramını kullanmıştır (Altuğ, 1967).

Diller arası çevirilerde yapılan yapısal ve anlamsal yanlışlara rağmen iki kavramın var olan tanımlarından yola çıkılarak farkını kısaca belirtmek mümkündür. BMMYK (1998), mülteci kavramını; “İrkı, dini, milliyeti belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için, vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkudan dolayı dönmek istemeyen yabancı” şeklinde tanımlanmaktadır (akt. Deniz, 2008). Uluslararası Af Örgütü (2009) ise sığınmacı kavramını; “Kontrolü dışında gelişen olaylar nedeniyle baskıyla karşılaşan ve ülkesini terk etmek zorunda kaldığı için mülteci olarak uluslararası koruma arayan, mülteci statüsü almaya yönelik başvurularının hükümet ya da BMMYK tarafından karara bağlanmasını bekleyen, statüleri henüz resmi olarak tanınmamış kişiler” şeklinde tanımlamıştır. Yapılan bu tanımlarda ifade edilen sebeplerden dolayı ülkesini terk ederek başka bir ülkenin himayesini talep eden bir kişi, öne sürdüğü iddialar doğruluk kazanıncaya kadar sığınmacı olarak adlandırılır. Bu iddiaların doğrulanması sonucunda ise bu birey mülteci statüsüne geçmektedir. Başka

bir ifadeyle mültecilik, sığınma talebinden sonra yapılan incelemeler sonucunda elde edinilen ve Birleşmiş Milletler tarafından sığınmacıya verilen bir statüdür.

Türkiye'deki Suriyeliler hukuki anlamda ne sığınmacıdırlar ne de mülteci statüsündedirler. Türkiye, İçişleri Bakanlığı'nın çıkarmış olduğu Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Suriyelilere “geçici korunma statüsü” vererek onların temel hizmetlerden faydalanmalarını sağlamıştır (GİGM, 2014). Bu çalışmamızda da Suriye'den göç eden bireyler için hukuki bir statü kastedilmeksizin yalnızca Suriyelilerin ülkelerindeki çatışma ortamından kaçarak Türkiye'ye sığınma eylemine atıfla “sığınmacı” ve “mülteci” kavramlarının ikisi de kullanılmıştır.

2.1.5. Mülteci Akımının Nedenleri

Her yıl dünyanın farklı yerlerinde yüz binlerce insan ülkelerini terk edip mülteci durumuna düşmektedir. Mülteci hareketlerinin nedeni savaşlar, doğal afetler, iç çatışmalar, isyanlar, ihtilaller, insan hakkı ihlalleri, baskıcı rejimler, yoksulluk ile çeşitli siyasi, ekonomik ve sosyal olaylardır. Bu nedenlerden dolayı dünyada milyonlarca insanın yaşam şartları her geçen gün çok daha zor bir hal almakta ve bu insanlar umutlarını başka bölgelerde ya da ülkelerde aramak zorunda kalmaktadır. Günümüzde kendi ülkeleri dışında yaşamlarını devam ettirmeye çalışan insanların sayısı 200 milyona yaklaşmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) ilgi alanında 10 milyonu mülteci, 13 milyonu da ülke içinde yerinden olmuş kişilerden oluşmak üzere toplam 23 milyon kişi bulunmaktadır (Özdoğru, 2008; akt. Deniz, 2008).

Zorunlu göçler kapsamında ele alınan göçlerin en dramatiği mülteci göçüdür. Geride kaybedecek hiçbir şeyi olmayan ve genellikle ülkelerini tekrar dönmek düşüncesiyle terk eden insanlardan oluşan mülteciler, en sıkıntılı ve hassas göçmenlerdir (Deniz, 2008). Başta barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçların yanı sıra çok sayıda sorunla karşı karşıya kalan bu insanların, göç etme nedenleri Weiner' ın (1996) çalışması temel alınarak 5 başlık altında ele alınabilir:

2.1.5.1. Devletlerarası savaş

Mülteci akımının sebepleri arasında mülteci akımına en çok yol açan sebep, devletler arasında patlak veren savaşlardır. Weiner, çalışmasında 1969'da 287 bin,

1982’de 406 bin ve 1992’de ise 459 bin kişinin devletlerarası savaşlar nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kaldıklarını belirtmiştir.

Yirminci yüzyıl, dünya ülkeleri arasındaki savaş sayısı yönünden ne yazık ki oldukça fazladır ve bu durumdan yüz binlerce insan etkilenmiştir. Özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında otuz yıl içinde dört ayrı Arap-İsrail savaşı ortaya çıkmış ve bu savaşlar sonucunda da çok sayıda insan ülkelerini terk ederek başka bölgelere veya ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır (Sander, 2008). Aynı şekilde ikinci dünya savaşının yaşanması sürecinde milyonlarca insan yaşadıkları toprakları terk etmek zorunda kalmıştır. Savaş bittikten sonra bu insanlar ülkelere geri dönmüş olsalar dahi yaşadıkları toprakları bıraktıkları gibi görememişlerdir. Zira savaş sonucunda ülke sınırları ve dünya haritası yeniden şekillenmiştir. Soğuk savaş döneminde de Rusya ve ABD çatışmasından dolayı patlak veren savaşlar sonucunda Berlin Duvarı’nın yıkılması ve Sovyetler Birliği’nin dağılması, bunun yanı sıra, Rusya ve Afganistan savaşı ile Azerbaycan ve Ermenistan çatışması, geçen yüzyılın sonlarına doğru yaşanan Körfez Savaşı da milyonlarca insanın ülkesinden ayrılmasına sebep olmuştur. Irak’ın Kuveyt’i işgal etmesi sonucu beş milyon insan bundan sonraki yaşamlarını mülteci olarak devam ettirmek zorunda kalmıştır (Hein, 1993; Weiner, 1996, 6-18).

2.1.5.2. Etnik çatışmalar

Devletlerarası savaşların sonucunda mülteci akımına yol açan sebeplerden biri de etnik çatışmalardır. Weiner, çalışmasında 34.028.000 mültecinin 10.304.000’i etnik çatışmalar nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır.

Etnik çatışmalar, iki yolla mülteci akımına sebep olmaktadır. Bunların birincisi, yaşanmış olan etnik çatışmanın merkez ile etnik gruplar arasında ortaya çıkar. Bunda özerk bir bölge talebi söz konusudur. Bu çatışmaların asıl sebebi toprak istemidir. İkincisi ise bir etnik grup, başka etnik gruplarla çatışma yaşar. Bu çatışmaların asıl sebebi ise devlet zulmü veya diğer etnik gruplarla yaşanmış olan bir takım problemlerdir (Weiner, 1996, 10).

Etnik çatışmaya yol açan nedenler konusunda genel bir tasnif veya sınıflandırma yoktur. Zolberg ve arkadaşları etnik çatışmaya yol açan en önemli nedenlerin din ve dil olduğu belirtmektedir (akt. Weiner, 1996). Weiner, bunlara ek olarak ırksal grupların ve kabilelerin de etnik çatışmaya yol açabileceğini belirtmektedir. Ancak dinsel grupların

ortaya çıkardığı söz gelimi etnik çatışmaların ideolojik sebeplerden kaynaklandığı takdirde etnik bir çatışma olarak kabul edilemeyeceğini ifade etmektedir. Örneğin, Türkiye’de yaşanan Alevi-Sünni çatışması bir etnik çatışma olabilirken; Mısır’da yaşanan İslamcı fundamentalist - laik çatışmaları etnik bir yön taşımamaktadır. Tarihte imparatorlukların yıkılmasıyla ortaya çıkan etnik çatışmalar da önemli ölçüde mülteci göçlerine neden olmuştur. Çünkü imparatorlukların yıkılmasının ardından oluşan devletler çok – kültürlüdür devletlerdir ve bu nedenle de etnik grup sayısı fazladır. Bu tür devletlerde çeşitli etnik gruplar ön planda olmuştur. Bu da anlaşmazlıklara, diğer etnik grupları aşağılamaya, ayrılıkçı eylemlerin artış göstermesine ve çatışmaların yaşanmasına dolayısıyla da göçlere sebep olmaktadır (Weiner, 1996, 35; Ergil, 2009, 85).

Cumhuriyet sonrası gerçekleşen Türk-Yunan nüfus mübadelesi ve 1990’larda Irak’taki gelişmeler sonucunda 1,4 milyon Kürt’ün Türkiye ve İran’a göç etmek zorunda kalması da etnik çatışmaların yol açtığı mülteci akımına örnektir (Hein, 1993, 48).

2.1.5.3. Baskıcı otoriter ve devrimci rejimler

Dünya tarihinde baskılara neden olan otoriter ve devrimci rejimler, çok sayıda insanın yaşadıkları toprakları bırakarak başka ülkelere göç etmesine yol açmıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı öncesinde ve 70’li yıllarda bu tür rejimler oldukça etkindi. Çünkü bu dönemlerde faşizm, oldukça egemen bir sistemdi ki II. Dünya Savaşı’na yol açan sebeplerden biri de bu sayılmaktadır. Bunun yanı sıra, Çin ve Küba’da komünizmin yaygın olması, İran’da İslami devrimin gerçekleşmesi ve İspanya’da Franco rejimi yüzbinlerce insanın yurtlarını geride bırakmasına sebep olmuştur. Çin’deki komünist devrim sürecinde 1966-1969 yılları arasında 2.245.000 kişi, Küba’da Castro’nun hâkimiyetinin başlamasıyla 580.000 kişi, Balkanlardaki Sovyet işgali ve komünist rejimin egemenliği sonucu ise 270.000 kişi göç etmek zorunda kalmıştır (Weiner, 1996, 28).

2.1.5.4. Sivil çatışmalar

Mülteci akımına yol açan bir diğer neden de sivil çatışmalardır. Mülteci akımında diğer nedenler kadar etkili olmasa da sebep olduğu mülteci sayısı azımsanmayacak kadar fazladır. Sivil çatışmalar, etnik olmayan çatışmalardır. Zira

burada çatışmalar, dinsel, dilsel veya ırksal problemlerden kaynaklanmamaktadır. Çatışmaların nedeni genelde sınıfsal veya ideolojik sebeplerdir. Devlet ile vatandaş arasında silahlı örgütler tarafından yürütülen bir mücadele vardır. Söz gelimi, soğuk savaş döneminde Latin Amerika ve Asya’da ortaya çıkan Amerika ve Sovyetler destekli savaşlar etnik olmayan sivil çatışmalara örnek verilebilir. Bu ülkelerdeki sivil çatışmalar sonucunda çok sayıda insan topraklarını terk etmek zorunda kalmıştır (Weiner, 1996, 10-22).

1980 öncesi Türkiye’de yaşanan gelişmeler de etnik olmayan sivil çatışmalar olarak nitelendirilebilir. Çünkü bu çatışmaların ortaya çıkmasındaki temel neden ideolojiktir. Fakat diğer ülkelerin aksine, Türkiye’deki bu çatışmalar, olayların kontrol altına alınmasıyla mülteci akımına sebep olmamıştır (Kariman, 2015).

2.1.5.5. Doğal afetler ve çevre sorunları

Doğal afetler ve yaşanan çeşitli çevre sorunları, bazı yazarlara göre mülteci akımının bir nedeni olarak ele alınmamaktadır. Bunun temel nedeni ise doğal afetlerin insanların kudreti dışında geliştiği ve yaşananların çatışmaların sebebi değil, bir sonucu olduğu düşüncesidir. Fakat bazı yazarlar ise bu olayların göç etmek için bir neden olduğu düşüncesiyle bunu mülteci akımının bir nedeni olarak ele almıştır.

Doğal afetler diğer nedenler ile kıyaslandığında çok sayıda kişinin yurtlarını terk etmesine neden olmamakta; ancak ortaya çıkan rakamlar da azımsanmayacak kadar fazladır. Weiner çalışmasında 80’li yılların ortasında Afrika’da 2 milyonu aşan kişinin yaşanan kuraklık sebebiyle topraklarını terk ettiğini ifade etmektedir. Çernobil felaketinde 700 bin kişi açlık nedeniyle mülteci durumuna düşmüştür. Burada da bu felakete yol açan temel etken insan ve yanlış uygulamalarıdır (Castles ve Miller, 2008).

2.1.6. Mültecilerin Yaşadıkları Sorunlar

Ülkeler arası gerçekleşen göçlerde göç eden topluluğun sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal, toplumsal ve eğitime yönelik geçmişi ve tecrübeleri göç edilen yerlere uyumu olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir (Şahin, 2001). Yıllar boyu yaşamlarını idame ettikleri topraklarını, evlerini, iş yerlerini, geçmişlerini geride bırakarak belki de bir daha dönmek üzere ülkelerini terk eden sığınmacı ve mültecilerin göç ettikleri yerlere alışmada çeşitli sıkıntılar yaşamaları kaçınılmazdır.

2.1.6.1. Psikolojik sorunlar

Davies ve Webb (akt. Beter, 2006, 27), sığınmacıların yaşadıkları sorunlara değinerek bu sorunların çoğu sığınmacı için travma durumu oluşturabileceğine dikkat çekmektedir. Bunlara göre sığınmacıların genel olarak yaşadığı sorunlar şunlardır: Ev, iş yeri, toprak gibi maddi değerlerin ve aile bireylerinin yitirilmesi sonucu ortaya çıkan sorunlar, ırksal saldırılar, yaşanan durumların belirsizliği, göç edilen ülkelerde yeni hayata uyum sorunları, barınma sorunları ve bu tür sorunlarla ilgilenen kurum ve mesleklerin bilinmemesi gibi durumlar ve bu konuda yaşanan derin duygular göç eden bireyin psikolojik sorunlar yaşamasına yol açabilmektedir.

Şahin'e (2001) göre göç eden insanların yaşadıkları duyguları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

Yabancılık duygusu: Göçmenler, hem göç ettikleri yerlerdeki insanlara göre bir yabancıdır hem de göç ettikleri yerlerdeki her şey onlara yabancıdır. İklim, çevre, var olan kültür ve konuşulan dil alıştıklarından oldukça farklıdır. Birey, yaşadığı bu duyguyla bir mekâna veya herhangi ortama ait olamama hissini taşır.

Yalnızlık duygusu: Bu duygu, göç eden insanların bilinçli veya bilinçsiz olarak geride bıraktığı akrabalarının ve yakınlarının eksikliğinden ve bu durumdan dolayı kendini suçlu hissetmesinden kaynaklanmaktadır.

Özlem duygusu: Birey, o anda göç edilen yerde olmayan ve geçmişindeki her şeyi özlemekte ve bu duygu, bireyin kişiliğinde yer edip yaşamının geri kalan kısmında da sürekli devam edecek olan bir duygu olacaktır.

Kişilik problemi: Göçmenin önceki yaşamıyla göç ettiği yerdeki yaşamı, ilişkileri, konuştuğu dil arasında farklılıklar olduğundan göç eden özellikle ergin bireylerde kişilik çatışması olur. İki farklı kültürün kişinin benliğinde çatışması durumu, çocuklarının da zamanla göç edilen toplumun kültürünü benimsemesiyle giderek daha da artar ve derinleşir.

Köksüz olma: Göç eden bireyler, kök saldığı toplumdan, benimsemiş olduğu kültüründen ve güven duygusundan yoksun olduğu için genellikle göç ettiği ortama kendini ait hissedememe duyguları içerisindedir.

Kendi vatanına ait değer yargılarının aşığılanması: Mülteci, dâhil olduğu toplumda varlığını kanıtlamak amacıyla toplumun var olan değerlerini benimser ve önceki toplumunda önem kazanmış olan değer yargılarının giderek değersizleştiiğinin farkına varır. Gittiği toplumda kendi değerlerinin anlamsız olduğunu anlar. Toplumların değer yargılarının karşılaştırılması, göçmenin iç dünyası ve aile hayatında sorunlara yol açar.

Kuşkuculuk ve önyargılı davranma: Göçmenler, yeni bir ülke, yeni bir kültür ve yabancı olduğu bir toplum içinde, devamlı olarak bilmedikleri şeylerle karşılaşır. Bu da göçmende her şeyden kuşkulama ve her şeye ön yargılı davranma duygularını ortaya çıkarır.

2.1.6.2. Fiziksel sorunlar

Sığınmacı ve mülteciler zorlu yaşam şartları, barınma, beslenme ile ilgili problemler, sağlık sorunları ve sosyal hizmetlere ulaşmada yaşanan güçlükler, şiddet gibi pek çok nedenle özellikle de sağlık açısından en savunmasız göçmen gruplarıdır.

Barınma ve iş bulma sorunu yine mültecilerin yaşadığı en önemli sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ev kiralama imkânı olmayan sığınmacılar parklarda, boş arsalarda, otobüs duraklarında ve köprü altlarında barınmaya çalışmaktadır. En temel sorun olan beslenme ve barınma ihtiyacını karşılamak için herhangi bir işte çalışmak isteyen ve iş arayan sığınmacılar, ağır çalışma şartları ve ancak düşük ücretlerle iş bulabilmektedir. Sığınmacı kadınlar ya bulabilirlerse gündelik temizlik işlerinde çalışmakta ya da temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çocuklarıyla beraber cadde ve sokaklarda yardım toplamaya çalışmaktadır. Bu kadın ve çocuklar cadde ve sokaklarda risk altında olup onlar için koruyucu görevi gören herhangi bir mekanizma bulunmamaktadır. Çalışan veya çalışmak zorunda olan çoğu eğitim çağında olan sığınmacı çocuklar ise eğitimine devam edememektedir (Taştan, 2014).

2.1.6.3. Sosyal ve kültürel sorunlar

Mülteciler, özellikle göçün ilk günlerinde kendi imkânlarıyla günlük yaşamlarını devam ettirmede ve temel ihtiyaçlarını karşılamada zorluklar yaşamaktadırlar. Göç ettikleri yerlerde bekleme süresi uzadıkça sorunlar daha da artmaktadır. Yaşanan bu sorunlar; eğitim sorunları, yeni bir çevreye ve kültüre uyum sorunu, dil farklılığından kaynaklı sosyal ilişki kurma konusundaki güçlükler şeklinde sınıflandırılabilir. Bu sorunlara kişinin evinden ayrılmak zorunda kalarak neredeyse hiçbir yönüyle benzer olmayan bir ülkeye sığınması, maddi ve manevi değerlerini geride bırakması, ülkesinde sahip olduğu statü kadar aile, akraba, komşu gibi sosyal ilişki ağlarının yokluğu da ilave edildiğinde günlük yaşamın göç edenler için ne kadar zor olduğu daha iyi anlaşılabilir (Buz, 2008, 4).

Yöre halkının kendilerine önyargılı davranması, göç edilen ülkenin dilinin bilinmemesi mülteciler için sosyal anlamda sıkıntılar oluşturmakta ve onların topluma uyumunu engellemektedir. Bu noktada Türkiye’de göç edenler ile yerel halk arasında uyumlarını ve kaynaşmalarını sağlayacak çalışmalar yapılmamaktadır. Bu boşluğun doldurulması yerel halkın kişisel tercihine vicdanlarına bırakılmıştır (Akalın, 2016).

Mültecilerin yaşadıkları bir diğer önemli sorun da eğitim sorunudur. Göç eden bireylerin göç ettikleri yerlerde sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaları, okul çağındaki çocukların eğitimini de olumsuz yönde etkilemektedir.

2.1.7. Dış Göç ve Eğitim İlişkisi

İnsan Hakları Araştırmaları Derneği’nin 2010 yılı Türkiye İltica ve Sığınma Hakkı İzleme Raporu’na göre, Türkiye’deki mültecilerin eğitim problemi yaşamasına yol açan en önemli nedenlerden biri, ikamet harcı ve dolayısıyla bu süreçte geçici kimlik alamama sorunudur. Erdoğan’ın (2011) çalışmasında öne sürdüğü “mülteci çocuklarının eğitim sorunu yaşamasına yol açan nedenlerin en öne çıkanları dil, kimlik kaydı ve ailelerin buldukları yerlerdir” düşüncesi de raporu destekler niteliktedir. Elllerinde vatandaşlık kimliği olan sığınmacılar olsa bile çoğu zaman eğitimleri konusunda nereye müracaat edeceklerini ve kayıtlarını nasıl yapabilecekleri noktasında bilgi sahibi değildirler. Kayıt için başvurdukları okullar kendince sebepler öne sürerek çocuklarını kaydetmek istemeyebilmekte, kaydı yapılan çocuklar öğretmenleriyle ve

arkadaş çevresiyle özellikle dil farklılığından kaynaklı uyum sorunları yaşayabilmektedir (Beter, 2006; İHAD, 2011).

Yaşanan bir diğer sorun ise çocukların çoğunun geldikleri ülkelerde aldıkları eğitimi ve eğitim seviyelerini ya da mezuniyetlerini kanıtlayacak bir belge alamamalarıdır. Bu yüzden çocuklar, gidilen yerlerde eğitimlerine kaldığı yerden değil; en baştan başlamak zorundadırlar. Bu da eğitimde bölünmelere neden olmaktadır (İHAD, 2011).

Sürüel'e (2008) göre mülteci çocuklar için eğitimin erişilebilir olması, eğitim kurum ve kaynaklarının ulaşılabilir olması, bu çocukların yaşadığı diğer sorunlarının etkisini azaltabilir. Zira göç ettikleri ülkede tutunabilmeleri amacıyla okul, çocuklar için en önemli sosyalleşme kaynağı olarak destek görevi görecektir. Bu, ait olduğu değerlerden kopup gelen çocuk için bir iyileştirme ve bulunduğu yere bağlılığını sağlayacak süreci başlatacaktır. Çocuklar için göç ettiği yerde eğitim hakkında yoksun olan olma durumu, yetişkinlik yıllarında yaşanacak sosyal problemlere kaynaklık edebilmektedir. Çünkü çocukluk yıllarında eğitim ortamında yaşanabilecek bir dışlanma olgusu yetişkinlik yıllarında da sosyal yönden dışlanmalara yol açmaktadır.

2.1.8. Suriye Krizi ve Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Gelişi

2010 yılında Tunus'ta ortaya çıkan Arap Baharından Ortadoğu ülkeleri de etkilenmiş olup bu ülkelerde meydana gelen siyasi olaylar, iç çatışmalar, darbeler ve savaşlar milyonlarca insanın ülkesini terk etmesine neden olmuştur. Bu süreçten 2011 yılında etkilenmeye başlayan Suriye'de de çok sayıda insan zarar görmüştür. İHH'nın yayınladığı Suriye raporunda, 2012 yılı Kasım ayı itibariyle resmî rakamlara göre bu çatışmalardan dolayı Suriye'de 970 kişinin işkenceye maruz kaldığı, 2.148'i çocuk olan 47.000 kişinin öldürüldüğü bildirilmektedir. Diğer yandan yaşanan çatışmalar nedeniyle çok sayıda kişinin yaralandığı, 400.000 kişinin hapsedildiği, 600.000 kişinin komşu ülkeler olan Lübnan, Ürdün ve Türkiye'ye; 2,5 milyon kişinin ise ülke içerisinde farklı bölgelere göç etmek mecburiyetinde kaldığı, ayrıca 100.000 kişinin de kayıp olduğu ifade edilmektedir (İHH Suriye raporu, 2012). Mazlumder'in (2013) bir yıl sonraki raporuna göre ise bu sayılar bir hayli artmış görünmektedir. Topraklarını terk ederek komşu ülkelere göç etmek zorunda kalan Suriyeli sayısı yaklaşık 2,5 milyon iken; ülke içerisinde farklı bölgelere göç eden Suriyeli sayısı ise yaklaşık 5 milyonu bulmuştur.

2014 yılına gelindiğinde, 9 milyonu aşkın Suriyelinin yaşanan bu olaylardan etkilendiği, 5 milyonu aşkın Suriyelinin de ülkelerini terk ettiği söylenebilir. 2015 yılında ise bu sayı, 12 milyonu aşmıştır ve neredeyse Suriye nüfusunun yarısının mülteci konumuna düştüğü görülmektedir (UNHRC, 2015; AFAD, 2016).

Yaşanan bu göç sürecinde şüphesiz Türkiye, ev sahibi ülke ve transit ülke olma açısından büyük bir öneme sahip olmuştur. 2011 yılında Suriye'de ortaya çıkan iç savaş ve çatışmaların etkisiyle can güvenliğinin tehlikede olduğunu düşünen Suriyeliler, en güvenilir ülke olarak düşündükleri Türkiye'ye göç etmeye başlamışlardır (Çetin ve Uzman, 2012). Suriyelilerin Türkiye'ye ilk toplu göçü, 29.04.2011 tarihinde Cilvegözü Sınır Kapısından yaklaşık 300 kişinin girmesiyle olmuştur. Bu tarihten itibaren Türkiye'ye Suriyeli göçü artarak devam etmiştir. Bunun yanı sıra bu süreçte kendi istekleri doğrultusunda Suriye'ye geri dönen Suriyeliler olduğu gibi geçerli pasaportları olanların başka ülkelere gönderilmesi sağlanan Suriyeliler de olmuştur (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu, 2012).

2.1.9. Suriyelilerin Göç Etme Sebepleri

AFAD'ın 2013 yılında Suriyeli mülteciler hakkında yürüttüğü saha araştırması sonuçlarına göre, Suriyelilerin Suriye'den ayrılma gerekçeleri tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Suriyeli Mültecilerin Ülkelerinden Ayrılma Sebepleri

	Kamp içi		Kamp dışı	
	Sayı	%	Sayı	%
Güvenlik	1.331	57,2	1.363	80,8
Siyasi	440	18,9	211	12,5
Ekonomik	384	16,5	20	1,2
Sağlık	132	5,7	76	4,5
Diğer gerekçeler	40	1,7	17	1,0
Toplam	2.327	100	1.687	100

Kaynak: AFAD, *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013 Saha Araştırması Sonuçları*

Tabloda görüldüğü üzere, Suriyeli mültecilerin büyük bir bölümü; kamplarda yaşayanların neredeyse yüzde 60'ı ve kamp dışında yaşayanların yüzde 81'i savaş sürecinde canlarını güvende hissetmediklerinden dolayı vatanlarını terk ettiklerini ifade

etmişlerdir. Bunun yanı sıra, güvenlik gerekçesi dışında Suriye'den ayrılma nedeni olarak siyasi olaylar ve çatışmalar ile beslenme, barınma ve sağlık gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamama gerekçelerini öne sürmüşlerdir.

2.1.10. Suriyelilerin Türkiye'yi Tercih Etme Sebepleri

Özkarslı'nın (2015), 2014 yılında yaklaşık 15 bin Suriyeli mülteci üzerinde yaptığı bir araştırmaya göre Suriyeli mültecilerin Türkiye'yi tercih etme nedenleri Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Suriyeli Mültecilerin Türkiye'yi Tercih Etme Sebepleri

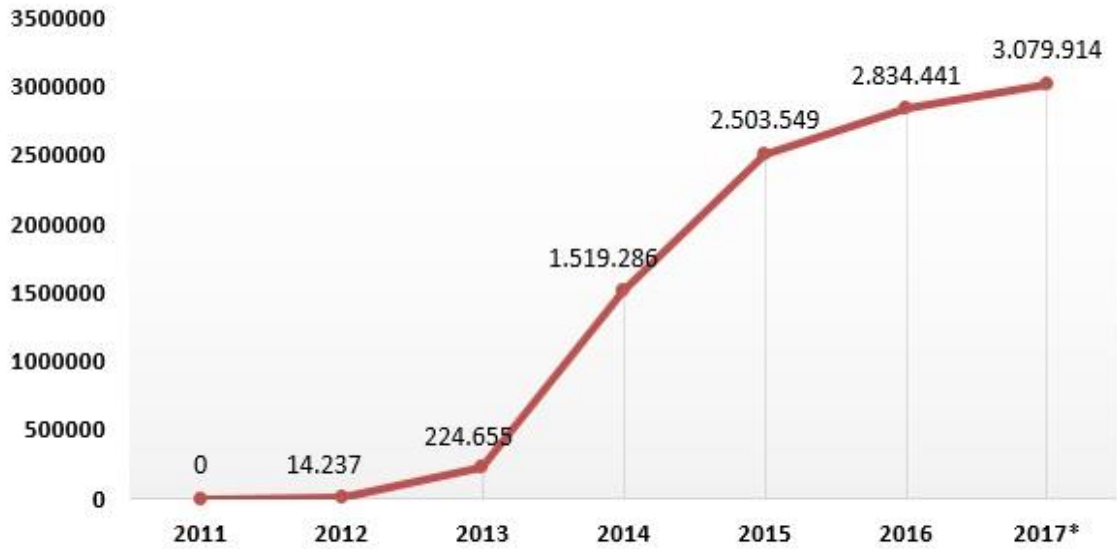
	Kamp içi		Kamp dışı	
	Sayı	%	Sayı	%
Ulaşımında kolaylık	5.853	74,6	5.748	79,2
Daha iyi şartlar	675	8,6	597	8,2
Türkiye güvencesi	996	12,7	582	8,1
Dini sebepler	200	2,5	102	1,4
Diğer	122	1,6	227	3,1
Toplam	7.846	100	7.256	100

Tabloya göre, Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye geliş gerekçeleri arasında Türkiye'nin uluslararası sınırlar açısından yakın ve komşu ülke olması en önemli gerekçe olarak görülmektedir. Ayrıca Türkiye'nin çalışma şartları ve güvenlik açısından daha iyi olduğunu düşünmeleri de gerekçeler arasında dikkat çekmektedir.

2.1.11. Türkiye'deki Suriyelilerin Genel Durumu

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) verilerine göre 6 Temmuz 2017 tarihi itibarıyla kamp içinde ve kamp dışında olmak üzere Türkiye'de toplam 3.079.914 Suriye vatandaşı bulunmaktadır. Bunların 244 bini AFAD tarafından 10 ilde kurulan 23 barınma merkezinde, geriye kalan 2 milyon 834 bini ise kamp dışında yaşamlarını sürdürmektedir (GİGM, 2017).

YILLARA GÖRE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLER

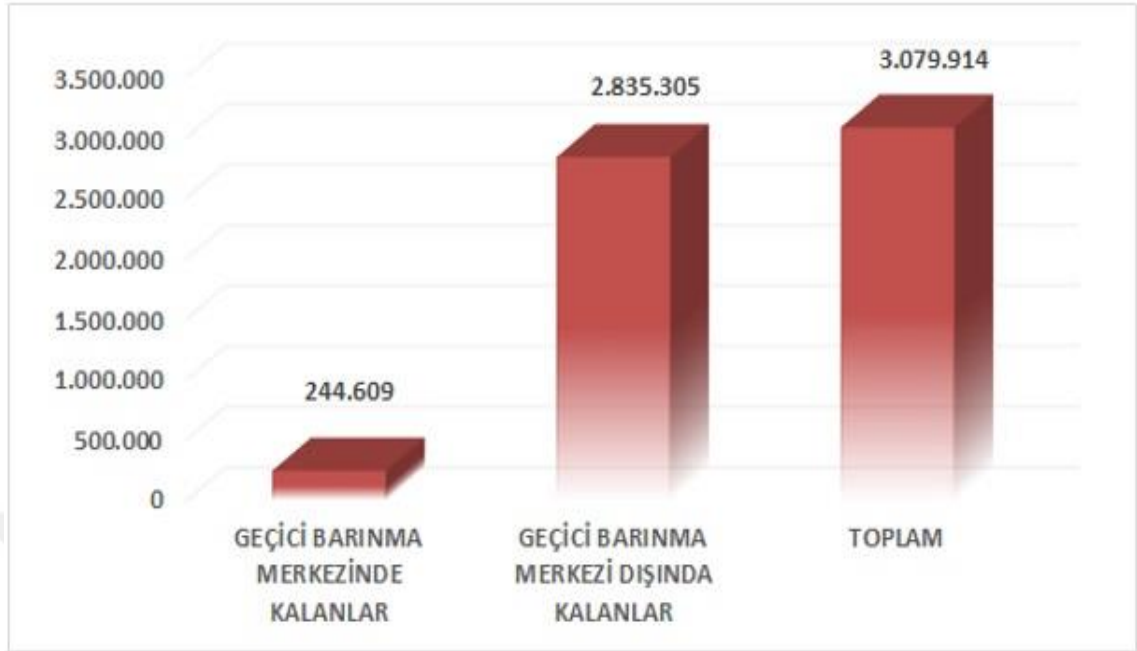
*06.07.2017 tarihi itibariyle

Kaynak: GİGM, 2017

Şekilde de görüldüğü üzere, geçici koruma kapsamındaki Suriyeli mülteci sayısı her geçen yıl artmaktadır. 2012 yılında Türkiye’de bulunan Suriyeli sayısı 14 bin iken 2017 yılının ilk yarısı itibariyle bu sayı 3 milyonu geçmiş bulunmaktadır.

Suriyeli mülteciler ile ilgili yapılan saha çalışmaları, araştırmalar ve hazırlanan raporlar, 2011’den beri Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacıların sayısının gün geçtikçe artması ve Suriye’deki iç savaş, çatışma ve şiddet ortamının halen devam ediyor olması nedeniyle Suriyeli mültecilerin uzun süre boyunca Türkiye’de kalacaklarını göstermektedir (UNHCR, 2015; Erdoğan, 2015; akt. Emin, 2016).

GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ İÇİNDE VE DIŞINDA KALAN SURIYELİLER

Kaynak: GİGM, 2017

Yukarıdaki şekle göre, Türkiye'de geçici korunma kapsamında bulunan Suriyeli mültecilerin 244.609'u, başka bir deyişle Türkiye'deki Suriyelilerin sadece % 8'i, 10 ilde kurulan 23 geçici barınma merkezinde kalmaktadır. Geriye kalan % 92'lik gibi büyük bir çoğunluk geçici barınma merkezleri dışında türkiye'nin farklı illerinde yaşamlarını sürdürmektedirler.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 15 Aralık 2016 tarihli verilerine göre, Geçici Barınma Merkezi içinde kalan Suriyelilerin sayısı, 258.571 olmasına rağmen Temmuz 2017 verilerine göre bu sayı, 244.609 olmuştur (GİGM, 2016). Geçen 6 aylık süreçte barınma merkezleri içinde kalan Suriyeli sayısı azalmış; barınma merkezleri dışında kalan Suriyeli sayısı ise artmış görünmektedir. Bu istatistik ve geçici barınma merkezi dışında yaşayan Suriyeli mültecilerin daha fazla olması, barınma merkezlerinin belirli sıkıntıları olduğu veya barınma merkezleri dışındaki yaşamın daha cazibeli olduğu düşüncesini akla getirmektedir.

Taştan (2014), sığınmacıların barınma kamplarına girmeme nedenlerini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

İş bulup çalışma isteği: Mültecilerin büyük bir bölümü, barınma merkezlerinde iş ve çalışma olanaklarının olmaması nedeniyle kamp dışında çalışabilecekleri ve daha refah bir yaşam sürdürebilecekleri inancını taşımaktadır.

Fiziki koşullar ve güvenlik: Bazı kamplar oldukça kalabalık olduğu için bir konteynerde çok sayıda birey yaşamak durumundadır. Ayrıca bazı kampların sınıra yakın bölgelerde olması yeterince güvenli olmadığı düşüncesini yaygın kılmaktadır.

İzolasyon ve hareket özgürlüğünün engellenmesi: Kamplardaki giriş çıkışların ve dışarıyla ilişkilerin özel kontrol altında olması kamp dışı yaşamın daha cazip olduğu düşüncesini hakim kılabilir.

Etnik ve dini kökene dayalı ayrımcılık riski: Farklı etnik kökene ya da dini inanca (Hristiyan, Alevi, Kürt, Roman, Çerkez vb.) sahip mülteciler, kampların genellikle Arap veya Sünni kökenlilerin hakimiyeti altında olması nedeniyle ayrımcı muamele görebilecekleri inancına sahiptirler.

Cinsiyete yönelik ayrımcılık ve şiddet: Kamp ortamlarının kadınlar ve kız çocukları açısından cinsel istismar, taciz ve şiddete uğrama ihtimallerine açık olması, özellikle yalnız yaşayan kadınları kamplarda yaşama fikrinden uzaklaştırmaktadır.

Kampların tarafsızlığına dair çekinceler: Çoğu aile, çocuklarının kamplardaki siyasi grupların baskısı ve etkisi altına girme endişesi ve dolayısıyla çocuklarının kamp ortamında siyasi olarak bir taraf seçme mecburiyetinde bırakılma kaygısı taşımaktadır.

Belirtilen bu ve benzeri nedenlerden ötürü kamplara girmek istemeyen sığınmacı ve mültecilerle ilgili hükümet tarafından geliştirilmiş somut herhangi bir politika bulunmamaktadır. Bu sığınmacılar, kendi sınırlı imkanları doğrultusunda veya düzenli olmayan sivil toplum kuruluşları ve sosyal yardımlaşma derneklerinin yardımlarıyla Türkiye'nin dört bir tarafında yaşamları bir şekilde idame etmeye çalışmaktadırlar.

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİN DAĞILIMI 06.07.2017									ALFABETİK
İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ	İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ
TOPLAM		3.079.914	79.814.871	3,86%	TOPLAM		3.079.914	79.814.871	3,86%
1	ADANA	164.790	2.201.670	7,48%	42	KAHRAMANMARAŞ	93.237	1.112.634	8,38%
2	ADİYAMAN	27.004	610.484	4,42%	43	KARABÜK	510	242.347	0,21%
3	AFYON	4.949	714.523	0,69%	44	KARAMAN	600	245.610	0,24%
4	AĞRI	1.041	542.255	0,19%	45	KARS	186	289.786	0,06%
5	AKSARAY	1.652	396.673	0,42%	46	KASTAMONU	1.063	376.945	0,28%
6	AMASYA	321	326.351	0,10%	47	KAYSERİ	62.362	1.358.980	4,59%
7	ANKARA	79.729	5.346.518	1,49%	48	KIRIKKALE	863	277.984	0,31%
8	ANTALYA	457	2.328.555	0,02%	49	KIRKLARELİ	2.169	351.684	0,62%
9	ARDAHAN	123	98.335	0,13%	50	KIRŞEHİR	901	229.975	0,39%
10	ARTVİN	45	168.068	0,03%	51	KİLİS	126.882	130.825	96,99%
11	AYDIN	8.724	1.068.260	0,82%	52	KOCAELİ	34.450	1.830.772	1,88%
12	BALIKESİR	2.583	1.196.176	0,22%	53	KONYA	78.751	2.161.303	3,64%
13	BARTIN	42	192.389	0,02%	54	KÜTAHYA	382	573.642	0,07%
14	BATMAN	20.144	576.899	3,49%	55	MALATYA	22.570	781.305	2,89%
15	BAYBURT	42	90.154	0,05%	56	MANİSA	6.982	1.396.945	0,50%
16	BİLECİK	611	218.297	0,28%	57	MARDİN	95.999	796.237	12,06%
17	BİNGÖL	755	269.560	0,28%	58	MERSİN	152.978	1.773.852	8,62%
18	BİTLİS	806	341.225	0,24%	59	MUĞLA	10.407	923.773	1,13%
19	BOLU	1.394	299.896	0,46%	60	MUŞ	886	406.501	0,22%
20	BURDUR	8.182	261.401	3,13%	61	NEVŞEHİR	6.806	290.895	2,34%
21	BURSA	113.641	2.901.396	3,92%	62	NİĞDE	3.809	351.468	1,08%
22	ÇANAKKALE	3.978	519.793	0,77%	63	ORDU	742	750.588	0,10%
23	ÇANKIRI	429	183.880	0,23%	64	OSMANİYE	45.881	522.175	8,79%
24	ÇORUM	2.013	527.863	0,38%	65	RİZE	680	331.048	0,21%
25	DENİZLİ	8.667	1.005.687	0,86%	66	SAKARYA	8.597	976.948	0,88%
26	DİYARBAKIR	30.363	1.673.119	1,81%	67	SAMSUN	4.531	1.295.927	0,35%
27	DÜZCE	792	370.371	0,21%	68	SİİRT	3.438	322.664	1,07%
28	EDİRNE	6.513	401.701	1,62%	69	SİNOP	84	205.478	0,04%
29	ELAZIĞ	6.225	578.789	1,08%	70	SİVAS	2.775	621.224	0,45%
30	ERZİNCAN	185	226.032	0,08%	71	ŞANLIURFA	432.239	1.940.627	22,27%
31	ERZURUM	734	762.021	0,10%	72	ŞIRNAK	15.040	483.788	3,11%
32	ESKİŞEHİR	2.686	844.842	0,32%	73	TEKİRDAĞ	7.135	972.875	0,73%
33	GAZİANTEP	335.651	1.974.244	17,00%	74	TOKAT	873	602.662	0,14%
34	GİRESUN	141	444.467	0,03%	75	TRABZON	2.363	779.379	0,30%
35	GÜMÜŞHANE	87	172.034	0,05%	76	TUNCELİ	107	82.193	0,13%
36	HAKKARİ	1.513	267.813	0,56%	77	UŞAK	1.665	358.736	0,46%
37	HATAY	395.119	1.555.165	25,41%	78	VAN	2.440	1.100.190	0,22%
38	IĞDIR	87	192.785	0,05%	79	YALOVA	3.092	241.665	1,28%
39	ISPARTA	6.664	427.324	1,56%	80	YOZGAT	3.415	421.041	0,81%
40	İSTANBUL	490.136	14.804.116	3,31%	81	ZONGULDAK	354	597.524	0,06%
41	İZMİR	112.652	4.223.545	2,67%					

GİGM, (2017) göç istatistikleri raporuna göre Türkiye'de bulunan geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin illere göre dağılımı yukarıda verilmiştir. Van ilinde 6 Temmuz 2017 tarihi itibarıyla kayıtlı 2.440 Suriyeli bulunmaktadır.

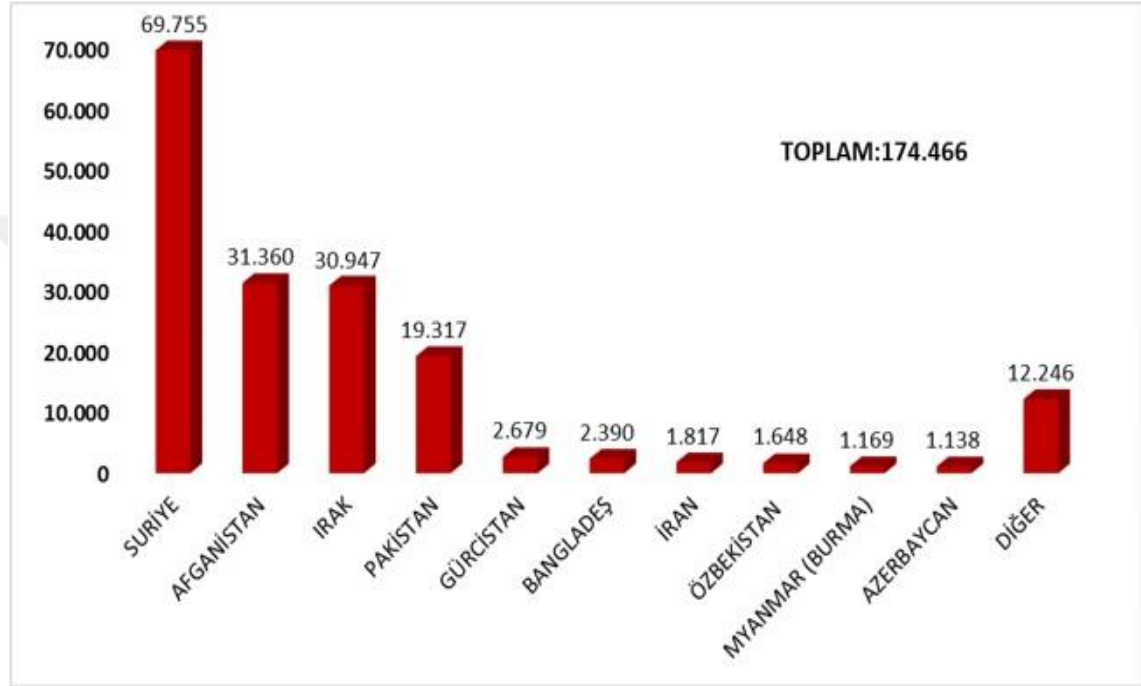
ÖNKAYIT KAPSAMINDAKİ SURİYELİLER

İLLER	ÖN KAYIT*	İLLER	ÖN KAYIT*
Genel Toplam	81.977	Genel Toplam	81.977
ADANA	3.825	KAHRAMANMARAŞ	843
ADYAMAN	333	KARABÜK	8
AFYONKARAHİSAR	188	KARAMAN	19
AĞRI	55	KARS	18
AKSARAY	16	KASTAMONU	30
AMASYA	13	KAYSERİ	695
ANKARA	560	KIRIKKALE	35
ANTALYA	12	KIRKLARELİ	10
ARDAHAN	4	KİRŞEHİR	18
ARTVİN	0	KİLİS	1.210
AYDIN	90	KOCAELİ	2.416
BALIKESİR	128	KONYA	1.422
BARTIN	3	KÜTAHYA	18
BATMAN	93	MALATYA	402
BAYBURT	1	MANİSA	245
BİLECİK	14	MARDİN	193
BİNGÖL	26	MERSİN	6.868
BİTLİS	4	MUĞLA	1.018
BOLU	80	MUŞ	26
BURDUR	199	NEVŞEHİR	132
BURSA	4.189	NİĞDE	227
ÇANAKKALE	83	ORDU	10
ÇANKIRI	35	OSMANİYE	721
ÇORUM	53	RİZE	15
DENİZLİ	146	SAKARYA	465
DİYARBAKIR	360	SAMSUN	43
DÜZCE	51	SİİRT	46
EDİRNE	0	SİNOP	4
ELAZIĞ	398	SİVAS	49
ERZİNCAN	3	ŞANLIURFA	5.803
ERZURUM	12	ŞIRNAK	409
ESKİŞEHİR	39	TEKİRDAĞ	404
GAZİANTEP	6.226	TOKAT	40
GİRESUN	16	TRABZON	46
GÜMÜŞHANE	2	TUNCELİ	6
HAKKARİ	1.084	UŞAK	419
HATAY	9.756	VAN	537
İĞDIR	15	YALOVA	35
İSPARTA	39	YOZGAT	58
İSTANBUL	25.040	ZONGULDAK	10
İZMİR	3.813		

*06.07.2017 tarihi itibarıyla

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Türkiye'de mevcut kayıtlı 3 milyon 80 bin Suriyeli mültecilerin dışında henüz kayıtlı olmayan veya başka bir deyişle geçici koruma statüsüne sahip olmayanlar da bulunmaktadır. Temmuz 2017 itibariyle ön kayıt aşamasında olan Türkiye genelinde toplam 81.977 Suriyeli bulunmaktadır.

2016 YILINDA YAKALANAN DÜZENSİZ GÖÇMENLER (İLK 10 UYRUK)

Yukarıdaki şekilde de görüldüğü üzere, kayıtlı ve ön kayıt aşamasında olan Suriyelilerin dışında kayıtlı olmayıp Türkiye'nin farklı yerlerinde yaşamlarını sürdüren göçmenler de bulunmaktadır. Bunların sayılarını tespit veya tahmin etmek güçtür; ancak Göç İdaresinin verilerine göre, 2016 yılında 69.755, 2017 yılının ilk yarısında ise 14.239 Suriye uyruklu düzensiz göçmen yakalanmıştır (GİGM, 2017). Ön kayıt aşamasındaki ve düzensiz göçmen konumundaki Suriyeliler de var olan kayıtlı Suriyeli mültecilere dâhil edildiğinde 6 Temmuz 2017 tarihi itibariyle Türkiye'de en az 3.245.885, Van ilinde ise en az 2.977 Suriyelinin bulunduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye, coğrafi konumu itibariyle de Suriyeliler için Avrupa'ya geçme noktasında önemli bir yere sahiptir. Avrupa'ya göç etmek isteyen Suriye uyruklu bireyler için Türkiye ilk durak noktası ve köprü konumundadır. Türkiye, geçerli

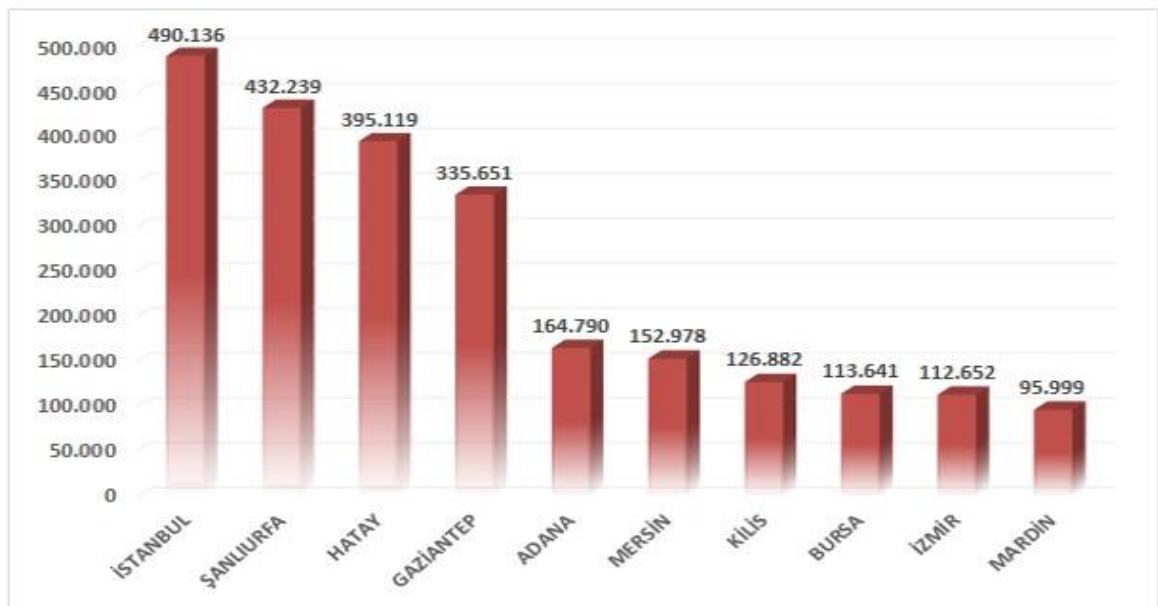
belgeleri ve pasaportu olan Suriyelilere istekleri doğrultusunda Avrupa'ya geçme noktasında gerekli yardımlarda bulunmuştur.

BİREBİR FORMÜLÜ KAPSAMINDA ÜLKEMİZDEN ÇIKIŞ YAPAN SURIYELİ YABANCILARA İLİŞKİN İSTATİSTİKİ BİLGİLER

ÜLKE	TOPLAM
GENEL TOPLAM	7.059
ALMANYA	2.528
HOLLANDA	1.606
FRANSA	850
FİNLANDİYA	532
BELÇİKA	489
İSVEÇ	451
İTALYA	233
İSPANYA	174
LÜKSEMBURG	98
LETONYA	30
LİTVANYA	25
ESTONYA	20
PORTEKİZ	12
ROMANYA	11

Yukarıda verilen Türkiye'den çıkış yapan Suriyeli yabancı istatistiklerine göre, Türkiye'den çıkış yaparak Avrupa'ya göç eden toplam 7.059 Suriyeli bulunmaktadır. Suriyelilerin tercih ettikleri ülkelerin başında Almanya, Hollanda ve Fransa gelmektedir (GİGM, 2017)

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURIYELİLERİN İLK 10 İLE GÖRE DAĞILIMI

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNE GÖRE DAĞILIMI

BARINMA MERKEZLERİ 06/07/2017 TARİHİ İTİBARIYLA (10 İLDE 23 BARINMA MERKEZİ)			
SURİYE	ŞANLIURFA	100.854	
	GAZİANTEP	37.788	
	KİLİS	32.030	
	KAHRAMANMARAŞ	18.446	
	MARDİN	2.791	
	HATAY	18.418	
	ADANA	1.174	
	ADİYAMAN	9.571	
	OSMANİYE	13.417	
	MALATYA	10.120	
	TOPLAM	244.609	
	GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA KALAN SURİYELİ SAYISI		2.835.305
	ÜLKEMİZDE BULUNAN TOPLAM SURİYELİ SAYISI		3.079.914

* Barınma Merkezlerine ilişkin bilgiler Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)'ndan alınmaktadır.

Kaynak: GİGM, 2017

GİGM, (2017) göç istatistikleri raporuna göre, yukarıdan verilen şekillerde görüldüğü üzere 6 Temmuz 2017 tarihi itibarıyla Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları ilk üç il sırasıyla İstanbul, Şanlıurfa ve Hatay'dır. Suriyeli mültecilerin 10 ilde bulunan 23 geçici barınma merkezleri içerisinde yoğun olarak buldukları üç il ise Şanlıurfa, Gaziantep ve Kilis'tir. Geçici barınma merkezlerinde bulunan Suriyelilerin neredeyse yarısı Şanlıurfa'da bulunan barınma merkezlerinde yaşamlarını sürdürdükleri görülmektedir.

Türkiye, 10 ilde kurulan 23 barınma merkezinde binlerce kişiyi ağırlamaktan geri durmamış; ilk günden itibaren hükümet ve yetkililer, yurtlarından ayrı kalmış yardıma muhtaç Suriyeli göçmenlerin sıkıntılarını ve beslenme-barınma gibi temel sorunlarını bir nebze de olsun gidermeye çalışmaktadır. Ayrıca, hükümetin açıklamalarına göre, Suriyeli mülteciler için Türkiye, 2015 yılı Şubat ayı itibarıyla yaklaşık 8 milyar dolar harcarken; uluslararası bağışçılardan alınan toplam katkı 300 milyon dolar civarında kalmıştır. Türkiye'nin yaptığı bu harcama, Suriye (mülteci) krizi için bugüne kadar yapılmış en büyük katkı olarak karşımıza çıkmaktadır (Theirworld ve A World at School, 2015; akt. Emin, 2016).

BİYOMETRİK VERİLERİ ALINARAK KAYIT ALTINA ALINAN SURİYELİLERİN YAŞ VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI (06.07.2017)

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.647.689	1.432.225	3.079.914
0-4	196.706	182.986	379.692
5-9	225.671	212.533	438.204
10-14	171.356	157.926	329.282
15-18	142.736	120.166	262.902
19-24	257.696	196.907	454.603
25-29	168.124	131.039	299.163
30-34	140.730	110.286	251.016
35-39	99.140	82.036	181.176
40-44	69.531	65.021	134.552
45-49	53.932	49.643	103.575
50-54	43.105	41.335	84.440
55-59	29.177	29.008	58.185
60-64	20.377	20.822	41.199
65-69	13.505	13.899	27.404
70-74	7.248	8.039	15.287
75-79	4.469	5.332	9.801
80-84	2.338	2.952	5.290
85-89	1.261	1.557	2.818
90+	587	738	1.325

GİGM'in (2017) Türkiye'de bulunan Suriyelilerin yaş ve cinsiyet verilerine göre, göç eden erkek ve kadın Suriyeli sayıları neredeyse eşit denilebilir. Türkiye'de bulunan Suriyelilerin 1.410.080'i çocuklardan oluşmaktadır. Bir başka ifade ile Türkiye'deki Suriyelilerin yaklaşık yüzde 46'sı yani neredeyse yarısı 0-18 yaş aralığındadır. 0 ile 4 yaş aralığını saymazsak, bunlar arasında okul çağında olan çocuk sayısı 1.030.388'dir. Başka bir ifadeyle Türkiye'de bulunan Suriyeli mültecilerin yüzde 33'ü, yani üçte biri eğitim çağındadır. Bu veri, ülkelerinde eğitimlerini yarıda bırakarak gelen ve eğitimine devam etmesi gereken yüz binlerce Suriyeli çocuğun olduğunu göstermektedir. Dahası 2011 yılından bu yana Türkiye'de 200 bini aşkın Suriyeli bebek doğmuştur (Erdoğan, 2015). Dolayısıyla Türkiye'de doğup büyüyen ve eğitim çağına yaklaşan büyük bir nüfus söz konusudur. Bu durum, Türkiye'nin Suriyeli çocuklara yönelik uzun vadeli eğitim politikaları geliştirmesini zorunlu kılmaktadır.

2.1.12. Türkiye'nin Suriyeli Çocuklara Yönelik Eğitim Politikaları

Türkiye'de bulunan Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik politikalar, ilk etapta Suriyelilerin yakın zamanda geri dönecekleri ihtimali üzerinden geliştirilmeye çalışılmış ve sadece kamp içinde bulunan Suriyeli çocukları kapsayan kısa vadeli politikalar hazırlanmıştır. Bu süreçte MEB, Suriyelilerin memleketlerine geri döndüklerinde eğitimlerinde herhangi bir sorun yaşamamaları nedeniyle Suriyelilere Türkçe dilini öğretmek yerine Arapça müfredatı kullanarak eğitimlerini desteklemeyi hedeflemiştir (Dinçer, 2012). Ancak, 2013 yılına gelindiğinde, Suriye'deki çatışmalar ve olaylar artarak devam etmiştir. Dolayısıyla Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin sayısı da günden güne artmıştır. Suriyelilerin devam eden olaylar nedeniyle en azından yakın bir zamanda ülkelerine geri dönmeyecekleri anlaşılmıştır. İlk başta gündeme pek gelemeyen eğitim sorunu ise gün geçtikçe daha çok konuşulmaya başlanmıştır. Dahası, Suriyeli ailelerin 3 yıldan beridir eğitimsiz kalan çocukları için gelecekte engellenemez problemlerin ortaya çıkma riski de düşünölmeye başlanmıştır (Seydi, 2014). Bunun üzerine eğitim gibi ihmal edilmemesi gereken bir alana yönelik düzenlemeler, aşağıda da detaylarına kısmen değinilen yönetmelik ve genelgelerin çıkarılmasıyla ancak 2014 yılının sonlarında sistematik bir şekilde ele alınmaya başlanmıştır.

MEB, 26 Nisan 2013 ve 26 Eylül 2013 tarihlerinde çıkardığı genelgelerle eğitim çağındaki Suriyeli çocukların eğitim problemine çözüm bulmaya çalışmıştır. "Ülkemizde Kamp Dışında Misafir Edilen Suriye Vatandaşlarına Yönelik Tedbirler" başlıklı genelge, bu konu ile ilgili MEB tarafından hazırlanan ilk resmi belge niteliği taşımaktadır. Ancak bu genelgenin, kamp dışında yaşayan eğitim çağındaki Suriyeli çocukların eğitim sorununa çözüm getirecek bir politikadan ziyade çocuklara eğitim verilebilecek mekânların tespiti ve tedarikiyle alakalı olduğu görölmüştür (MEB, 2013a). Çözüm içerikli olmasa da önem arz eden bu konuyla MEB'in ilgilenmeye başlaması ve bir ön hazırlığın yapılması şüphesiz önemlidir. Nitekim ön hazırlık niteliğinde olan bu genelgeden sonra 26 Eylül 2013 tarihinde, "Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri" başlıklı daha geniş kapsamlı bir genelge yayımlanmıştır (MEB, 2013b). Yayımlanan genelgede kararlaştırılan hususlar şunlardır:

- Eğitimlerine ara vermek durumunda kalmış kamp içinde bulunan Suriyeli çocukların sene kaybı yaşamamaları için nitelikli bir eğitimin sunulacaktır.
- Yürütülecek eğitim hizmetlerinin koordinasyonu MEB'in sorumluluğunda olacaktır.
- Öğretmen ihtiyacı, o ilde bulunan norm fazlası öğretmenlerden; yeterli olmaması halinde ise var olan koşullara uygun Arapça bilen bireylerin ücret karşılığında MEB tarafından görevlendirilmesiyle karşılanacaktır.
- Suriyeli vatandaşlar içerisinde çocukların eğitimi için görev almak isteyen öğretmen ya da koşullara uygun bireyler, ücret talep etmemesi ve tamamen gönüllü koşulu ile görevlendirilmeleri yapılabilecektir.
- Eğitimin içeriği, MEB'in kontrolünde, Suriye Ulusal Koalisyonu Yüksek Eğitim Komisyonu tarafından hazırlanacaktır. Ayrıca Türk asıllı Suriyeliler, istemeleri halinde Türkiye müfredatıyla da eğitim görebilecektir.
- Türkçe öğrenmek isteyen Suriyeli vatandaşlar için tesis ve mekân imkânları doğrultusunda Türkçe kursu ve mesleki eğitim kursları açılacaktır.
- Kampların dışında yaşayan Suriyeliler ise oturma izni olanların 16 Ağustos 2010'da yayımlanan 2011/48 sayılı "Yabancı Uyruklu Öğrenciler" başlıklı genelge doğrultusunda kayıtları yapılarak okullaşmaları sağlanacaktır.

Yayımlanan genelgeler, Suriyeli çocukların eğitim sorunlarını çözmeye yönelik önemli bir adımdır. Fakat çocukların asıl büyük kısmı, kampların dışında Türkiye'nin hemen hemen her ilinde yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadırlar. Ayrıca bunlar arasında da henüz geçici oturma izni olmayan çocuklar da bulunmaktadır. Bunların eğitimleri ise bir bakıma yerel yönetimler ile gönüllü ulusal ve uluslararası kuruluşlara bırakılmış gibi görünmektedir (Emin, 2016).

Suriyeli sığınmacı nüfusunun 2 milyona yaklaştığı 2014 yılında ise Türkiye'de yaşamlarını sürdüren yabancı, mülteci ve sığınmacılara yönelik hazırlanan ilk kapsamlı yasal düzenleme olan 6458 sayılı "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" (YUKK), 2014 yılının Nisan ayında yürürlüğe girmiştir. Ayrıca bu kanun kapsamında Geçici Koruma Yönetmeliği de çıkarılmıştır. Geçici Koruma Yönetmeliği'nin çıkarılması ile birlikte kamp içinde veya dışında yaşayan Suriyeliler sağlık, eğitim ve sosyal yardım hizmetlerinden faydalanma hakkını elde etmişlerdir.

Geçici koruma statüsü sayesinde eğitim hakkına sahip olan Suriyelilerin eğitimlerine yönelik MEB, önceki yılda yayımladığı genelgeyi daha da genişleterek yeni bir genelge çıkarmıştır. 23 Eylül 2014 tarihinde 2014/21 sayılı “Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri” başlıklı bu genelge ile Suriyeli çocuklara sunulacak eğitim hizmetleri, belli bir standarda bağlanıp güvence altına alınmıştır. Genelgeye göre, Türkiye’de yaşayan yabancı öğrencilerin eğitim-öğretim hizmetleri, Bakanlık ve İl Komisyonlarınca yürütülecek olup bu komisyonlar, bir il milli eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü başkanlığında her tür ve derecedeki eğitim kurumlarından en az bir müdür ve yabancı öğrencilerle görüşme yapabilecek bir yabancı dil öğretmeni veya tercüman ile İl Emniyet Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü, İl Müftülüğü, İl AFAD Müdürlüğü kurumlarından yetkili birer kişi ve Geçici Eğitim Merkezleri bulunan illerdeki eğitim koordinatörlerinden oluşmaktadır. Söz konusu genelge çerçevesinde Türkiye’deki yabancı öğrencilere sunulan bazı hizmetler şunlardır (MEB, 2014):

- Kayıt için gerekli koşulları taşıyan öğrenciler, diploma veya öğrenim belgelerine göre denklik işlemleri yapıldıktan sonra öğrenim göreceği okullara yönlendirilerek eğitim ve öğretim hizmetinden faydalanmaktadır. Kimlik numarası olan yabancıların tüm veri girişleri e-okul ve öğrenci bilgi sistemleri üzerinden yapılmaktadır.
- İkamet izni olmayan veya henüz yabancı kimlik numarası edinemeyen, ilgili kurumlarca yabancı tanıtma belgesi verilerek kayıt altına alınan, ayrıca sınır dışı edilmeyenler de dâhil olmak üzere öğrenim belgesi bulunmayan yabancı öğrencilerin istekleri doğrultusunda mülakat, yazılı veya sözlü sınav yoluyla ülkelerinde öğrenim gördükleri sınıf seviyesi üzerinden denkliği belirlenerek bu öğrenciler, öğrenim göreceği eğitim-öğretim kurumuna yönlendirilmektedir.
- Yabancı kimlik numarası yerine yabancı tanıtma belgesi olan Suriyeli öğrenci ve öğretmenlerin her türlü veri girişleri Yabancı Öğrenciler Bilgi İşletim Sistemi (YÖBİS) üzerinden yapılmaktadır. Pek çok dilde işlevi bulunan YÖBİS üzerinde öğrencilerin devamı, ders notu bilgilerine ulaşılabilmekte; karne, tasdikname, diploma gibi evraklar düzenlenebilmektedir.

- Toplu göç şeklinde Türkiye'ye sığınan yabancılar için illerde oluşturulan barınma merkezlerinde Geçici Eğitim Merkezlerinin kurulması için gerekli önlemler alınmaktadır.
- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Geçici Eğitim Merkezlerindeki her tür ve kademedeki eğitim kurumlarında Türkçe öğretilmektedir. Bu merkezlerde Türkçe dersi eğitimi için Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı alan öğretmenleri, ayrıca sınıf öğretmenleri ve yabancı dil dersi öğretmenleri görevlendirilebilmektedir.
- Yaygın eğitim kurumları aracılığıyla mesleki beceri kazandıracak kurslar ve bunun yanı sıra sosyal ve kültürel içerikli pek çok kurs düzenlenebilmektedir.
- Yabancı uyruklu öğrencilerin yeni çevreye ve okula uyumlarının sağlanması amacıyla okul müdürlükleri tarafından takviye kursları açılabilmektedir.

Çıkarılan bu genelge ile birlikte, eğitim çağındaki Suriyeli çocukların, MEB'e bağlı okullarda veya Suriyelilere yönelik açılan Geçici Eğitim Merkezlerinde eğitim hizmetinden faydalanmaları sağlanmıştır. Ayrıca Türkiye'deki Suriyeli çocuklar, Suriyeli öğrencilerin eğitim gördüğü Geçici Eğitim Merkezlerinin yanı sıra Türkiye'deki tüm devlet okullarında da yasal olarak öğrenim görme hakkı elde etmiştir. Böylece devlet okullarında öğrenim görmek isteyen Suriyeli çocukların "ikamet izni" olmasa da "yabancı tanıtma belgesi" nin yeterli olacağı karara bağlanmıştır (MEB, 2014).

8 Eylül 2015 tarihinde MEB'in yayımladığı 2015-2019 Stratejik Planı'nda Türkiye'deki mültecilerin eğitimleri konusu ele alınmış ve bu kapsamda mülteci öğrencilerin eğitim sistemine uyum sağlayabilmeleri için gerekli çalışmaların yapılacağı belirtilmiştir:

"Mülteciler, geçici koruma altındaki yabancılar veya vatansız olarak yurdumuzda bulunanların da buldukları süre boyunca eğitim görmelerini sağlamak üzere bu öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonunun sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır (MEB, 2015, 37)."

Benzer şekilde stratejik planda, mültecilerin eğitimlerinde ortaya çıkan engellerin aşılması için, uluslararası kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılacağı, ayrıca mülteci

öğrencilerin denklik işlemlerinde ortaya çıkan sorunların da giderilmeye çalışılacağı vurgulanmıştır:

“Mülteciler, geçici koruma altındaki yabancılar veya vatansız olarak yurdumuzda bulunanların denklik işlemlerinde yaşanan sorunların giderilmesi ve bu alanda eğitime ilişkin yaşanan genel sıkıntıların bertaraf edilmesi için uluslararası kuruluşlarla iş birliği içinde çalışmalar yapılacaktır (MEB, 2015, 37).”

MEB’in önceki yıllarda yayımladığı stratejik ve kalkınma planlarına bakıldığında, mültecilerin eğitimlerine yönelik planlamaların ilk kez 2015-2019 stratejik planında yer aldığı görülmektedir. Bu durum, uzun vadede Türkiye’nin göçmenlere yönelik eğitim politikası geliştirebilmesi açısından oldukça önemlidir (Emin, 2016).

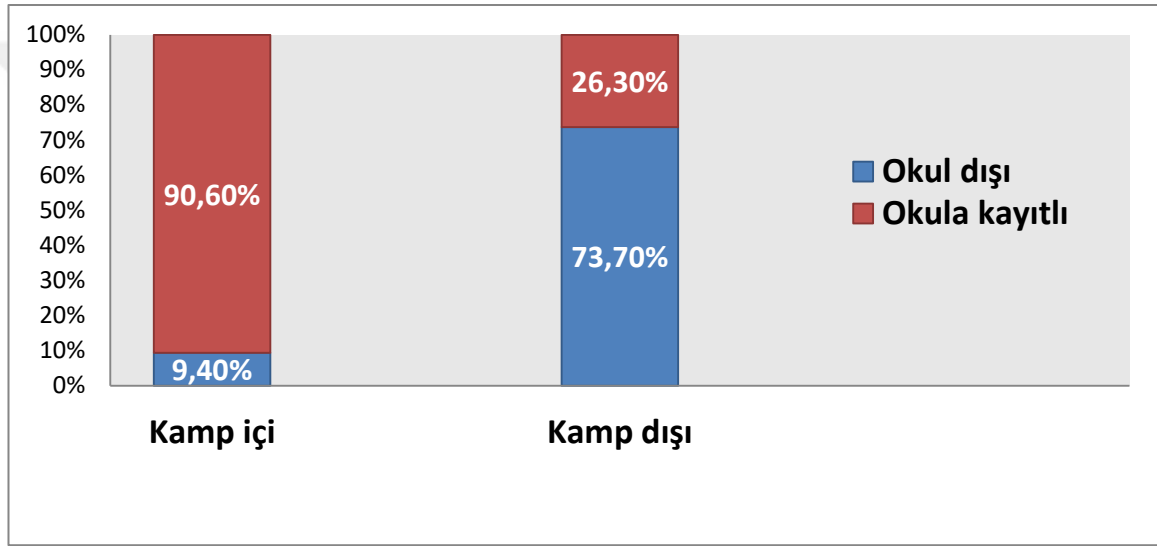
2.1.12.1. Türk öğretmen yetiştirme ve görevlendirme çalışmaları

Yukarıda sözü edilen Suriyeli çocukların devlet okullarında öğrenim görebilmeleri önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik çalışmalardan ziyade Türkiye’de Suriyeli çocukların Türk toplumuna uyumunu sağlamak amacıyla Türk öğretmenlerini geçici süreliğine görevlendirme çalışmaları da bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının 2017 yılı Şubat ayında yayınladığı 2014/21 Sayılı Genelge çerçevesinde Valilikler bünyesinde kurulan Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM) ve Bakanlığa bağlı okullarda öğrenim gören Geçici Koruma Kanunu kapsamındaki Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek ve bu kurumlarda yürütülen rehberlik hizmetlerini geliştirmek amacıyla “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi” PICTES’e göre Türkçe öğreticisi ve Rehberlik Danışmanı olarak görevlendirilmek üzere geçici süreli eğitim personeli alınacağı bildirilmiştir. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’nün yürüteceği bu proje kapsamında üniversitelerin eğitim fakültelerinde Sınıf öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği ve Psikolojik danışmanlık ve Rehberlik bölümlerinden mezun olan ve gerekli diğer şartları taşıyan bireylerden 981 sınıf öğretmeni, 597 Türkçe öğretmeni ve 500 rehber öğretmen görevlendirilmesi yapılacaktır. Maaşları proje kapsamında karşılanacak olan bu eğitimci, Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları 23 il ve ilçede Suriyeli çocuklara Türkçe öğretecek ve rehberlik hizmeti sunacaktır.

2.1.13. Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitim Durumları

UNICEF (2015) araştırmaları sonucu, Suriye’de yaşanan çatışmalardan önce ilkokula giden Suriyeli çocukların oranının % 99, ortaokul eğitimi görenlerin oranının ise % 82 olduğunu, ayrıca kız çocuklarının okullaşma oranının erkek çocukların oranına büyük ölçüde eşit olduğunu belirtmektedir. Bu istatistik, Suriye’nin savaştan önce eğitim çağındaki çocukların neredeyse tamamını eğitim sürecine katmayı başardığını göstermektedir. Ancak araştırma sonuçlarına göre savaştan sonra ülke içinde ve dışında 3 milyon Suriyeli çocuk eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalmıştır.

Tablo 3. Kamp İçinde ve Dışında Okula Kayıtlı ve Kayıtsız Çocuk Sayıları (2014-2015)

Kaynak: UNICEF, 2015

Tabloda da görüldüğü üzere, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında AFAD tarafından 10 ilde kurulan 23 geçici barınma kamplarında yaşayan okul çağındaki Suriyeli çocukların yaklaşık yüzde 90’ı geçici eğitim merkezlerinde öğrenim görmektedir. Ancak Göç İdaresi verilerine göre 2016 yılında geçici eğitim merkezlerinde eğitim gören Suriyeli çocukların, Türkiye’de bulunan okul çağındaki toplam Suriyeli çocuğun yalnızca yüzde 13’ünü teşkil etmektedir (GİGM, 2016). Kampların dışında Türkiye’nin neredeyse her ilinde yaşayan Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim durumu ise kamp içine oranla çok daha geride olduğu görülmektedir.

6 Temmuz 2017 itibarıyla 3 milyonu aşkın kişiyle Türkiye, en fazla Suriyeli barındıran ülke durumunda ve bu nüfusun yarıdan fazlasını da çocuklar oluşturmaktadır. UNICEF (2016) Şubat Raporu verileri, ülke genelinde yaklaşık 300 bin Suriyeli

çocuğun devlet okulları ve geçici eğitim merkezlerinde kaydının bulunduğunu ancak 500 binden fazla eğitim çağındaki çocuğun ise eğitim sisteminin dışında kaldığını göstermektedir.

Tablo 4. Yıllara Göre Okullaşan Suriyeli Öğrenci Sayısı

		2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Okul	GEM	3.000	5.000	8.000	8.145	11.351
	GEM dışı	500	1.000	2.000	4.911	3.888
İlkokul	GEM	13.000	23.000	33.000	43.720	129.403
	GEM dışı	4.500	11.500	40.000	79.255	46.035
OrtaO.	GEM	7.000	13.000	20.000	22.595	56.738
	GEM dışı	2.000	8.000	22.000	28.084	12.711
Lise	GEM	3.000	4.000	8.000	10.045	26.036
	GEM dışı	1.000	2.000	6.000	13.144	4.241
Toplam	GEM	26.000	45.000	69.000	84.505	223.528
	GEM dışı	8.000	22.500	70.000	125.394	66.875
	Gen. Top.	34.000	67.500	139.000	209.899	290.403

Kaynak: MEB (Akt. Emin, 2016)

Türkiye’de eğitim çağındaki Suriyeli çocukların yıllara göre eğitim durumları tablosuna bakıldığında, 2011 yılından 2016 yılına dek, giderek artan Suriyeli mülteci nüfusu ile birlikte Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitime dâhil olma oranlarının da her yıl katlanarak arttığı görülmektedir. Suriyelilerin Türkiye’ye sığınmaya başladığı 2011 yılında kamp içinde ve dışında 34 bin Suriyeli çocuk eğitim hizmetlerinden faydalanabiliyorken, 2016 yılında bu sayı 290 bini aşmış görünmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın açıklamalarına göre 2017 yılı Mayıs ayı itibarıyla, Bakanlığa bağlı okullarda öğrenim gören Suriyeli öğrenci sayısı 169.010; geçici eğitim merkezlerinde öğrenim gören Suriyeli öğrenci sayısı ise 294.112’dir (Yılmaz, 2017). Bu açıklama, 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında Türkiye’de toplam 463.122 Suriyeli öğrencinin eğitim hizmetlerinden faydalandığını göstermektedir.

2.1.14. Türkiye'nin Suriyeli Çocuklara Sunduğu Eğitim Hizmetleri

Türkiye'de okul çağındaki Suriyeli öğrencilere yönelik çıkarılan 2014/21 sayılı “Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri Genelgesi” kapsamında Suriyeli çocuklar, kampların içinde ve kampların dışında kurulan geçici eğitim merkezlerinde, bunun yanı sıra kamp dışında Bakanlığa bağlı devlet okullarında ve kendilerinin açtıkları özel okullarda eğitim hizmetlerinden faydalanabilmektedirler (MEB, 2014). Ayrıca yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye'deki üniversitelerde öğrenim görmesi, yatay geçiş imkânları noktasında da önemli kolaylıklar sağlanmıştır. Aşağıda sunulan bu eğitim hizmetlerinden kısaca bahsedilecektir.

2.1.14.1. Geçici eğitim merkezleri

Geçici eğitim merkezleri (GEM), Türkiye'ye göç eden eğitim çağındaki Suriyeli çocuklara yönelik, hem AFAD tarafından 10 ilde kurulan 23 kampta hem de kampların dışında faaliyet gösteren, Suriye müfredatına bağlı olarak Arapça eğitim veren ilköğretim ve ortaöğretim kademelerini kapsayan eğitim merkezleridir (MEB, 2014). Barınma kamplarının tümünde Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik eğitim merkezleri kurulmuştur. Ancak kampların dışında bulunan geçici eğitim merkezleri her ilde bulunmamaktadır. Yalnızca Suriyelilerin yoğun olarak bulunduğu 19 ilde bu merkezler kurulmuştur. 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Türkiye'de çok sayıda vakıf, dernek ve hayır sahibi Türkiyeli veya Suriyeli ile iş birliği içerisinde kampların içinde 34, kampların dışında ise 232 geçici eğitim merkezi faaliyet göstermiştir (HRW, 2015; UNICEF, 2015). 2015-2016 eğitim-öğretim yılında ise kampların içinde 31, kampların dışında 401 olmak üzere toplam 432 geçici eğitim merkezi faaliyet göstermiştir. Bu Geçici Eğitim Merkezlerinin en yoğun bulunduğu iller ise sırasıyla; Hatay (120), İstanbul (66), Gaziantep (52) ve Şanlıurfa(43)'dir (UNICEF, 2016).

Geçici eğitim merkezlerinde eğitim müfredatı olarak Suriye müfredatı kullanılmaktadır. Ancak Suriye Geçiş Hükümeti Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan müfredatın içeriğinde yer alan Beşer Esad, Baasçılık gibi konular ve Suriye rejimini destekleyen her türlü konu ve ifadeler müfredattan çıkarılmıştır (BEKAM, 2015). Suriyeli öğretmenlerle kendi dillerinde öğrenim gören Suriyelilere, Türkiye'ye uyumlarını hızlandırmak amacıyla haftalık 15 saat de Türk öğretmenler tarafından Türkçe dersi verilmektedir.

Emin'in (2016) açıklamalarına göre, kamp içinde dışındaki geçici eğitim merkezlerinde gönüllü olarak öğretmenlik yapan 9.504 Suriyeli öğretmen bulunmaktadır. Suriyeli gönüllü öğretmenlerin ilk etapta çalışma izinleri bulunmadığından UNICEF, onlara destek olmak amacıyla PTT ile iş birliği sağlayıp bulduğu fonu PTT'ye aktarmaktaydı. Sonuçta PTT aracılığıyla UNICEF tarafından Suriyeli öğretmenlere aylık yaklaşık 150 (kamp içi) / 220 (kamp dışı) Amerikan doları değerinde Türk lirası ile ödeme yapılmaktaydı. Ancak yapılan görüşmeler sonucu öğretmenlerin neredeyse tümü bu ücretin yaşamlarını idame ettirmek için yeterli olmadığını hatta farklı işler aradıklarını dile getirmişlerdir. Özellikle kamp dışındaki eğitim merkezlerinde görüşme yapılan öğretmenler, ulaşım sorunu yaşadıklarını ve yol ücretinin de ayrıca bir masraf olduğunu ifade etmişlerdir.

11 Ocak 2016'da toplanan Bakanlar Kurulu sonrasında Hükümet sözcüsü Numan Kurtulmuş, Suriyelilere çalışma izninin verileceğini açıklamış, 15 Ocak 2016'da 2016/8375 sayılı Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik, Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Böylece yönetmeliğe göre, geçici koruma statüsü altında çalışma izni verilen yabancılar minimum asgari ücrete tabi olacaklardır (*Resmi Gazete*, 2016). Başbakanlık Göç ve İnsani Yardımlar Koordinatörlüğü ile yapılan görüşmelerde, kamp içinde ve dışında çalışan Suriyeli öğretmenlere bu yönetmelikle birlikte çalışma izninin verildiği ve bu öğretmenlerin sigortalarının da yatırılarak birer ücretli öğretmen olarak çalışmalarının sağlanacağı ifade edilmiştir (Emin, 2016).

2.1.14.2. Devlet okulları

Türkiye'deki okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitim hizmetinden faydalanması noktasında önemli bir diğer alternatif de devlet okullarıdır. MEB'in 2014/21 sayılı genelgesine göre, Suriyeli çocuklar, sahip oldukları yabancı tanıtma belgesi ile istediği yerdeki herhangi bir devlet okuluna kaydını yaptırabilmektedir (MEB, 2014). Böylece devlet okullarında öğrenim görmek isteyen Suriyeli öğrenciler, Türkiye'deki çocuklara sunulan tüm eğitim hizmetinden yararlanabilmektedir. Bakanlığa bağlı okullarda 2015 yılında öğrenim gören Suriyeli sayısı 55.360 iken 2017 yılı Mayıs ayı itibarıyla bu sayı 169.010'dur (HRW, 2015; Yılmaz, 2017). Devlet okullarına olan bu talebin artış göstermesi, 2014/21 sayılı genelgenin etkisini de

göstermektedir. Ancak Suriyelilerin yoğun olarak bulunduğu il ve ilçelere bakıldığında, genel anlamda devlet okuluna gidebilmenin önünde herhangi bir engel bulunmamasına rağmen Suriyeli çocukların, devlet okullarından ziyade geçici eğitim merkezlerini tercih ettikleri görülmektedir. Araştırmalara göre bunun asıl sebebi, geçici eğitim merkezlerinde müfredatın Suriye müfredatı ve eğitim dilinin de Arapça olmasıdır. Bunun yanı sıra Suriyeli çocukların bu tercihte bulunmasında devlet okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin yaklaşımının da etkili olduğu ifade edilmiştir (İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2015; HRW, 2015).

2.1.14.3. Suriyeliler tarafından açılan özel okullar

Türkiye'nin herhangi bir ilinde yaşamlarını sürdüren Suriyeliler, devletin kendilerine tahsis ettiği veya kendi imkânları doğrultusunda buldukları binalarda Suriye müfredatına göre eğitim ve öğretim hizmetlerini yürütme imkânına da sahiptirler. İstanbul Bahçelievler'de Suriyeli öğrencilere yönelik açılan ve Suriye müfredatıyla eğitim veren özel okul bunun bir örneğidir. Buna benzer özel okullar İstanbul, Şanlıurfa ve Gaziantep gibi Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı illerde görülmektedir fakat Suriyelilerin çoğunun sosyo-ekonomik durumlarının kötü olması ve yeterli imkânlarının olmaması nedeniyle özel okullara ilginin düşük olduğu görülmektedir (Emin, 2016).

2.1.14.4. Yükseköğretim ile ilgili çalışmalar

Seydi'ye (2014) göre YÖK, 2012 yılı Eylül ayından itibaren Suriyelilerin yükseköğretimle ilgili taleplerini yerine getirmek için kararlar almıştır. 2013 yılından itibaren de üniversiteler, Suriyelilerin yatay geçişi veya üniversiteye kabulleri ile alakalı ilanlar yayınlamaya başlamıştır. Bunun yanı sıra, Eylül 2012 tarihinde YÖK Genel Sekreteri imzasıyla, Suriye sınırında bulunan illerdeki yedi üniversitenin rektörlüklerine özel öğrenci konulu bir yazı gönderilmiştir. Bu yazıda Türkiye'ye sığınan Suriyeli mültecilere, Dışişleri ve MEB'in yazıları doğrultusunda bu yedi üniversitede, özel öğrenci olarak ders alabilme hakkı tanındığı ifade edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin durumlarını açıklayan belgelerinin olması durumunda belgelerinin inceleneceği; belgelerinin olmaması durumunda ise Suriyeli mültecilerin sadece açıklamalarının dikkate alınarak özel öğrenci statüsünde kayıtlarının yapılacağı belirtilmiştir. Göç eden kesimin Suriye hükümetine muhalif olması nedeniyle resmi belgelerini alamama gibi bir durum olabileceğinden Suriyeli mültecilere bu kolaylık ayrıca sunulmuştur.

2013 yılı Eylül ayında YÖK başkanı imzasıyla yayımlanan Bakanlar Kurulu'nun Türkiye'de bulunan ve yükseköğretim kurumlarına yerleştirilen Suriyeli misafir öğrencilerden birinci öğretim ve açık öğretim programlarında öğrenimlerine devam edenler ve yeni kayıt yaptıracaklardan öğrenim ücreti alınmaması kararı, Suriyeli öğrencilerin eğitimlerinde alınan önemli kararlardan bir diğeridir (YÖK, 2013). Ayrıca Suriye ve Mısırlı öğrencilerin yurdumuzda bulunan üniversitelere yatay geçişleri hakkında 09 Ekim 2013 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu toplantısında aşağıdaki kararlar alınmıştır (Seydi, 2014):

“2013-2014 eğitim öğretim döneminden önce Suriye ve Mısır'da ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitime başlayan Türk vatandaşı, bu ülkelerin vatandaşı ile bu ülkelerdeki yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarına yatay geçiş işlemlerinde;

- 1. Öğrencilerin yatay geçiş için gerekli tüm belgelere sahip olması durumunda birinci sınıfa ve son sınıf dâhil yatay geçiş yapabilmelerine,*
- 2. Öğrencilerin başvurduğu bölümün ilgili yılındaki ÖSYS kontenjanının %10 nu geçmemek üzere yatay geçiş başvurularının yükseköğretim kurumları tarafından değerlendirilmesine,*
- 3. Yatay geçiş için istenen belgelere sahip olmayan öğrencilerin Gaziantep, Kilis 7 Aralık, Harran (Şanlıurfa), Mustafa Kemal (Hatay), Osmaniye Korkut Ata, Çukurova, Mersin Üniversitelerinde özel öğrenci olarak ders alabilmelerine, belgelerini sağlayanların yatay geçiş yapabilmelerine karar verilmiştir.”*

YÖK Başkanı alınan bu kararla ilgili; yanı başımızdaki gelişmelere duyarsız olmadıklarını belirterek çatışmaların yaşandığı Mısır ve Suriye gibi ülkelerdeki öğrencilere gerekli puan ve belgeleri olduğu takdirde olağanüstü koşulları da dikkate alınarak Türk üniversitelerinde öğrenimlerine devam edebilme fırsatını sağlayacaklarını ayrıca bu konudaki çalışmalarının da artarak devam edeceğini ifade etmiştir (Sabah, 2013).

2.1.15. Suriyelilerin Eğitimi Sürecinde Yaşanan Temel Sorunlar

Türkiye'nin yürüttüğü okul çağındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik bu hizmetler, faydaları ve önemi açısından yadsınamaz bir gerçektir. Fakat 3 milyonu aşkın Suriyeliyi topraklarında barındıran Türkiye'nin 1 milyona yakın eğitim çağındaki çocuğunun eğitim sorununu hemen çözmesi mümkün görünmemektedir. Bu uzun bir süreçtir ve bu süreçte bir takım sorunların devam edegelmesi ise kaçınılmaz bir durumdur.

Emin'in (2016) çalışmasına göre bu alanda yapılan araştırma, gözlem ve görüşmeler sonucunda ön plâna çıkan sorun alanları aşağıdaki başlıklar şeklinde özetlenebilir:

2.1.15.1. Eğitime erişim sorunu

Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin eğitime erişimini engelleyen nedenlerden biri, kamp dışındaki geçici eğitim merkezlerine ulaşım sorunudur. Kampların çoğunda servis hizmetinin olmaması, eğitim merkezlerinden uzakta yaşayan Suriyeli çocukların eğitime erişimlerini olumsuz etkilemektedir.

Eğitime erişimi engelleyen diğer bir husus da kız ve erkek çocuklar arasındaki ayrımdır. Kamp içinde veya kamp dışında yaşayan özellikle maddi durumları iyi olmayan ve bu konuda çeşitli sıkıntılar yaşayan aileler kız çocuklarını erken yaşta evlendirmekte, dolayısıyla bu durum da kız çocuklarının eğitim hakkından yoksun kalmasına sebep olmaktadır.

2.1.15.2. Öğretmen sorunu

Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin yetenek ve becerilerinin ne olduğuna veya Suriyeliler arasında hangi meslekten ne kadar insanın bulunduğuna ilişkin herhangi bir verinin olmaması önemli bir sorun alanıdır. Bu nedenle, farklı mesleki alanlardan bireyler öğretmenlik yapmaktadır. Örneğin, Ankara'da bulunan geçici eğitim merkezinde ilkokul öğrencilerinin derslerine doktor, mühendis, hukukçu girebilmektedir. Bu durum, hem Suriyeli öğretmenlerden yararlanılamamasına hem de bireylerin yetenek ve becerilerini kendi mesleklerinde kullanamamasına sebep olmaktadır.

Geçici eğitim merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin öne sürdüğü en temel sorun ücret konusudur. Yukarıda da bahsedildiği üzere öğretmenlerin ücreti az da olsa uluslararası kuruluşlar tarafından karşılanmaktadır. Fakat aldıkları miktarın az olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca kampların dışında bulunan geçici eğitim merkezlerinin uzak olması öğretmenlerin ulaşım sorununu da ortaya çıkarmaktadır. Zira öğretmenler aldıkları ücretin bile yeterli olmadığını dile getirirken yol masrafının da ayrıca bir külfet olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışma izinlerinin çıkması, bu soruna kısmen de olsa çözüm getireceği düşünülmektedir.

2.1.15.3. Dil Sorunu

Suriyeli mültecilerin en sık karşı karşıya kaldıkları sorunlardan biri de dil sorunudur. Hem kamplarda hem de kamp dışında Arapçayı bilen eğitimci, doktor ve idari personel sayısının çok az olması, iletişim noktasında çeşitli sorunlara sebep olmaktadır. Suriyeli öğrenci ve öğretmenler, eğitim ile ilgili sorunlarını yetkililere iletmede güçlük yaşamaktadır. Arapça bilmeyen idareci ve yetkililer, Suriyeli çocuk ve öğretmenlerle olan iletişimini genelde hizmetli personel üzerinden sağlamaya çalışmaktadır. Bu da taraflar arasında sağlıklı ve etkili bir iletişim kurulmasını engellemektedir.

Kamp içinde ve kamp dışında yaşayan Suriyeli çocuklar ve yetişkinlere Türkçe eğitimi verecek öğretmen ve eğitim için gerekli öğretim materyalleri problemi bulunmaktadır. Genelgede, Türkçe, Türk dili ve edebiyatı alan öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve yabancı dil öğretmenlerinin Türkçe öğretmek üzere görevlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ancak öğretmenler, hem Arapçayı bilmedikleri hem de yabancılara Türkçeyi öğretme konusunda deneyim sahibi olmadıkları için Suriyelilere Türkçe eğitimi vermeyi talep etmemektedir.

Türkçe eğitimi açısından eğitimci ve materyal eksikliği, eğitime erişimi ve eğitimin niteliğini olumsuz etkilemektedir. Bunun yanı sıra, Türkçenin öğrenilmemesi, uzun yıllar Türkiye’de kalacakları tahmin edilen Suriyeli mültecilerin Türkiye toplumuna uyumunu geciktirmektedir.

2.1.15.4. Fiziksel alt yapı sorunları

Kamp içinde ve dışında kurulan geçici eğitim merkezlerinde alt yapı problemleri bulunmaktadır. Kamp içinde özellikle de çadır kentlerdeki eğitimler, çadırlarda zor

koşullar altında yapılmakta ve mevcut öğrenci sayısı çadırların kapasitesini aşmaktadır. Ayrıca bu çadır kentlerde oyun alanlarının eksikliği bulunmamaktadır.

64. Hükümet planında yer alan ikili eğitim yapan okulların tümünün tekli eğitime dönüştürülmesi hedefi, öğleden sonra Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik bina tahsisinde sorunlar gündeme getirmektedir.

2.1.15.5. Müfredat ve öğretim materyalleri sorunu

Sivil toplum kuruluşları ile yapılan görüşmelerde en çok vurgulanan husus müfredatın içeriği olmuştur. Nitekim Bilim Eğitim Kültür Araştırmaları Merkezi (BEKAM) tarafından yapılan araştırmada, akademisyen ve öğretmenlerden oluşan ekiplerin Suriye müfredatını incelediği, müfredatta halen Osmanlı Devleti ve Türk tarihine ilişkin yanlış bilgilerin yer aldığı belirtilmiştir.

Suriyeli öğrencilerin bulunduğu okullarda, ders araç ve gereçler özellikle de teknolojik malzemeler konusunda eksikliklerin yaşanması eğitime erişimi engelleyen unsurlardan biridir.

2.1.15.6. Çocuk işçiliği sorunu

Maddi imkânları yetersiz olan ailelerin çocukları, bu noktada temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bir işte çalışması gerektiği düşüncesindedir. Özellikle lise çağındaki erkek çocuklar günlük yevmiye karşılığında ucuz işlerde çalışmakta ve bu nedenle de eğitimlerine devam edememektedir.

Suriyeli çocukların eğitimi konusunda her ne kadar adımlar geç atılmış olsa da hali hazırda 463 bin civarındaki Suriyeli çocuğun yarıda kalan eğitimlerine devam etmesi hem kendi gelecekleri açısından hem de Türkiye'ye ve Suriye'nin yeniden inşasında sunacağı katkılar açısından oldukça önem arz etmektedir. Ancak yaklaşık 550 bin Suriyeli çocuğun halen eğitim dışında olduğu göz önüne alındığında yapılması gereken daha çok çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu nedenle Suriyelilerin eğitimi ile ilgili temel sorunların belirlenmesi, ileride yapılacak olan çalışmalara yön vermesi noktasında önemlidir.

2.1.16. Van İlinin Coğrafi Konumu ve Suriyeli Göçü Açısından Durumu

Van ili kuzeyinde Ağrı ili, Doğubayazıt, Diyadin ve Hamur ilçeleri; batısında Van Gölü ile Ağrı ilinin Patnos ilçesi, Bitlis'in Adilcevaz, Tatvan ve Hizan ilçeleri; güneyinde Siirt'in Pervari ilçesi, Hakkâri ili, Beytüşşebap ve Yüksekova ilçeleri ile komşudur. Doğusunda ise İran Devleti sınırı bulunmaktadır. Van, Türkiye'nin doğusunda İran sınırına komşu ve bu ülkeyle uzun bir sınır hattına sahiptir. Kuzey-güney yönünde 454 km uzunluğa sahip olan bu sınır, çoğu yerde yükseltisi 2500–3000 metreyi aşan dağlık alanlardan geçer. Türkiye ile İran sınırı, genel olarak dağlık alanlardan geçse de, sınırın doğu-batı doğrultulu akarsu vadileri ve ovalardan geçtiği yerler de bulunmaktadır. Sınırın alçak noktalarını oluşturan bu yerler, aynı zamanda doğal geçit özellikleri sebebiyle Türkiye'nin doğuya açılan en önemli sınır kapılarını içlerinde barındırırlar (Deniz, 2008). Doğubayazıt çöküntü ovasında Gürbulak, Kotur vadisinde Kapıköy, Esendere vadisinde ise Esendere sınır kapısı bulunur. Van ili, 19.069 km kare olan yüzölçümü ile Türkiye topraklarını %2,5'ini oluşturmaktadır. Temmuz 2017 verilerine göre Van il nüfusu, 1.100.190'dır.

Van merkezi çevrelerindeki il ve ilçelerden yoğun göç alan bir ildir. İç göçle beraber il merkezinin dışına doğru oluşmuş Bostaniçi beldesi, Süphan mahallesi, Yalımerez mahallesi, Karşıyaka mahallesi, Altıntepe mahallesi gibi mahalleler bulunmaktadır. Göçle beraber oluşan bu mahallelerde alt yapı eksikliği, şehirden uzaklık, şehrin olanaklarından yararlanamama ve eğitim eksikliği gibi sorunlar gözlenebilmektedir. Bu mahallelere yerleşen aileler genellikle aynı yöreden göç eden bireyler olduklarından birbirlerine destek olmaktadır. Bunun yanı sıra kendi kültürel özelliklerini ve yaşayış biçimlerini de hemşerileri ile sürdürmektedirler (Şeker, Tunç ve Şahin, 2010).

Genellikle İran-Van sınırını kullanarak Van iline gelen buradan da batıya göç etmeye çalışan kaçak göçmenler ve mülteciler açısından Van ili önemli bir konuma sahiptir. Ancak Suriye krizi sonrası, Van ili güneyden de dış göç almaya başlamıştır. Van ili, Suriye ile sınırı bulunmamasına rağmen önemli sayılabilecek bir dış göç kitlesine ev sahipliği yapmaktadır.

Suriye'deki çatışma ve savaş ortamının göçe mecbur bıraktığı Suriyeliler, Türkiye'nin dört bir yanında yaşamlarını sürdürmektedirler. Türkiye'nin 81 ilinin

tümünde Suriyeli bulunmaktadır. Van ili de bu göç dalgasından payını almıştır. İlk önce sınır komşusu olan özellikle Şanlıurfa, Mardin ve Şırnak illerinden Türkiye'ye giriş yapan Suriyeli sığınmacılar, sınırlardan biraz daha uzakta olmak veya daha iyi yaşam şartlarına sahip olabilmek düşüncesiyle Suriyelilerin yoğun olarak bulunmadığı Van iline göç etmişlerdir.

Türkiye'nin diğer illerinde olduğu gibi Van ilinde de yaşamlarını sürdürmeye çalışan önemli bir Suriyeli mülteci kitlesi bulunmaktadır. Van iline göç eden Suriyeliler ilk olarak barınma sorunuyla karşılaşmaktadırlar. Bu temel sorunu bir şekilde çözmeyi başarabilen aileler burayı kendilerine mesken etmişlerdir. Ancak barınma sorunu dışında onları bekleyen beslenme, uyum, işsizlik, dil sorunu gibi çeşitli sorunlar beklemektedir. Bu sorunların giderilmesinde aileler ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Çocuk nüfusunun Suriyeli nüfusunun yarısı gibi önemli bir oranını oluşturması ve dolayısıyla eğitim sorununun gündeme gelmesi, Türkiye'deki diğer illerde olduğu gibi Van ilinde de çözülmesi gereken önemli bir sorun teşkil etmektedir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Temmuz 2017 verilerine göre, Van ilinde 2.440 kayıtlı, 537 ön kayıt aşamasında olan toplam 2.977 Suriyeli yaşamaktadır. Van İl Göç İdaresi Müdürlüğü, Van'da bulunan kayıtlı Suriyelilerin demografik verilerini paylaşmadığından bu konu hakkında net bilgilere ulaşamamıştır. Fakat Suriyelilerin Türkiye geneli demografik verilerinden yola çıkarak Van ilinde okul çağında yaklaşık 1000 Suriyeli çocuğun olduğu tahmin edilmektedir. Yapılan çalışmalar sonucu okul çağındaki Suriyeli çocukların devlet okullarına kayıt yapmasının önünde herhangi bir engel olmamasına karşın bu çocukların çok az bir kısmı devlet okullarında öğrenim görmektedir. Tablo 5'te 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Van ilindeki okullarda öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin ilçelere ve okul kademelerine göre sayıları verilmiştir.

Tablo 5. Van İlindeki Okullarda Kayıtlı Suriyeli Öğrenci Sayısı

İlçe	Ana sınıfı	İlkokul	Ortaokul	Lise	Toplam
Edremit	3	9	1	1	14
Erciş	2	6	1	1	10
Gürpınar	-	-	1	-	1
İpekyolu	3	11	3	1	18
Özalp	-	1	-	-	1
Tuşba	5	20	8	3	36
Genel Toplam	13	47	14	6	80

Kaynak: Van İl MEM, 2017

Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden 2017 yılı Mayıs ayında alınan verilere göre, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Van ilindeki okullarda çoğunluğu Tuşba (36), İpekyolu (18) ve Edremit (14) ilçelerinde olmak üzere 80 Suriyeli öğrenci öğrenim görmektedir. Bu tablo, Van ilinde bulunan okul çağındaki yaklaşık 1000 Suriyeli çocuğun 80 tanesinin, başka bir ifadeyle sadece % 8'inin devlet okullarında eğitimlerine devam ettiğini göstermektedir. Bu çocukların % 92'si gibi büyük bir bölümünün eğitim dışı kalması önemli bir sorun olarak karşımızda durmaktadır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmaya katılan bireylerin kişisel özellikleri, verilerin nasıl toplandığı ve elde edilen verilerin nasıl analiz edildiği açıklanacaktır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Nitel yöntemle yapılan bu çalışma, bir durum (vaka) çalışmasıdır. Bu araştırmada nitel yönteminin kullanılmasının nedeni, bu yöntemin sosyal yaşam ve insan ile ilgili problemleri, gözlem, görüşme gibi tekniklerle sorgulayarak, anlamları ve ilişkileri parçadan bütüne açıklamaya imkân verebilmesidir (Neuman, 2014, s.634).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye'ye göç etmiş ve halen Van ilinde yaşamlarını sürdüren eğitim çağındaki Suriyeli 13 (7 okula devam eden, 6 okula devam etmeyen) çocuk, 6 Suriyeli aile reisi, Van ilinde Suriyeli öğrencilerin öğrenim gördüğü okullardaki 8 öğretmen ve 5 okul müdürü, 2 il milli eğitim yöneticisi (bir il milli eğitim müdür yardımcısı, bir il milli eğitim şube müdürü), il milli eğitim müdürlüğünde görev yapan 7 maarif müfettişi, 1 sosyal yardımlaşma vakfı yöneticisi ve Van ilinde aktif olarak hizmet veren 4 sivil toplum kuruluşu (2 sendika, 2 yardım derneği) yöneticisi olmak üzere 46 kişi oluşturmaktadır.

3.2.1. Katılımcıların Kişisel Bilgileri

Bu başlık altında araştırmaya katılan bireylerin kişisel bilgilerine yer verilecektir. Ayrıca katılımcıların görüşleri isim verilmeden aktarılacağı için her katılımcıya bir kod ve kodun yanında bir numara verilmiştir. Örneğin, Suriyeli çocuklar için Ç1, Ç2..., Suriyeli aile reisleri için A1, A2..., öğretmenler için Ö1, Ö2..., Yöneticiler için Y1, Y2..., Müfettişler için M1, M2..., STK ve Vakıf yöneticileri için ise S1, S2... şeklinde kodlar kullanılmıştır.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Suriyeli Çocuklara İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyeti	Yaşı	Van'da İkamet Ettiği Süre	Okula devam durumu	Nerden Göç Ettiği
Ç-1	Kadın	15	5 yıl	Devam etmiyor	Halep
Ç-2	Erkek	12	2 yıl	Devam etmiyor	Halep
Ç-3	Erkek	11	1 yıl	Devam etmiyor	Halep
Ç-4	Erkek	12	4 yıl	Devam etmiyor	Şam
Ç-5	Erkek	16	2 yıl	Devam etmiyor	Halep
Ç-6	Erkek	8	2 ay	Devam etmiyor	Halep
Ç-7	Kadın	14	4 yıl	Devam ediyor	Rakka
Ç-8	Erkek	13	5 yıl	Devam ediyor	Halep
Ç-9	Kadın	15	5 yıl	Devam ediyor	Kamışlı
Ç-10	Kadın	17	2 yıl	Devam ediyor	Şam
Ç-11	Kadın	14	5 yıl	Devam ediyor	Kamışlı
Ç-12	Erkek	8	3 yıl	Devam ediyor	Şam
Ç-13	Kadın	13	5 yıl	Devam ediyor	Kamışlı

Araştırmada Van ilinde yaşamlarını sürdüren okul çağındaki Suriyeli mültecilerden 13' ü ile görüşmeler yapılmıştır. Tabloya göre araştırmaya katılan bu çocuklardan 6'sı çeşitli nedenlerle eğitimlerine devam etmemekte; 7'si ise Van ilinde bulunan devlet okullarında eğitimlerine devam etmektedirler. Araştırma kapsamında görüşülen bu çocukların 7 tanesi erkek, 6 tanesi kadın olmak üzere bu çocukların 6'sı Suriye'nin Halep, 3'ü Şam, 3'ü Kamışlı ve 1'i de Rakka kentinden göç eden bireylerdir. Yaşları 8 ile 17 arasında değişkenlik gösteren bu çocukların 2'si 1 yıl ve daha az süredir Van ilinde ikamet ediyor iken 7'si 4 yıldan fazla süredir Van ilinde yaşamlarını sürdürmektedirler.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Suriyeli Aile Reislerine İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyeti	Yaşı	Van'da İkamet Ettiği Süre	Nerden Göç Ettiği
A-1	Kadın	59	4 yıl	Şam
A-2	Erkek	47	4 yıl	Kamışlı
A-3	Kadın	30	1 ay	Halep
A-4	Erkek	45	2 yıl	Şam
A-5	Erkek	48	4 yıl	Şam
A-6	Kadın	40	3 yıl	Şam

Tabloda görüldüğü üzere, Van ilinde yaşamlarını sürdüren Suriyeli ailelerden 6 aile reisi ile araştırma kapsamında görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların 3 tanesi erkek, 3 tanesi kadın olmak üzere 4'ü Şam, biri Halep, biri de Kamışlı kentinden göç eden bireylerdir. Ayrıca yaşları 30 ile 59 arasında olan aile reislerinden 4'ü, 3 yıldan fazla bir zamandan beridir Van ilinde yaşamaktadır.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Okul Yöneticilerine İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyeti	Görevi	Meslek Deneyimi	Görev Yaptığı Okul Kademesi
Ö-1	Erkek	Öğretmen	5 yıl	Ortaokul
Ö-2	Kadın	Öğretmen	2 yıl	İlkokul
Ö-3	Kadın	Öğretmen	5 yıl	İlkokul
Ö-4	Erkek	Öğretmen	1 yıl	Lise
Ö-5	Kadın	Öğretmen	2 yıl	Ortaokul
Ö-6	Erkek	Öğretmen	4 yıl	Ortaokul
Ö-7	Erkek	Öğretmen	2 yıl	Lise
Ö-8	Erkek	Öğretmen	2 yıl	İlkokul
Y-1	Erkek	Okul Müdür Yrd.	12 yıl	Lise
Y-2	Erkek	Okul Müdürü	28 yıl	Ortaokul
Y-3	Erkek	Okul Müdürü	15 yıl	İlkokul
Y-4	Erkek	Okul Müdür Yrd.	12 yıl	İlkokul
Y-5	Erkek	Okul Müdür Yrd.	6 yıl	Ana Okulu

Araştırmada, Van ilindeki devlet okullarının herhangi birinde eğitimlerine devam eden Suriyeli öğrencilere eğitim veren 8 öğretmen ve bu okullarda görev yapan 5 okul yöneticisinden veriler toplanmıştır. Farklı meslek deneyimlerine sahip olan bu öğretmenlerden 5'i erkek 3'ü kadın olmak üzere bu öğretmenlerin 3 tanesi ilkokul kademesinde, 3 tanesi ortaokul kademesinde, 2 tanesi de lise kademesinde görev yapmaktadır. Ayrıca veri toplanan okul yöneticilerinin 1'i ana okul, 2'si ilkokul, 1'i ortaokul ve 1'i de lise kademelerinde yöneticilik yapan bireylerdir.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan İl MEM Yöneticilerine İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyeti	Görevi	Meslek Deneyimi
Y-6	Erkek	İl MEM Yöneticisi	26 yıl
Y-7	Erkek	İl MEM Yöneticisi	21 yıl
M-1	Erkek	İl MEM Maarif Müfettişi	25 yıl
M-2	Erkek	İl MEM Maarif Müfettişi.	25 yıl
M-3	Erkek	İl MEM Maarif Müfettişi	18 yıl
M-4	Erkek	İl MEM Maarif Müfettişi	27 yıl
M-5	Erkek	İl MEM Maarif Müfettişi	16 yıl
M-6	Erkek	İl MEM Maarif Müfettişi	16 yıl
M-7	Erkek	İl MEM Maarif Müfettişi	20 yıl

Araştırma kapsamında görüşülen il milli eğitim yöneticilerine ilişkin bilgiler tabloda gösterilmektedir. Tabloya göre araştırma kapsamında biri il milli eğitim müdür yardımcısı, biri il milli eğitim şube müdürü olan 2 il milli eğitim yöneticisiyle

görüşmeler yapılmıştır. Bunun yanı sıra biri il milli eğitim teftiş kurulu başkanı, biri il milli eğitim teftiş kurulu başkan yardımcısı olmak üzere il milli eğitiminde görev yapan mesleklerinde deneyimli 7 maarif müfettişi ile görüşmeler yapılmıştır.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Vakıf ve STK Yöneticilerine İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyeti	Görevi	Kurum
S-1	Erkek	Sendika Şube Başkan Yrd.	Sendika
S-2	Erkek	Sendika Şube Başkan Yrd.	Sendika
S-3	Erkek	Yardım Derneği Başkanı	Yardım Derneği
S-4	Erkek	Yardım Derneği Başkanı	Yardım Derneği
S-5	Erkek	Vakıf Müdürü	Sosyal Yardımlaşma Vakfı

Çalışmada, araştırma konusuyla ilgili önerilerinin ve konuya bakış açılarının önemli olacağı düşünülen Van ilinde aktif olarak çalışan 2 sendika, 2 yardım derneği başkanları veya başkan yardımcılıyla ve Van ilindeki bir sosyal yardımlaşma vakfı müdürü ile görüşmeler yapılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmada, konu ile ilgili literatür taranmış ve verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından yapılandırılmış görüşme formları geliştirilmiştir. Van ilinde bulunan eğitim çağındaki Suriyeli aile reisleri ve çocuklarla, okula devam eden Suriyeli çocukların öğretmenleri ve okul yöneticileriyle, ayrıca il milli eğitim yöneticileri, vakıf ve sivil toplum kuruluşlarıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

Görüşme yöntemi ile katılımcılardan Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların çözümü için talep, beklenti ve önerilerin, ayrıca araştırmaya katılan diğer katılımcıların da konu hakkındaki görüş ve düşüncelerinin neler olduğuna ilişkin derinlemesine veri toplanmaya çalışılmıştır. Suriyeli aile reisleri ve çocuklarla görüşmelerde tercüman aracılığıyla veriler toplanmıştır. Her bir görüşme yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular katılımcılara yöneltilip yanıt alınmıştır. Elde edilen yanıtlar, katılımcıların isimleri kodlanarak görüşme formuna kaydedilmiştir.

Araştırma verilerinin çözümlemesinde, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı; anlam ve/veya dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve

çıkarmında bulunma yoluyla sosyal gerçeği araştıran bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Verilerin analizinde her katılımcının bir soruyla ilgili birden fazla görüşü olduğundan katılımcı frekansı yerine görüş frekansı verilmiştir. Dolayısıyla da toplam frekansa yer verilmemiştir. Araştırmanın ana ve alt temaları aşağıda verilmiştir.

Tablo 11. Araştırmanın Ana ve Alt Temaları

<p>1. Van İlinde Yaşayan Suriyelilerin Genel Durumuna İlişkin Bulgular</p> <p>1.1.Suriyelilerin Türkiye’yi Seçme Nedenleri</p> <p>1.2.Suriyelilerin Van İline Yerleşme Nedenleri</p> <p>1.3.Van İlinde Yaşayan Suriyelilerin Geleceğe Yönelik Planları</p> <p>1.4.Van İlindeki Suriyelilerin Yaşadıkları Genel Sorunlar</p> <p>1.5.Suriyelilerin Yaşadıkları Sorunların Giderilmesine Yönelik Çalışmalar</p>
<p>2. Van İlinde Eğitimine Devam Eden Suriyeli Öğrencilere İlişkin Bulgular</p> <p>2.1.Suriyeli Öğrencilerin Okulda Yaşadıkları Sorunlar</p> <p>2.2.Okulda Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Alınan Tedbirler</p> <p>2.3.Suriyelilerin Eğitimleri Noktasındaki Talep ve Beklentileri</p> <p>2.4.Eğitimde Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Öneriler</p> <p>2.5.Okulun Suriyeli Öğrencilere Katkıları</p>
<p>3. Van İlinde Eğitimine Devam Etmeyen Okul Çağındaki Suriyeli Çocuklara İlişkin Bulgular</p> <p>3.1.Suriyeli Çocukların Eğitimlerine Devam Etmeme Nedenleri</p> <p>3.2.Suriyeli Çocukların Eğitimine Devam Etmeme Nedenlerinin Giderilmesine Yönelik Talep ve Beklentileri</p> <p>3.3.Eğitimlerine Devam Etmeyen Suriyeli Çocukların Eğitime Dâhil Edilmesine Yönelik Öneriler</p>

Tabloya göre araştırma, 3 ana temadan ve 13 alt temadan oluşmaktadır.

3.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Hazırlanan görüşme formunun anlaşılabilirliğini ve uygulanabilirliğini kontrol etmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuş ve uzman görüşü doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak forma son şekli verilmiştir.

4.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada elde edilen veriler ana ve alt tema başlıkları altında verilmiştir.

4.1. Van İlinde Yaşayan Suriyelilerin Genel Durumuna İlişkin Bulgular

Bu tema başlığı altında Suriyelilerin göç etmede Türkiye'yi seçme nedenleri, Van iline yerleşme nedenleri ve geleceğe yönelik planlarına; bunun yanı sıra, Van ilinde yaşayan Suriyelilerin genel olarak yaşadıkları sorunlara ve bu sorunların çözümü noktasında yapılan çalışmalara ilişkin elde edilen veriler alt başlıklar halinde verilmiştir.

4.1.1.Suriyelilerin Göç Etme ve Türkiye'yi Seçme Nedenleri

Suriyeli aile reisleri ve çocukların göç sürecinde Türkiye'yi seçme nedenlerine ilişkin görüşleri Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Suriyelilerin Göç Etme ve Türkiye'yi Seçme Nedenleri

Görüşler	Çocuk	Aile	f
Suriye'de savaşın başlaması	13	6	19
Türkiye'nin güvenli bir yer olması	8	5	13
Türkiye'nin yakın olması	6	3	9
Suriye'nin yaşanabilir bir yer olmaktan çıkması	4	5	9
Daha iyi yaşam şartlarına sahip olma	4	3	7
Ailedekilerin ölümlerinin artması	3	2	5
Suriye'de akrabaların kalmaması	2	1	3
Türkiye'ye yerleşen akrabaların olması	3	-	3
Bulunulan yerde çoğunluğun Türkiye'ye gelmesi	1	-	1

Tabloda görüldüğü gibi Van ilinde yaşayan Suriyelilerin Türkiye'ye göç etme nedenlerinin kaynağını Suriye'de başlayan savaş oluşturmaktadır. Katılımcıların tümünün ana neden olarak gösterdiği savaşın yanı sıra, çocukların 8'i ve görüşme yapılan aile reislerinin neredeyse hepsi Türkiye'ye göç etme nedenlerinin Türkiye'nin güvenli bir yer olduğunu, yaşam için güven veren bir ülke olduğunu dile getirmişlerdir.

Tablo 12'ye göre Suriyeli çocukların ve aile reislerinin yarısı, Türkiye'nin coğrafi konum olarak Suriye'ye yakın olması ve ayrıca sınır komşusu olması Türkiye'ye göç etmelerine yol açan önemli faktörlerden biri olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, Suriyeli çocukların 4'ü (Ç6, Ç8, Ç9, Ç12) ve katılımcı aile reislerinin neredeyse tümü Suriye'deki evlerinin yıkıldığını, Suriye'nin artık barınma ve beslenme ihtiyaçlarının karşılanamayacağı bir yer olduğunu, bundan dolayı Suriye'nin yaşanabilir bir yer olmaktan çıktığını dile getirmişlerdir.

Suriye'de savaş nedeniyle insan ölümlerinin artması ve en yakınlarında bulunan insanların bile ölmeye başlaması göç etme nedenleri arasında dikkat çeken başka bir neden olarak görülmektedir. Katılımcı çocuklardan 3'ü (Ç3, Ç4, Ç12) ve aile reislerinden 2'si (A4, A6) ölümlerin artması sonucu Türkiye'nin savaşın olmadığı nadir komşu ülkelerden biri olması ve dolayısıyla da güvenli bir ülke olması nedeniyle Türkiye'ye göç etmek istediklerini ifade etmişlerdir. Çocuklardan biri bu yöndeki görüşünü “...savaşta babamı, amcamı ve bazı akrabalarımızı öldürdüler. Ben, annem ve nenem çaresiz ve sahipsiz bir şekilde Türkiye'ye kaçtık (Ç12)” şeklinde dile getirmiştir.

Tablo 12'ye göre katılımcı çocuklardan 2'si (Ç3, Ç12) ve aile reislerinden biri (A4), yaşadıkları yerde çevresindekilerin ve akrabalarının çoğunun göç ettiğini, kimsenin kalmadığını ve göç edenlerin de genellikle Türkiye'ye göç ettiğini bu yüzden kendilerinin de göç etmek zorunda kaldığını dile getirirken; Çocuklardan 3'ü (Ç1, Ç7, Ç13) ise kendilerinden önce Türkiye'ye göç edip yerleşen akrabalarının olduğunu bu yüzden de Türkiye'ye göç etmeyi seçtiklerini dile getirmişlerdir.

Suriyeli aile reisleri ve çocukların Türkiye'ye göç etme nedenlerine yönelik görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Babam askerdi. Suriye'de çıkan çatışmalarda öldü. Ben, annem ve iki kardeşim ne yapacağımızı bilemedik. Ama yaşayabilmek için Türkiye'ye göç edenlerle beraber biz de Türkiye'ye göç ettik (Ç3).”

“Suriye'de savaş başladı. Kardeşlerim ve birçok yakınım öldü. Canımızı kurtarmak için göç etmek zorunda kaldık. Türkiye bize yakın olduğu için buraya geldik (A4).”

“Evlerimiz yıkıldı. Bombalar evlerimizi kullanılamaz hale getirdi. Kalacak, yiyecek bir şeyimiz kalmadı. Bu nedenle memleketimizi terk etmek zorunda

kaldık. Türkiye'nin bize yardım edeceğini ve buranın güvenli bir ülke olduğunu düşünerek Türkiye'ye göç ettik (A3).”

4.1.2. Suriyelilerin Van İline Yerleşme Nedenleri

Suriyeli aile reisleri ve çocukların Van iline yerleşme nedenlerine ilişkin görüşleri Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Suriyeli Aile Reisleri ve Çocukların Van İline Yerleşme Nedenleri

Görüşler	Çocuk	Aile	f
Kalacak bir evin bulunması	8	2	10
Van iline önceden yerleşen akrabaların olması	6	3	9
Ailedekilerin çalışabilecek bir iş bulması	4	2	6
Ailedeki bireylerin yerli biriyle evlenmesi	1	2	3
Van ilinin sınıra yakın olması	2	-	2
Sınırdaki illere göre daha az Suriyelinin olması	1	1	2
Özel bir sebebim yok	-	2	2

Tablo 13’e göre Türkiye göç eden Suriyelilerin Van iline yerleşmesinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Katılımcı çocukların yarısından fazlası ve aile reislerinin 2’si (A2, A5) Van iline yerleşmenin temel nedeni olarak barınma sorununa çözüm bulmaları olduğunu ifade etmişlerdir. Tablo 7 ve Tablo 8’de de görüleceği üzere katılımcı çocukların yarısı ve aile reislerinden 3’ü (A1, A2, A5) en az 4 yıldır Van ilinde ikamet etmektedir. Katılımcılar, geçici barınma merkezi dışında farklı illerde yaşamlarını sürdüren Suriyelilerin en öncelikli probleminin barınma olduğunu, kalacak uygun bir ev veya baraka bulana kadar şehir şehir dolaştıklarını, uygun bir yer bulduklarında ise o ilde yaşamaya karar verdiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, Suriyelilerin Van iline yerleşme nedeni olarak dile getirdikleri bir diğer önemli görüş de Van iline kendilerinden önce yerleşen akraba veya tanıdıklarının olmasıdır. Katılımcı aile reisleri ve çocukların yarısı, Türkiye’ye göç etmeden önce veya farklı illerde kalacak bir yer bulma telaşındayken Van ilinde akrabalarının kendileri için kalacak bir yer bulduklarını söylemesi üzerine Van iline göç ettiklerini ifade etmişlerdir. Ailesiyle beraber 5 yıldır Van ilinde ikamet eden çocuklardan biri bu yöndeki görüşünü *“Burada eniştem ve teyzem vardı. Bizden önce buraya gelmişlerdi. Kalacak bir ev buldukları için bizi buraya çağırdılar biz de geldik (Ç1)”* şeklinde dile getirmiştir.

Bir ile yerleşip orada yaşamını sürdürmenin en önemli koşulunun kalacak bir yerin bulunması olduğunu dile getiren katılımcılar, barınma sorunundan sonra temel ihtiyaçların giderilebilmesi için ailedeki bazı bireylerin çalışması gerektiğini ifade etmişlerdir. Çocuklardan 4'ü (Ç2, Ç5, Ç8, Ç11) ve aile reislerinden 2'si (A2, A4) ailedeki herhangi bir bireyin Van ilinde çalışabileceği bir iş bulması nedeniyle veya iş bulma ümidiyle Van iline yerleştiklerini dile getirmişlerdir. Çocuklardan biri, *“Türkiye’ye geldikten sonra çok gezdik. Van’a geldikten birkaç gün sonra babam dışçide çalışabileceği bir iş buldu. Babamın mesleği dışçilik zaten Suriye’deyken dış yapıyordu. İşe başladıktan sonra burada yaşamaya karar verdik. 5 yıldır buradayız (Ç8)”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Tabloya göre Suriyelilerin 3'ü ailedeki bireylerin Vanlı bireylerle evlenmesi sonucu Van iline kalıcı olarak yerleştiklerini dile getirmiştir. Katılımcı çocuklardan biri (Ç10) ve aile reislerinden 2'si (A1, A6) ailedeki bireylerden birinin evlenmesi üzerine Van iline yerleştiklerini ifade etmişlerdir. Çocuklardan biri bu konudaki görüşünü *“Suriye’de babamı kaybettik. Annem, kardeşlerim ve amcalarımla birkaç yerden sonra Van’a geldik. Burada annem evlendi. Amcalarım başka yere gitti biz de artık burada yaşayacağız (Ç10)”* şeklinde dile getirmiştir. Bu nedenlerin yanı sıra, katılımcılardan 2'si (Ç9, Ç13) Van ilinin Suriye sınırına diğer illere nispeten daha yakın olduğu için buraya göç ettiklerini, 2'si (Ç5, A4) sınıra yakın Şanlıurfa, Gaziantep, Mardin ve Batman gibi illerde Suriyelilerin çok fazla olduğunu bu nedenle Suriyeli nüfusun daha az olduğu Van iline yerleşmeyi seçtiklerini, 2'si (A2, A5) ise Van iline yerleşmenin özel bir sebebi olmadığını ifade etmişlerdir.

Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin Van iline yerleşme nedenlerine ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Kalacak bir ev veya yer bulabilmek için çok gezdik. Burada kiralık bir ev bulduk. 150 tl kira veriyoruz. Abilerim burada iş buldular çalışıyorlar. Biz de burada kalmaya karar verdik (Ç2).”

“Bizden önce buraya gelen akrabalarımız vardı. Onlarla görüştük. Burada az Suriyeli var dediler bizim de buraya gelmemizi istediler. Biz de iş bulabilmek ümidiyle buraya geldik. 2 yıldır burada yaşıyoruz (A4).”

“Savaşta kocamı öldürdüler. Ben, 85 yaşındaki annem ve 8 yaşındaki oğlumla ilk önce Mardin’e sonra Batman’a gittik. Birkaç ay orada kaldıktan sonra akrabalarım burada olduğu için buraya geldik. Burada evlendim. Akrabalarım, abilerimin hepsi Avrupa’ya gitti. Ben, annem ve çocuğuma şimdiki kocam sahip çıktık. Artık burada yaşayacağız (A6).”

4.1.3. Van İlinde Yaşayan Suriyelilerin Geleceğe Yönelik Planları

Bu başlık altında katılımcı Suriyeli aile reislerine ve çocuklara “Geleceğe yönelik planlarınız nelerdir? Kalıcı yurt olarak gitmeyi planladığınız başka ülkeler var mı?” soruları sorularak elde edilen bulgular Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Suriyeli Aile Reisleri ve Çocukların Geleceğe Yönelik Planları

Görüşler	Çocuk	Aile	f
Başka ülkelere gitme gibi bir planımız yok	12	5	17
Savaş bitene kadar Van ilinde kalmayı düşünüyoruz	9	4	13
Suriye’ye dönmek istemiyorum. Artık burada kalmayı düşünüyoruz	4	2	6

Tablo 14’e göre Van ilinde yaşayan katılımcı Suriyeli aile reisleri ve çocukların neredeyse tümü başka ülkelere göç etme gibi planlarının olmadığını dile getirmişlerdir. Çocukların dörtte üçü ve ailelerin neredeyse tümü Suriye’deki savaş ve çatışma ortamının bitmesi üzerine ülkelerine ve topraklarına dönmek istediklerini ancak savaş bitene kadar da Van ilinde kalmayı planladıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcı aile reislerinden biri bu konudaki görüşünü “Başka bir ülkeye gitmeyi düşünmüyorum. Memleketimizde savaş bitene kadar burada kalmayı planlıyoruz. Zaten gidecek başka yerimiz de yok (A4)” şeklinde dile getirmiştir.

Tablodan da görüleceği üzere katılımcıların çoğunluğu, savaş bittikten sonra memleketlerine dönmeyi istemekte ancak bunun aksini planlayanların da olduğu görülmektedir. Çocuklardan 4’ü (Ç6, Ç8, Ç10, Ç12) ve aile reislerinden biri (A2, A6) savaş ve çatışma ortamı bitse dahi Suriye’ye dönmek istemediklerini, Van ilinde yaşamlarını sürdürmek istediklerini ifade etmişlerdir. Çocuklardan biri (Ç10), burada annesinin evlenmesi üzerine artık Van ilinde yaşayacaklarını dile getirirken; bir diğeri bu konudaki düşüncesini “Artık Van’da, Türkiye’de yaşamak istiyorum. Türkiye’de okumak istiyorum (Ç11)” şeklinde dile getirmiştir.

Bundan sonraki yaşantısını Van ilinde geçirmek isteyen diğer çocukların görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Biz 5 yıldır burada yaşıyoruz artık burada yaşamak istiyoruz. Babamın işi var çalışıyor. Biz kardeşimle burada okula gidiyoruz. Burayı çok sevdim (Ç8).”

“Halep’te kimsemizin kalmadığını söylüyor babam. Dedem ve amcam da öldüler. Artık oraya gitmek istemiyorum (Ç6).”

4.1.4. Van İlindeki Suriyelilerin Yaşadıkları Genel Sorunlar

Van ilinde yaşamlarını sürdüren Suriyeli mülteci ailelerin ve çocukların yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Suriyelilerin Yaşadıkları Genel Sorunlar

Görüşler	Çocuk	Aile	f
Barınma sorunu	8	3	11
Beslenme, giyim ve ev eşyası eksikliği sorunu	6	3	9
İletişim sorunu	8	1	9
İşsizlik	5	2	7
Kirayı ödeyememe	4	3	7
Vatandaşlık kimliğinin olmaması	2	1	3
Yabancılık	1	2	3
Yalnızlık	1	1	2
Yerleştikleri yerlerinden edinme	1	1	2
Sağlık (tedavi olma) sorunu	1	-	1
Herhangi bir sorunumuz yok	4	2	6

Tabloya göre, katılımcı çocukların yarısından fazlası ve aile reislerinin yarısı göç ettikten sonra yaşadıkları en önemli sorunun barınma sorunu olduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcıların geneli, Türkiye’ye göç ettikten sonra şehir şehir dolaşmalarının sebebinin kalabilecek uygun bir ev bulabilme olduğunu, uygun bir ev bulduktan sonra oraya yerleştiklerini, Tablo 15’te de görüleceği üzere Van iline yerleşme nedenlerinin en önemlisinin de bu olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların neredeyse tümü zor da olsa kalacak bir ev bulduklarını fakat bazıları ev kirasını

ödemekte sorun yaşadıklarını (Ç1, Ç2, A4, A6), bu konuda komşuların yardımcı olduklarını yine de yeterli olmadığını dile getirmişlerdir. Katılımcı aile reislerinden biri (A5) ise henüz kalıcı olarak kalabilecekleri kiralık bir ev bulamadıklarını, yaşadıkları barakalardan belediye tarafından sürekli çıkarıldıklarını ifade etmiştir.

Barınma sorununa bir çare bulan Suriyeliler aslında çok önemli bir iş başardıkları kanaatindedirler. Fakat en az barınma ihtiyacı kadar önemli beslenme ve giyim sorunu gibi temel ihtiyaçların da karşılanması gerekmektedir. Tablo 15'e göre çocuk ve ailelerin neredeyse yarısı evlerinde gerekli gıda malzemelerinin olmadığını, giyebilecekleri farklı elbiselerinin yeterli olmadığını, evlerinde kullanabilecekleri ev eşyalarının yeterli olmadığını yine bu konuda çevredekileri duyarlı olduğunu ancak yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca çocukların neredeyse yarısı ve aile reislerinden 2'si (A3, A4) ailedeki bireylerin çalışabilecekleri bir iş bulamadıklarını bu nedenle maddi sıkıntılar yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Tablo 15'e göre katılımcı çocukların yarısından fazlası ve aile reislerinden biri (A3), dil farklılığından dolayı çevredekilerle iletişim sorunu yaşadıklarını, meramlarını ifade edemediklerini, özellikle çocukların çoğu bu sorundan dolayı okula gitmeye sıcak bakmadıklarını dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra, katılımcı çocuklardan 2'si (Ç1, Ç6) ve aile reislerinden biri (A3) vatandaşlık kimliklerinin olması için henüz talepte bulunmadıklarını, vatandaşlık kimliği olmadığı için de sağlık ve eğitim gibi bazı imkânlardan faydalanamadıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılardan bazıları, göç ettikten sonra buraya alışamadıklarını, kendilerini yalnız ve yabancı hissettiklerini (Ç12, A3, A6), bazıları ise buradaki yaşamlarından memnun olduklarını herhangi bir sorunlarının olmadığını ifade etmişlerdir (Ç9, Ç10, Ç11, Ç13, A1, A2).

Van ilinde yaşayan Suriyeli aile reislerinin ve çocukların yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerinden birkaçı aşağıda verilmiştir:

“4 yıldır Van'dayız. Ailemiz kalabalık. Henüz kalacak bir ev bulamadık. Kimse bize kiralık ev vermiyor. Yıkık dökük evler bulup buraları onarıp kalmaya çalışıyoruz ama belediye sürekli bizi buralardan çıkarıyor. Şimdi de buradan çıkmamızı istiyorlar. Nereye gideceğimizi biz de bilmiyoruz (A5).”

“Evde çalışan kimsemiz yok. Bu yüzden ihtiyaçlarımızı karşılayamıyoruz. Komşularımız bize yardımcı oluyor, kiramızı onlar ödüyorlar ama yine de yeterli olmuyor (Ç1).”

“Babam hasta ve sakat durumda. Vatandaşlık kimliğimiz henüz çıkmadığı için tedavi olamıyor. Ailemiz kalabalık. Onlara bakabilmek için de benim çalışmam lazım. Çalışabilecek bir iş ve maddi yardım istiyorum (Ç5).”

4.1.5. Suriyelilerin Yaşadıkları Sorunların Giderilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Van ilinde yaşamlarını sürdüren Suriyeli mülteci ailelerin ve çocukların yaşadıkları Tablo 15’te sunulan sorunların giderilmesine yönelik il yöneticileri, vakıf ve sivil toplum kuruluşu yöneticilerinin yaptıkları çalışmalara ilişkin görüşleri Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Yaşanan Sorunların Giderilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Görüşler	Yön.	STK-Vakıf	f
Valilik bünyesindeki toplantılarda konuyu gündeme getirme	1	2	3
İhtiyacı olan aileleri tespit etme	-	3	3
Gıda Yardımı	-	3	3
Suriyeli aileleri ziyaret etme	-	2	2
Giyim yardımı	-	2	2
Ev eşyası yardımı	-	2	2
Yakacak (kömür, odun) yardımı	-	2	2
İş bulmada yardımcı olma	-	1	1
Para Yardımı	-	1	1
İhtiyaç sahiplerini kaymakamlık bünyesindeki vakıflara yönlendirme	1	-	1

Tabloya göre, katılımcı il yöneticilerinden biri (Y6) ve STK’lardan 2’si (S1, S5), ilimize göç eden Suriyelilerin mazlum ve mağdur bir kesim olduğunu, onlara Ensar olup kucak açmamız gerektiğini, bu konuyu valilik bünyesindeki toplantılarda gündeme getirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcı STK ve Vakıf yöneticilerinden 3’ü (S3, S4, S5), kendilerine müracaat eden Suriyeli ailelere yardımda bulunmak ve ihtiyaçlarını tespit etmek amacıyla aileleri ziyaret ettiklerini, özellikle 2 STK (S3 ve S4) tespitleri

sonucu ailelere gıda, giyim ve ev eşyası yardımında bulduklarını ayrıca bazılarının iş bulmada yardımcı olduklarını dile getirmişlerdir.

İl yöneticilerinden biri (Y6), ihtiyaç sahibi ailelerin kaymakamlıklar bünyesindeki sosyal yardımlaşma vakıflarına yönlendirildiğini ifade ederken; sosyal yardımlaşma vakfı yöneticisi (S5) ise kendilerine yönlendirilen muhtaç Suriyelilerin tespiti sonucu Suriyeli ailelere para ve kışlık yakacak (kömür) yardımında bulduklarını ifade etmiştir.

Van ilinde yaşayan Suriyeli ailelerin ve çocukların yaşadıkları sorunların giderilmesine yönelik İl yöneticileri, STK ve Vakıf yöneticilerinin yaptıkları çalışmalara ilişkin görüşlerinden birkaçı aşağıda verilmiştir:

“Bize müracaat eden ya da gönüllülerimiz aracılığıyla iletişim bilgileri bize aktarılan Suriyeli aileleri meskenlerinde ziyaret ederek tespit yapmaktayız. Mağdur ve muhtaç olduğuna kanaat getirdiğimiz aileleri rutin yardım çalışmalarımız kapsamına dâhil etmekteyiz (S3).”

“Van ilinde bulunan yaklaşık 3000 Suriyeli aileye gıda yardımında bulduk. Kış mevsiminde 200 Suriyeli aileye onar torba kömür yardımı gerçekleştirdik. Bunun yanı sıra bazı Suriyeli kardeşlerimize de iş bulduk (S4).”

Van ilinde yaşamını sürdüren Suriyeli mültecilerin sosyal, psikolojik ve ekonomik gibi sorunlar yaşadığını görebilmekteyiz. Bu sorunların dışında eğitim alanında da önemli sorunlar yaşanmaktadır. Araştırmanın asıl konusu Suriyeli mültecilerin eğitimi sorunu olduğundan bu bölümde eğitim sorunlarına değinilmeyip bundan sonraki bölümlerde eğitim sorununa geniş bir şekilde yer verilecektir.

4.2. Van İlinde Eğitimine Devam Eden Suriyeli Çocuklara İlişkin Bulgular

Bu tema başlığı altında Van ilinde yarıda kalan eğitimine devam eden Suriyeli öğrencilerin okullarda yaşadıkları sorunlara, bu sorunların çözümüne yönelik öğretmen ve okul yöneticilerinin aldıkları tedbirlere, Suriyeli öğrencilerin eğitimleri noktasındaki talep ve beklentilerine ve okullarda yaşanan bu sorunların çözümüne yönelik il yöneticileri, müfettişler, okul yöneticileri ve öğretmenlerin önerilerine ilişkin elde edilen veriler alt başlıklar halinde verilmiştir.

4.2.1. Suriyeli Öğrencilerin Okulda Yaşadıkları Sorunlar

Van ilinde yarıda kalan eğitimine devam eden Suriyeli öğrencilerin okullarda yaşadıkları sorunlara ilişkin Suriyeli aile reislerinin ve çocukların, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Okulda Yaşanan Sorunlara İlişkin Katılımcıların Görüşleri

Görüşler	Çocuk	Aile	Öğrt.	Yön.	f
Dil (iletişim) sorunu	2	2	8	6	18
Okul kültürüne uyum sorunu	-	-	5	4	9
Maddi sorunlar	7	1	-	1	9
Yalnızlık ve sessizlik	3	2	2	-	7
Yabancılık ve utangaçlık	3	-	3	-	6
Derslerde başarısızlık	2	-	2	-	4
Öğrencilerin hazırbulunuşluklarının tespit edilmeden eğitime dâhil edilmesi	-	-	1	1	2
Dışlanma	-	-	1	-	1
Psikolojik sorunlar	-	-	1	-	1
Öğretmenlerin ilgisiz olması	-	1	-	-	1
Herhangi bir sorun yok	1	-	-	-	1

Tablo 17’de görüldüğü üzere okulda yaşanan sorunlar noktasında görüşülen 7 çocuktan 2’si (Ç7, Ç8), çocukları okula devam eden 3 aile reisinden 2’si (A1, A2) ayrıca öğretmen ve yöneticilerin neredeyse hepsi okulda yaşanan en öncelikli sorunun dil sorunu olduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcı çocuklar dil farklılığından kaynaklı iletişim sıkıntılarının yaşadığını, Türkçeyi az bildiklerinden dersleri anlamakta sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen ve yöneticiler ise öğrencilerde gözlemlenen en ciddi sorunun iletişim sorunu olduğunu, bu sorunun yaşanan diğer bütün sorunlara yol açtığını ifade etmişlerdir. Öğretmen ve yöneticilerin yarısı dil ve kültür farklılığından dolayı öğrencilerin okul kültürüne ve ortamına alışamadıkları görüşündedirler. Yöneticilerden biri bu yöndeki görüşünü “*Suriyeli öğrencilerin okulda yaşadığı sorunların başında dil yani iletişim sorunu geliyor. Çevresiyle ilişki kurmak isteyen fakat iletişim kurmakta zorlanan çocuklarda bu sefer uyum sorunu baş gösteriyor (Y1)*” şeklinde dile getirmiştir.

Tabloya göre görüşme yapılan Suriyeli öğrencilerin tümü aile olarak maddi sorunlar yaşadıklarını, bu sorunun eğitimlerine de yansıdığını, okul araç ve gereçlerini temin etmede sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yöneticilerden birinin “*Göç eden Suriyelilerin sorunlarının başında barınma ve beslenme ihtiyacının giderilmesi sorunu var. Eğitim onlar için sonraki ihtiyaç ancak maddi sorunların yaşanması çocukların eğitimini de etkilemektedir. Öğrencilerin yaşadıkları ders araç gereç ve giyim gibi sorunların çözümü için okul olarak elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz (Y2)*” görüşü öğrencilerin bu yöndeki görüşlerini desteklemektedir.

Tablo 17’ye göre çocukların bazılarının yalnızlık, yabancılık, utangaçlık, başarısızlık ve sessiz olma gibi sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Öğrencilerden 2’si (Ç7, Ç10) dil farklılığından dolayı derste işlenen konuları çok öğrenemediklerini ve sınavlarda başarısız olduklarını dile getirirken; 3’ü (Ç11, Ç12, Ç13) derste öğretmenlerini tam anlayamadıkları için kendilerini yalnız ve yabancı hissettiklerini dile getirmişlerdir. Bir öğretmen ise bu konudaki görüşünü “*...derste benim söylediklerimi çok anlamıyorlar ve sınavlarda başarısız oluyorlar. Ben de onların dilini konuşamıyorum bu yüzden yabancılık çekiyorlar. Bu da sürekli sessiz olmalarına ve utangaç davranmalarına neden oluyor (Ö8)*” şeklinde dile getirmiştir. Bunun yanı sıra katılımcı aile reislerinden biri (A1) öğretmenlerin çocuklarla çok ilgilenmediğini ifade ederken; öğretmenlerden biri (Ö2) çocukların farklı dil ve kültürden dolayı kendilerini dışlanmış hissettiklerini, başka bir öğretmen (Ö4) ise yaşanan bu sorunların tümünün çocuklarda psikolojik sorunlara yol açtığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerden biri (Ö4) ve yöneticilerden biri (Y1), yurt dışından gelen öğrencilerin eğitim seviyelerinin tespit edilememesinin önemli bir sorun teşkil ettiğini, bunların belli aşamalardan sonra eğitime dâhil edilmeleri gerektiğini dile getirmişlerdir. Öğretmen bu konudaki görüşünü “*Göçle gelen öğrenciler için herhangi bir ön çalışma yapılmadan, hazırbulunuşlukları tespit edilmeden özellikle dil sorunu yaşayan Suriyeli öğrencilerin bu sorunu giderilmeden dilini anlamadığımız ve konuşamadığımız öğrencilerin eğitime dâhil edilmesi anlamsız ve sonuçsuz olacaktır (Ö4)*” şeklinde ifade getirmiştir.

Suriyeli öğrencilerin okullarda yaşadıkları sorunlara ilişkin katılımcı görüşlerinin bazıları aşağıda verilmiştir:

“Dil sorunundan dolayı öğrencilerin öğrenmeleri güç oluyor. Türkçe dilini öğrenmeye çalışsalar bile bu süreçte diğer eğitimlerinden geri kalıyorlar. Ayrıca kültür farklılığı da eğitim ortamlarına uyumlarını zorlaştırıyor (Ö6).”

“Okula ilk başladığımda çok sıkıntı yaşıyordum. Kimseyi tanımıyor ve anlamıyordum. Ama şimdi çok fazla sorunum yok. Türkçeyi öğrendim. Türkçe konuşmayı çok seviyorum sadece anlamada biraz sıkıntı yaşıyorum (Ç8).”

“Dil sorunu ve uyum sorunu yaşanan sorunları arasında gözlemlediğimiz temel sorunlar. Çocuklar, öğretmen ve arkadaşlarıyla bu noktada iletişim sorunu yaşıyorlar. Özellikle dil sorunu, yalnızlaşmaları, kendilerini yabancı hissetmeleri ve derslerinden başarısız olmaları noktasında öğrencileri olumsuz etkiledi (Y5).”

“Bu öğrenciler savaş koşullarından kopup geldiler. Okulumuza herhangi bir planlama ve uyum süreci ile yerleştirilmediler. Bir anda sınıf ortamına alındılar. Önceden herhangi bir çalışma yapılmadığı ve bu öğrenciler için MEB tarafından bir destek sağlanmadığı için özel bir tedbir alınmamış oldu. Sınıf ortamında kaderlerine terk edilmiş oldular (Y1).”

Araştırmada, yukarıda katılımcıların dile getirdiği sorunlar dışında il milli eğitim yöneticileri ve müfettişlerinin de yaşanan sorunlar hakkındaki görüşleri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında il milli eğitim yöneticileri ve müfettişlerin okul denetimleri veya ziyaretleri esnasında gözlemledikleri Suriyeli öğrencilere yönelik olumlu ve olumsuz tespitleri Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. İl Yöneticileri ve Müfettişlerin Suriyeli Öğrencilere Yönelik Tespitleri

Tespitler		Yön.	Müf.	f
Olumsuz	Dil sorunu	2	4	6
	Uyum sorunu	2	3	5
	Yabancılık	2	2	4
	Yalnızlık	2	2	4
	Öğretmenlerin uygun olmaması	1	1	2
	Başarısızlık	-	2	2
	Diğer öğrencilerle aynı sınıfta olma	-	1	1
	Öğretmenlerin ve arkadaşlarının olumsuz bakış açısı	-	1	1
	Müfredatın zorluğu	-	1	1
	Olumlu	Sosyalleşme	2	3
Arkadaş edinme		1	3	4
Göçün yarattığı travmadan kurtulma		-	1	1
Farklı bir kültürü tanıma		-	1	1
	Eğitimlerinin okul yöneticileri ve öğretmenlerin inisiyatifinde olması	-	1	1
	Herhangi bir tespitim olmadı	-	2	2

Tablo 18’de göre görüşme yapılan 2 il milli eğitim yöneticilerinden 2’si ve 7 maarif müfettişlerinden yarısına yakını, okul ziyaretleri sırasındaki gözlemleri veya okul yöneticileri ve öğretmenlerle görüşmeleri sonucu göç eden öğrencilerin eğitiminde temel sorununun dil olduğunu, iletişimin eğitimde olmazsa olmaz bir unsur olduğunu, dil sorununun da beraberinde uyum sorununu getirdiğini vurgulamışlardır. Bunun yanı sıra il yöneticilerinden tümü ve müfettişlerden 2’si (M3, M5) öğrencilerin sınıfta kendilerini yabancı hissettiklerini, kendilerine verilmekte olan eğitim ve eğitim için sağlanan koşullar ile yalnızlaştırıldıklarını ifade etmişlerdir. Müfettişlerden biri (M3), öğrencilerin diğer öğrencilerle aynı sınıfta olmalarının onlar için bir dezavantaj olduğunu dile getirirken bu öğrenciler için “*kalabalıklar içerisinde yalnızları yaşayan bireyler*” ifadesini kullanmıştır.

Tabloya göre yöneticilerden biri (Y7) ve müfettişlerden biri (M4) hali hazırda öğrencilerimize eğitim veren öğretmenlerin Suriyeli öğrenciler için uygun olmadığını,

onların dillerinden anlamadığını, dolayısıyla öğrencilerin eğitiminde çok yol kat edilmediğini dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra müfettişlerden biri (M3), müfredatın zor olduğunu ve Suriyeli öğrencilere hitap etmediğini; şu anki şartlarda farklı bir program olmadığı için en azından öğrencilerin uyumunu sağlayacak temel becerilerin kazandırılmasının daha uygun olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca katılımcı müfettişlerden biri (M5), öğretmenlerin dil sorunundan kaynaklı sebeplerle öğrencilere karşı olumsuz bakış açılarına sahip olduklarını ifade etmiştir.

Tablo 18'e göre il yöneticilerinin tümü ve müfettişlerin 3'ü (M3, M5, M7) okulun göç eden öğrenciler için bir sosyalleşme yeri olduğunu, göç eden öğrencilerin okulda arkadaşlar edindiklerini, arkadaş sayısının arttığını, oyun oynayabileceği ortamlarının arttığını ve bunun sonucunda farklı bir kültüre uyum sağladıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra müfettişlerden biri (M6), göç eden öğrencilerin yeni bir kültürü, ortamı, gelenek ve görenekleri tanımalarına fırsat vermesi ayrıca göç sonrası yaşadıkları sorunların unutulması veya ortadan kalkması noktasında okulun önemli faydalar sağladığını ifade etmiştir.

Tabloya göre müfettişlerden biri Suriyelilerin eğitimiyle ilgili sahada ciddi çalışmaların olmadığını dile getirmiştir. Katılımcı bu konudaki görüşünü "*Suriyeli öğrencilerin eğitimlerini yeterli düzeyde denetlenmemekte, bazı iş ve işlemler maalesef sadece kâğıt üzerinde gerçekleşmektedir. Bu çocukların eğitimleri, okul yöneticilerinin vicdanına bırakılmıştır. Sahaya inerek bu işe ciddi bir şekilde el atmak gerekir (M3)*" şeklinde dile getirmiştir. Bunun yanı sıra, katılımcı il milli eğitim maarif müfettişlerinden 2'si (M1, M2), iki yıldan beridir okullara denetim amaçlı gitmediklerinden Suriyeli öğrencilerin eğitimi konusunda olumlu veya olumsuz herhangi bir tespitinin ve duyumunun olmadığını ifade etmişlerdir.

İl milli eğitim yöneticileri ve müfettişlerin tespitlerine yönelik görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

"Türkçeyi tam olarak öğrenemediklerinden sınavlarda başarısız oluyorlar. Bu durum arkadaşlarının ve öğretmenlerinin olumsuz bir bakışa sahip olmalarına sebep oluyor (M5)."

"Göç eden öğrencilerin sosyalleşmeleri açısından Türk öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri elbette faydalı olacaktır. Ancak hali hazırda

uygulanan müfredatın ve eğitimcilerin Suriyeliler için uygun olmadığını düşünüyorum. Bu durum onları daha da yalnızlaştırmakta ve yabancılaştırmaktadır (M3).”

4.2.2. Okulda Yaşanan Sorunların Giderilmesine Yönelik Alınan Tedbirler

Van ilinde yarıda kalan eğitimine devam eden Suriyeli öğrencilerin okullarda yaşadıkları sorunların giderilmesine yönelik öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin aldıkları tedbirlere ilişkin görüşleri Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Okulda Yaşanan Sorunların Giderilmesine Yönelik Alınan Tedbirler

Görüşler	Öğrt.	Yön.	f
Oryantasyon (uyum) çalışmaları	5	3	8
Etkinliklere katılımlarını sağlama	3	2	5
Diğer öğrencilerden empati kurmalarını isteme	3	2	5
Öğrencilerle ekstra zaman harcama	2	2	4
Okuma-yazma çalışmaları	2	-	2
Seminerlere katılma	2	-	2
Akran danışmanlığı	2	-	2
Ailelerle görüşmeler	1	-	1
Sınıf mevcutlarında değişiklikler	-	1	1

Verilen tabloya göre, katılımcı okul yöneticileri ve öğretmenlerin yarısından fazlası Suriyeli öğrencilerin okula, yeni bir kültüre ve arkadaş çevresine alışmalarını hızlandırmak için rehberlik öğretmenleri aracılığıyla oryantasyon çalışmaları yaptıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenlerden 3’ü (Ö2, Ö5, Ö8) sınıf içi ders etkinliklerinde, sınıf dışı etkinliklerde ve oyunlarda göç eden öğrencilere sık sık görev verdiklerini, onları sürekli tören ve kutlamalara dâhil ettiklerini, diğer öğrencilerine onlarla sürekli oynamaları gerektiğini söylediklerini, kendilerini onların yerine koymaları gerektiğini söylediklerini ifade ederken; okul yöneticilerinden 2’si (Y4, Y5) yine bu yönde görüş bildirerek her fırsatta öğretmenlerin bu çocukların etkinliklere katmaları gerektiğini söylediklerini ifade etmişlerdir. Bir öğretmen bu konudaki aldıkları tedbirlere ilişkin görüşünü “*Sınıftaki öğrencimin sorun yaşamaması ve diğer öğrencilere onunla empati kurmaları için yönlendirmelerde bulundum. Ayrıca topluma*

ve sınıfa alışması için her türlü etkinliğe katılımını ve böylece sınıfla kaynaşmasını sağladım (Ö2)” sözleriyle ifade etmiştir.

Tablo 19’a göre yöneticilerden 2’si (Y2, Y4), öğretmenlerden Suriyeli öğrencilerle biraz daha fazla zaman geçirmelerini, onlarla etkinlikler yapmalarını, en azından teneffüslerde birlikte yürümelerini rica ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden 2’si (Ö3, Ö5) ise Suriyeli öğrencileriyle ders dışında da çalışmalar yaptıklarını, okuma-yazma çalışmaları için ayrıca mesai harcadıklarını dile getirmişlerdir. Bir öğretmen, *“öğrencimin konuyu anlayabilmesi için elimden geleni yapıyorum. Derslerde anlamadığı yerler için ekstra zaman harcayıp konuyu anlatmaya çalışıyorum (Ö5)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

Tabloda görüldüğü üzere, öğretmenlerden 2’si (Ö2, Ö4) öğrencilere daha çok fayda sağlayabilmek için ilçe milli eğitim müdürlüğünün Suriyeli öğrencilerin öğretmenleri için düzenlediği seminerlere katıldığını dile getirirken; diğer 2’si (Ö3, Ö6) öğrencilerin sorunlarını giderebilmek ve onlara faydalı olmak için akran danışmanlığı yönteminden faydalandıklarını dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra öğretmenlerden biri (Ö6) sorunların giderilmesi noktasında ailelerle görüşmeler yaptıklarını ifade ederken; yöneticilerden biri (Y5) Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda sınıf öğretmenlerinin iş yükünü hafifletmek ve göç eden öğrenciyle daha çok ilgilenebilmesi adına sınıf mevcutlarında değişiklikler yaptıklarını ifade etmiştir.

Araştırmada Suriyeli mülteci öğrencilerin öğrenim gördüğü okullardaki okul yöneticileri ve öğretmenlerin, öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözülmesi noktasında okul şartlarının yeterli olup olmadığı yönündeki görüşleri de alınmıştır. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin neredeyse tümü, göç eden öğrencilerin sorunlarının giderilmesi yönünde ellerinden geleni yaptıklarını ancak özellikle dil sorunuyla karşılaştığı için genel olarak sorunların giderilmesi yönünde okul şartlarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra öğretmenlerden biri (Ö2), okulun göç eden öğrenciler için herhangi bir çalışmasının olmadığını, sorunların giderilmesi noktasında alınan herhangi bir tedbirin olmadığını dile getirmiştir.

Suriyeli öğrencilerin okullarda yaşadıkları sorunların giderilmesine yönelik öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin aldıkları tedbirlere ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Ailelerle dil sorununu çözmek için görüşmeler yaptık. Okuma-yazma çalışmalarından sonra öğrencilerin çok kitap okuması için takiplerde bulunduk. Ayrıca uyum sürecini hızlı atlatması için de sınıfça destek olmaya çalıştık (Ö6).”

“Sınıftaki göçmen öğrencimle iletişim sorunu yaşamaktayız. Okuyup yazabiliyor fakat içine kapanık ve arkadaşlarıyla iletişimi yok denecek kadar az. Okulun rehberlik servisiyle görüşmelerim sonucu çalışmalar ve seanslar düzenledik fakat yine de bu sorunu bir türlü aşamadık (Ö4).”

“Okulumuzda göç eden öğrencilere dil sorununu aşmaları için öncelikle okuma-yazma kursu verildi. Başlangıçta bu konuda çok sorun yaşadılar fakat dil gelişimi sağlandıkça da eğitim anlamında daha yararlı olmaya başladık diyebilirim (Y1).”

“Okulun göç eden öğrencilerin eğitimi için yeterince katkıda bulunduğunu düşünmüyorum. Çünkü okulun kendi bütçesinin bunun için yeterli olmadığını ve bu öğrenciler için ayrıca bir çalışma yapılmadığını biliyorum (Ö2).”

4.2.3. Suriyelilerin Eğitimlerine Yönelik Talep ve Beklentileri

Suriyeli aile reislerinin ve Van ilinde yarıda kalan eğitimine devam eden Suriyeli öğrencilerin eğitimleri noktasında yetkililerden talep ve beklentilerine ilişkin görüşleri Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Suriyelilerin Eğitimlerine Yönelik Talep ve Beklentileri

Görüşler	Çocuk	Aile	f
Maddi sorunların (giyim, araç-gereç) giderilmesi	7	3	10
Gelecek için iyi bir eğitim almak	5	2	7
Eğitimlerinin sürekliliğinin sağlanması	7	-	7
Türkçeyi öğrenmek	4	-	4
Eğitim dilinin Arapça olması	3	-	3
Öğretmenlerin daha ilgili olması	1	2	3
Sadece Suriyelilerin olduğu okulların açılması	1	1	2

Tablo 20'ye göre, eğitimlerine yönelik yetkililerden talep ve beklentilerinin neler olduğu noktasında görüşleri alınan 7 çocuk ve 3 aile reisinin tümü okul dışında maddi sorunlar yaşadıklarını, ailedekilerin iş bulmada zorlandıklarını, çalışanlar olsa dahi elde dilen gelirin yeterli olmadığını ve yaşanan bu sıkıntıların da eğitimlerine yansadığını ifade etmişlerdir. Bu noktada eğitimlerine devam eden çocuklar ve çocukları okula devam eden aile reisleri, yetkililerden hem evdeki ihtiyaçların hem de okul ile ilgili ihtiyaçların giderilmesi noktasında maddi yardım talebinde bulunmaktadırlar.

Tablo 20'de görüldüğü üzere görüşülen Suriyeli öğrencilerin tamamı, yarıda kalan eğitimlerine burada devam etmek istediklerini dile getirmiş ve eğitimlerinin sürekli devam etmesi talebinde buldukları, özellikle görüşülen aile reislerinden 2'si (A2, A6) okul ortamının çocuklar için koruyucu bir yer olduğu, çocukları kötü ortamlardan alıkoyduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Aile reislerinden biri bu yöndeki görüşünü “...okul çok önemli çocuklar yeter ki okula gitsinler. Çünkü onları eğitecek öğretmenleri var, temiz arkadaş çevresi var (A2)” şeklinde dile getirmiştir. Ayrıca çocuklardan neredeyse tamamı, yarıda kalan eğitimlerine zor da olsa burada devam ettiklerini, okulu çok sevdiklerini ve gelecekleri için iyi bir eğitim almak istediklerini ifade etmişlerdir.

Verilen tabloya göre görüşülen Suriyeli öğrencilerden 4'ü (Ç1, Ç3, Ç4, Ç7) derslerde anlatılanları daha iyi anlayabilmek ve daha başarılı olabilmek için Türkçeyi öğrenmek istediklerini ifade ederken; 3'ü (Ç2, Ç5, Ç6) Türkçeyi bilmedikleri için öğretmenin anlattıklarını anlamakta zorlandıklarını, Türkçeyi öğrenmek için çaba sarf ettiklerini ancak eğitim dilinin Arapça olmasının kendileri için daha iyi olacağını ifade etmişlerdir.

Katılımcı çocuklardan biri (Ç1) ve aile reislerinden 2'si (A1, A2) öğretmenlerin göç eden çocuklarla çok fazla ilgilenmediğini, özellikle aileler bu çocukların öğretmenlerin ilgisine ihtiyaç duyduklarını bu nedenle öğretmenlerin öğrencilerle daha çok ilgilenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra çocuklardan ve aile reislerinden birer kişi (Ç4, A5) sadece Suriyelilerin olduğu bir okulda eğitim verilmesini talep etmişlerdir. Katılımcı aile reislerinden biri bu konuda “Antep ve Urfa'da olduğu gibi burada da kalıcı merkezler yapılırsa ve sadece Suriyeli çocuklara buralarda eğitim verilse daha güzel olur (A4)” şeklinde görüş bildirmiştir.

Suriyeli çocukların ve aile reislerinin Suriyelilerin eğitimi noktasındaki talep ve beklentilerine ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Aileme maddi yardımlarda bulunulmasını istiyorum. Okulda öğrencilerin giydiği elbiseyi alamadım ve yeterli eşyam ve çantam yok. Bu konuda yardımcı olunmasını istiyorum. Ama okul müdürümüz seneye bir şey almamamı istedi, okul kıyafetini bana onların vereceklerini söyledi (Ç7).”

“Şu an kalıcı olarak bir evimiz yok, kiralık ev bulmakta da zorlanıyoruz. Belediye bizi kaldığımız barakalardan sürekli çıkarıyor. Sadece kiralık bir evimiz olsun istiyorum. Sürekli kalacak bir evimiz olmazsa çocuklarımı okula da gönderemem (A5).”

“Öğretmenlerin göç eden öğrencilere daha iyi davranmalarını, onlara daha çok zaman ayırmalarını istiyorum. Çünkü öğretmenler çocuklarla ne kadar çok ilgilenirse bu çocukları okumaya daha çok teşvik eder (A1).”

Araştırmada elde edilen veriler, eğitimde yaşanan en önemli sorunlardan birinin dil sorunu olduğunu göstermektedir. Bu noktada katılımcı Suriyeli çocuklara eğitim dili olarak tercih ettikleri dilin hangisi olduğu yönünde veriler elde edilmiştir. Katılımcı çocuklar, 1. ve 2. dil tercihlerini Tablo 21’deki gibi sıralamışlardır.

Tablo 21. Suriyeli Çocukların Eğitimlerindeki Dil Tercihleri

Diller	Ç 1	Ç 2	Ç 3	Ç 4	Ç 5	Ç 6	Ç 7	Ç 8	Ç 9	Ç 10	Ç 11	Ç 12	Ç 13	f
Arapça	2.	2.	1.	1.	1.		1.	2.				1.		5
Türkçe	1.		2.	2.		1.	2.	1.	2.	1.	1.	2.	2.	5
Kürtçe		1.			2.	2.			1.				1.	3
İngilizce										2.				-

Tablo 21’de görüldüğü üzere Suriyeli çocukların tercih ettikleri diller Arapça, Türkçe, Kürtçe ve İngilizcedir. 1. öncelik olarak Arapça dilini 5 çocuk, Türkçe dilini 5 çocuk ve Kürtçe dilini 3 çocuk seçmiştir. Bu tablodan eğitim dili noktasında Suriyeli çocukların farklı isteklere sahip olduğu görüşü çıkarılabilmektedir. Bunun yanı sıra Türkçe dilinin çocukların neredeyse tamamı tarafından 1. veya 2. dil olarak tercih edildiği görülmektedir.

4.2.4. Eğitimde Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Öneriler

Van ilinde yarıda kalan eğitimine devam eden Suriyeli öğrencilerin eğitiminde yaşanan sorunların çözümüne yönelik öğretmenlerin, okul ve il yöneticilerinin ve müfettişlerin önerileri Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. Eğitimde Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Öneriler

Öneriler	Öğrt.	Yön.	Müf.	f
Rehberlik (uyum) çalışmaları artırılmalı	4	6	6	16
Türkçe dil kursu verilmeli	6	3	4	13
Sosyalleşme çalışmaları (etkinlikler) yapılmalı	3	5	4	12
Eğitim (malzeme, giyim) ihtiyaçları karşılanmalı	3	3	3	9
Öğretmenler öğrencilerle ekstra vakit geçirmeli	3	3	1	7
Arapça ve Kürtçe bilen öğretmenler ders vermeli	2	2	1	5
Öğrenciler kaynaştırma eğitimine tabi olmalı	-	1	2	3
Hazırbulunuşlukları tespit edilerek sınıflara dağıtılmalı	1	-	1	2
Uzmanlar tarafından psikolojik destek sunulmalı	1	1	-	2
Farklı programlar uygulanmalı	-	-	1	1
Sınıf mevcutları düşürülmeli	-	1	-	1
Ailelerle görüşmeler yapılmalı	1	-	-	1
Okulda çalışan herkese hizmet içi eğitim verilmeli	-	1	-	1

Tablo 22’ye göre okulda yaşanan sorunların çözümüne yönelik önerilerin neler olduğu konusunda görüşleri alınan 8 öğretmenin yarısı, 7 il ve okul yöneticilerinin ve ayrıca 7 müfettişin neredeyse tamamı, göç eden öğrencilerin yeni çevreye henüz alışamadıklarını, okulda uyum sorunu yaşamaya devam ettiklerini bu yüzden okulda bu çocuklara yönelik rehberlik çalışmalarına daha çok ağırlık verilmesi gerektiğini; ayrıca katılımcıların neredeyse yarısı, sınıf içerisinde veya dışında bu çocukların oyunlara, tören ve etkinliklere dâhil edilerek sosyalleşmelerinin sağlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bir yönetici, bu konudaki önerisini “*öğrencilerin uyum sorunlarını ortadan kaldırmak için bu öğrencilere yönelik sosyal aktiviteler düzenlenmeli, ayrıca Suriyeli öğretmenlerin de yer aldığı psikolojik danışmanlar öncülüğünde çocukların uyumuna yönelik çalışmalar ve projeler üretilmeli (Y7)*” şeklinde dile getirmiştir. Öğretmenlerden 3’ü (Ö3, Ö5, Ö8), yöneticilerin yarısına yakını ve müfettişlerden biri (M3), öğretmenlerin göç eden öğrencilerle daha fazla vakit geçirmesi gerektiğini, onlara

daha fazla zaman harcayarak uyumları konusunda yardımcı olmaları gerektiğini, “*bu gibi yakın ilişkilerin göç eden öğrencilerin özgüvenini artıracak ve yabancılaşma, yalnızlık gibi olumsuz hallerinin ortadan kalkmasına yardımcı olacağını (Ö8)*” ifade etmişlerdir. Ayrıca yöneticilerden biri (Y5) okulda görev yapan herkese göç eden öğrencilerin uyumu hakkında eğitimler verilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Tabloda görüldüğü üzere katılımcı öğretmenlerin 3/4’ü, yönetici ve müfettişlerin ise yarısına yakını, Suriyeli öğrencilerin eğitiminde rastlanan en önemli sorun olan dil sorununun giderilmesi gerektiğini, böyle bir sıkıntı olduğu sürece eğitim ve öğretimin göç eden öğrencilere çok şey katmayacağını, bu noktada okul bünyesinde Türkçe dil kursları veya okuma-yazma kurslarının açılması gerektiğini ve buna çok önem verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Buna karşın katılımcılardan 2 öğretmen (Ö2, Ö6), 2 yönetici (Y1,Y7) ve 1 müfettiş (M3) Türkçe dilinin öğretilmesi çalışmalarının yararlı fakat zaman alacağını, bu öğrencilerin kendi ana dillerinde eğitim görmeleri gerektiğini ve bu çocukların eğitimleri için Arapça ve Kürtçe bilen öğretmenlerin görevlendirilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

Katılımcı öğretmenlerden 3’ü (Ö1, Ö4, Ö7), yönetici ve müfettişlerin yarısına yakını, Suriyeli mültecilerin yaşadıkları maddi sorunlara değinerek ailelerin yaşam şartlarının zor olduğunu, temel ihtiyaçlarını gidermede sıkıntılar yaşadıklarını ve bu sıkıntılara rağmen çocuklarını okula gönderen ailelere bu noktada yardımcı olunması gerektiğini, en azından çocukların okul masraflarının imkânlar dahilinde karşılanması gerektiğini veya milli eğitimin bu konu için belli bir ödenek sağlayabileceğini ifade etmişlerdir.

Tablo 22’ye göre katılımcı öğretmen ve müfettişlerden birer katılımcı (Ö1, M3), göç eden öğrencilerin rastgele sınıflara dağıtılmaması gerektiğini, öğrencilerin eğitim durumlarının ve hazır bulunuşluklarının tespiti yapıldıktan sonra eğitime dâhil edilmesi gerektiğini; yönetici ve müfettişlerden birer katılımcı (Y5, M5) öğrencilerin okula uyumunu artırmak ve diğer öğrencilerle kaynaşmasını sağlamak için kaynaştırma eğitimine tabi tutulmaları gerektiğini ifade ederken; müfettişlerden biri (M3), hali hazırdaki programın göç eden öğrencilere hitap etmediğini, farklılıkların dikkate alınarak bu öğrenciler için farklı bir programın hazırlanması ve uygulanmasının daha etkili olacağını ifade etmiştir. Ayrıca bir yönetici (Y4) Suriyeli öğrencilerin bulunduğu

sınıfların çok kalabalık olmaması gerektiğini, öğretmenin bu öğrenciyle daha çok vakit geçirmesi adına kalabalık sınıfların mevcutlarının düşürülmesi gerektiğini bir öneri olarak dile getirmiştir. Bir öğretmen ise (Ö6) göç eden öğrencilerin yaşadıkları sorunları giderme noktasında aileleriyle görüşmelerin de ihmal edilmemesi gereken önemli bir husus olduğunu dile getirmiştir.

Van ilinde yarıda kalan eğitimlerine devam eden Suriyeli öğrencilerin okulda yaşadıkları eğitsel sorunların çözümüne yönelik öğretmen, il ve okul yöneticileri ve müfettişlerin önerilerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Ülke dışından gelen öğrencilerin direk olarak devlet okullarına kayıtlarının yapılmayıp belli şartlar sağlandıktan sonra okullara kademeli olarak aktarılması gerekir (Ö1).”

“Bu öğrencilerin dil problemini aşmaları için sınıf öğretmenlerinin öğrencilerle özel olarak ilgilenip onlara kurs vermesi gerektiği kanaatindeyim. Bu çocukları kazanabilme adına tüm öğretmenlerin de fedakâr davranıp bu öğrenciler için zaman harcamaları gerekir (Ö8).”

“Sisteme dâhil edilecek öğrencilerin iyi değerlendirilmesi adına bir ön çalışma yapılmalı. İlk önce dil sorunu çözülmeli. Eğitim öncesi diğer ihtiyaçları belirlenmeli ve bunlar giderilmelidir. Bu çocuklara ancak bu şekilde faydalı olunabilir (M4).”

4.2.5. Okulun Suriyeli Öğrencilere Katkıları

Van ilinde yarıda kalan eğitimine devam eden Suriyeli öğrencilere okulun katkılarına ilişkin Suriyeli aile reisleri ve çocukların, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşleri Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23. Okulun Suriyeli Öğrencilere Katkılarına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

Görüşler	Çocuk	Aile	Öğrt.	Yön.	f
Sosyalleşmenin sağlanması	5	3	3	4	15
Arkadaş çevresinin oluşması	7	3	3	2	15
Yeni bir dilin (Türkçe) öğrenilmesi	3	3	2	4	12
Eğitime devam edebilme	4	1	3	2	10
Yeni bir çevreye alışmalarını sağlama	-	3	2	1	6
Okuldaki arkadaşların ailelerinin kendilerine yardımlarda bulunması	1	3	-	-	4
Ülkenin kültürünü tanıma	-	-	3	-	3
Psikolojik sorunlardan kurtulma	-	-	2	1	3
Aidiyet duygusu kazanma	-	-	1	-	1
Güvenli bir ortamda hissetme	-	-	-	1	1

Verilen tabloya göre okulun Suriyeli öğrencilere katkılarının neler olduğuna yönelik görüşme yapılan eğitime devam eden 7 çocuktan neredeyse tamamı, çocuğu okula giden 3 aile reisinin tümü, 8 öğretmenden 3'ü (Ö3, Ö4, Ö5) ve 5 okul yöneticisinin neredeyse tamamı okulun çocukların sosyalleşmesi açısından önem arz ettiğini, topluma yabancılaşmalarını ve yalnızlaşmalarını engellediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcı çocukların ve aile reislerinin tamamı, öğretmen ve yöneticilerin neredeyse yarısı bir çocuğun toplumun değerlerini benimsemesi, topluma dâhil olması ve sosyalleşmesi açısından arkadaş ortamının önemine değinerek çocuklar arasında ayrımcılık ve ırkçılık gibi duyguların yetişkinlere göre neredeyse hiç olmadığını bu yüzden de okul ortamının göç eden öğrencilere yeni arkadaş ve arkadaşlıklar kazandırdığını dile getirmişlerdir. Katılımcı çocuklardan biri edindiği arkadaşlıklar nedeniyle memnuniyetini “...okula başlamadan önce evde çok sıkılıyordum ama okula başlayınca çok arkadaşım oldu. Birlikte çok güzel vakit geçiriyoruz (Ç7)” sözleriyle ifade etmiştir.

Tablo 23'te görüldüğü üzere katılımcı çocuklardan 3'ü (Ç8, Ç9, Ç13) ve aile reislerinin tamamı, okulun katkılarından bir diğerinin Türkçeyi öğrenmeleri olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcı çocuklar, yeni bir dil öğrenmenin kendilerine keyif verdiğini, öğrenmeyi çok istediklerini ayrıca Türkçeyi öğrenmenin yaşadıkları önemli sorunlardan biri olan iletişim sorununu kısmen çözdüğünü dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra öğretmenlerden 2'si (Ö5, Ö6) ve okul yöneticilerinin tamamına yakını, dil sorununun ortadan kalkması için okul olarak çok çaba sarf ettiklerini, bunun için kurslar

açıp ekstra zaman harcadıklarını, Türkçe dilini öğrenmeye başladıktan sonra yaşanan sorunların daha halledilebilir hale geldiğini, çocukların bu noktada özgüvenlerinin de arttığını bu nedenle Türkçe dilini öğrenmenin çocuklar açısından önemli bir avantaj olduğunu ifade etmişlerdir. Bir yönetici bu noktada “...göç eden öğrencilerle başlangıçta dil farklılığından ve iletişimsizlikten dolayı çok sorunlar yaşadık. Bu sorun oldukça hiçbir katkımızın olmayacağını düşünerek dil kurslarına ağırlık verdik. Dil gelişimi sağlandıkça eğitimlerinde daha faydalı olmaya başladık (Y1)” şeklinde görüş belirtmiştir.

Tabloya göre eğitimine devam eden öğrencilerin yarısından fazlası, aile reislerinden biri (A3), öğretmen ve okul yöneticilerinin yarısına yakını okulun önemli katkılarından birinin Suriye’deki savaş ortamı ve çatışmalardan dolayı eğitimlerini yarıda bırakan bu noktada geleceğe yönelik planlarını da askıya alan çocukların Van ilinde yarıda kalmış eğitimlerine devam edebilmek olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden biri “bu konuda sanırım en büyük katkının okulun bu çocuklara kapılarını açması olduğunu düşünüyorum (Ö8)” şeklinde görüş bildirmiştir. Bir çocuk (Ç8) ve katılımcı 3 aile reisinin (A2, A4, A6) belirttiği üzere, okula giden Suriyeli çocukların arkadaş çevresinin göç eden arkadaşlarının ailesini tanınmasına yol açması, ailelerin birbirini tanınması ve göç eden ailelere yerli halkın daha çok yardım etmesi okulun dolaylı katkılarından biri olarak kabul edilebilir. Bu konuda çocuklardan Ç8, bu konudaki görüşünü “...okulda çok arkadaşım oldu. Sürekli beraber oynuyoruz ben onlara gidiyorum onlar bize geliyorlar. Bize çok yardım ediyorlar” şeklinde dile getirmiştir.

Tablo 23’te görüldüğü üzere, 3 öğretmenin (Ö1, Ö2, Ö4) görüşlerine göre çocukların topluma dâhil olması için önem arz eden ülkenin kültürünü ve değerlerini tanınması, 2 öğretmen (Ö2, Ö7) ve bir yöneticinin (Y1) belirttiği üzere çocukların okul ortamı ve arkadaşlıkların etkisiyle göçün ortaya çıkardığı psikolojik sorunlardan kurtulması, bir öğretmenin (Ö3) görüşlerine göre öğrencilerin kendilerini bir topluma veya bir ortama ait olma hissiyatını kazanması ve ayrıca bir yöneticinin (Y1) belirttiği üzere çocukların göçle beraber yaşadıkları sorunların okul ve arkadaş ortamının etkisiyle gün geçtikçe azaldığını hissetmeleri ve kendilerini bu noktada güvende hissetmeleri okulun eğitimine devam eden Suriyeli öğrencilere diğer katkıları olarak sayılabilmektedir.

Van ilinde yarıda kalan eğitimine devam eden Suriyeli öğrencilere okulun katkılarına ilişkin katılımcıların bazı çarpıcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Okul ortamı göç eden öğrencilerin yaşadıkları sorunları aşmasında yönlendirici bir etki yaratabilir. Fakat bu çocukların eğitimden önce var olan sorunlarının, temel ihtiyaçlarının giderilmesi gerekir. Aksi takdirde çocukların okul hayatından olumlu etkileneceğini düşünmüyorum (Ö4).”

“Okul, öğrencilerin topluma uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Topluma yabancılaşmalarını ve kendilerini yalnız hissetmelerini engellemektedir. Ayrıca göç eden öğrenciler içerisinde eğitimine devam edip gelecekte iyi yerlere gelmek isteyen gözleri pırıl pırıl parlayan çocuklar var. Yarıda kalan eğitimlerine devam edebilmeleri bu noktada onlar için büyük bir nimet (Ö2).”

4.3.Van İlinde Eğitimine Devam Etmeyen Okul Çağındaki Suriyeli Çocuklara İlişkin Bulgular

Bu tema başlığı altında Van ilinde yaşamlarını sürdüren okul çağındaki Suriyeli çocukların okula devam etmeme nedenlerine, çocukların eğitime devam etmeme nedenlerinin giderilmesine ilişkin talep ve beklentilerine, ayrıca eğitimlerine devam etmeyen Suriyeli çocukların eğitime dâhil edilmesine yönelik katılımcıların önerilerine ilişkin elde edilen veriler alt başlıklar halinde verilmiştir.

4.3.1. Suriyeli Çocukların Eğitimlerine Devam Etmeme Nedenleri

Van ilinde yaşamlarını sürdüren okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitimlerinde devam etmeme nedenlerine ilişkin Suriyeli aile reisleri ve çocukların görüşleri Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 24. Suriyeli Çocukların Eğitimlerine Devam Etmeme Nedenleri

Görüşler	Çocuk	Aile	f
Bir işte çalışma zorunluluğu	3	2	5
Vatandaşlık kimliğinin olmaması	3	-	3
Kalacak bir evin olmaması	2	-	2
Sürekli mekân değiştirme	1	1	2
Dil farklılığı	2	-	2
Okul için gerekli malzemelerin olmaması	1	-	1
Suriyelilere eğitim verilmediği düşüncesi	1	-	1
Ne yapılacağını bilmemesi	1	-	1

Tablo 24'e göre Van ilinde yarıda kalan eğitimlerine devam etmeyen okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitimlerine devam etmeme nedenlerine ilişkin görüşme yapılan 6 çocuğun yarısı ve çocuğu okula gitmeyen 3 aile reislerinden 2'si (A3, A5) maddi sorunlar nedeniyle okula gidilmediğini dile getirmişlerdir. Özellikle çocuklar okula gitmeyi çok istediklerini ancak barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçlarını gideremediklerini bu yüzden de herhangi bir işte çalışıp geçimlerini sağlamaya çalıştıklarını bu yüzden de okula gidemediklerini ifade ederken; ailelerden ikisi kalacak bir ev bulamadıklarını, çadır veya barakalarda kalabalık bir şekilde yaşadıklarını, ihtiyaçların karşılanması için kendilerinin düzenli bir iş bulamadıklarını bu yüzden de hanedeki herkesin çalışmak zorunda olduğunu ifade etmişlerdir. Çocuklardan biri bu konudaki görüşünü "*Ben, annem, iki kardeşim ve nenem burada yaşıyoruz. Okula gitmeyi istiyorum ancak onlara bakacak kimse yok. Para kazanmam lazım (Ç3)*" şeklinde dile getirmiştir. Ayrıca çocuklardan biri (Ç2), okula gitmek için gerekli ders araç gereçleri ve kıyafetinin olmadığını, maddi sorunlar nedeniyle bunları temin etmekte zorlandıkları nedeniyle okula gitmek istemediğini ifade etmiştir.

Tabloda görüldüğü üzere Suriyeli çocukların okula gitmeme nedenleri arasında vatandaşlık kimliğinin olmaması dikkat çeken bir diğer nedendir. Görüşme yapılan çocuklardan 3'ü (Ç1, Ç2, Ç6) vatandaşlık kimlikleri bulunmadığından kayıt için okula başvuramadıklarını dile getirmişlerdir. Çocuklardan Ç1 ve Ç2, Van iline yerleştikten çok sonra kimlik için müracaat ettiklerini fakat henüz çıkmadığını ifade ederlerken; Ç6

bu konudaki görüşünü “*Buraya daha yeni geldik birkaç ay oldu. Kimliğimiz yok ama babam kimliğimi çıkarıp beni seneye okula gönderecek*” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 24’e göre çocuklardan 2’si (Ç1, Ç4) okula gitmeme nedeni olarak kalacak bir evlerinin olmadığını öne sürerek özellikle biri (Ç4) çadır veya yıkık dökük evlerde kaldıklarını ve kaldıkları yerleri de ya daha yaşanabilir bir yer bulma ümidiyle değiştiklerini ya da belediyenin kendilerini kaldıkları yerlerden çıkardıklarını dile getirerek sürekli yer değiştiklerini bu yüzden de belli bir okula gidemediklerini ifade etmişlerdir. Aile reislerinden biri bu noktadaki görüşünü “*Sürekli kalacağımız bir evimiz yok. Oradan oraya yer değiştiriyoruz. Kalıcı bir yerimiz olursa çocuklarımızı okula göndermeyi çok istiyorum (A5)*” şeklinde ifade etmiştir.

Göç eden Suriyeli ailelerin her fırsatta öne sürdükleri dil ve iletişim sorunu bu noktada da karşımıza çıkmaktadır. Çocuklardan 2’si (Ç3, Ç5) dil farklılığından dolayı okula gitmekten çekindiklerini, gitseler dahi öğretmenlerin ve arkadaşlarının dilinden anlamayacaklarını düşündükleri için okula gitmek istemediklerini dile getirmişlerdir. Bu konuda Ç3, “*Bir süre okula gittim. Kardeşim şimdi okula gidiyor ama ben gitmiyorum. Öğretmen anlatıyor ama ben çok anlamıyorum. Problemleri, matematiği yapamıyorum. Bu yüzden okula gitmek istemiyorum*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Ayrıca katılımcı çocuklardan biri (Ç5) Suriyelileri okula kabul etmediklerini, kabul etseler dahi Türkçe konuşup anlamadığını bu yüzden okula gitmediğini dike getirirken; çocuklardan bir diğeri (Ç4), okula gitme noktasında ne yapması gerektiğini bilmediğini, hangi okula gidip başvuracağını bilmediğini dile getirmiştir.

Van ilinde yaşamlarını sürdüren okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitimlerinde devam etmeme nedenlerine ilişkin Suriyeli aile reisleri ve çocukların bazı çarpıcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

“4 çocuğum var hepsi de okula gidiyordu. Burada sürekli kalacağımız bir ev bulamadık. Belediye sürekli bizi kaldığımız yerlerden çıkarıyor. Kiralık ev arıyorum 4-5 aylık kirayı peşin vermeme rağmen kalabalık olduğumuzdan kimse bize ev vermiyor. Maddi anlamda bir sıkıntımız yok çok şükür boyacılık yapıyoruz çocuklarımızla. Yeter ki kalıcı bir evimiz olsun çocuklarımızın hepsini okula göndermeyi çok istiyorum (A5).”

“İki çocuğum var yaşları küçük biri 3 biri 5 yaşında. Okula gitmelerini, güzel şeyler öğrenmelerini çok istiyorum. Büyüdüklerinde okula göndermek için elimden geleni yapacağım (A3).”

“Okula gitmiyorum çünkü babam olmadığı için kimliklerimizi çıkaramadık. Kimliklerimizi yeni aldık. Ben ve iki kardeşim daha var önümüzdeki yıl okula gideceğiz. Okulu çok özledik okula gitmeyi çok istiyoruz (Ç1).”

4.3.2. Suriyeli Çocukların Eğitimlerine Devam Etmeme Nedenlerinin Giderilmesine Yönelik Talep ve Beklentileri

Van ilinde yaşamlarını sürdüren okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitimlerine devam etmeme nedenlerinin giderilmesine ilişkin Suriyeli aile reisleri ve çocukların talep ve beklentileri Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25. Eğitime Devam Etmeme Nedenlerinin Giderilmesine Yönelik Talepler

Görüşler	Çocuk	Aile	f
Maddi yardım	5	2	7
Kalıcı bir eve sahip olma	2	2	4
Okul eşyalarının alımında yardım	3	1	4
Eğitimdeki dil sorununun çözülmesi	3	-	3
Sadece Suriyelilerin olduğu okulların olması	-	2	2
Ailedekilere iş imkânı sağlanması	2	-	2
Vatandaşlık kimliği verilme sürecinin hızlandırılması	2	-	2

Tablo 25’e göre, Suriyeli aile reisleri ve çocukların eğitime devam etmeme nedenlerinin giderilmesine yönelik talepleri arasında en önemlisi olarak maddi yardım talepleri olmuştur. Görüşme yapılan 6 çocuk ve 3 aile reisinin tamamına yakını, tüm sorunların kaynağını teşkil eden maddi sorunların giderilmesi yönünde talepte bulunmuşlardır. Katılımcılar, eğitimden önce barınma ve beslenme ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği, bunların halledilmemesi durumunda eğitime devam etme noktasında sıkıntılar olacağını bundan dolayı Suriyeli ailelerin bu yöndeki ihtiyaçlarının karşılanması yönünde görüş bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra çocuklardan 2’si (Ç3, Ç4) ailecek maddi sorunlar yaşadıklarını, ailedekilerin sürekli çalışacak bir işlerinin olmadığını ve eğitimlerinin ikinci planda kaldığını bu yüzden ailedeki bireylere iş imkânının sağlanması talebinde bulunmuşlardır.

Verilen tabloya göre katılımcı çocuklardan 2'si (Ç4, Ç5) ve aile reislerinden 2'si (A4, A5) kalacak bir evlerinin olmadığını, göçebe bir yaşamlarının olduğunu, sürekli yer değiştirdikleri için de çocukların belli bir okula kaydolmasının zor olacağını öne sürerek kalıcı bir evlerinin olmasını talep etmektedirler. Ayrıca aile reisleri, Suriyeliler için kampların kurulmasını, kurulacak bu kamplarda sadece Suriyeli çocuklara eğitim veren kurumların olmasını veya barınma merkezleri olmasa bile çocukların servislerle sadece Suriyeli çocukların eğitim göreceği bir okula taşınmaları ve orada eğitim görmelerini talep etmektedirler. Katılımcı aile reislerinden biri bu konudaki görüşünü *“Antep ve Urfa’da olduğu gibi buraya da kalıcı merkezler yapılırsa, çocuklarımız da orada eğitimlerine devam etse daha güzel olur (A5)”* şeklinde dile getirmiştir.

Tabloya göre çocuklardan 3'ü (Ç2, Ç4, Ç5) dil farklılığının olmasından dolayı okula gitmeye sıcak bakmadıklarını ve eğitimdeki bu dil sorununa bir çözüm bulunması gerektiğini ifade etmişlerdir. Çocuklardan biri bu konuda *“Türkçe dilini çok anlamıyorum. Anlamadığım için okula gitmeyi çok istemiyorum. Okulda dersler Arapça anlatılırsa okula gitmeyi daha çok isterim (Ç3)”* şeklinde görüşünü belirtmiştir. Ayrıca çocuklardan 2'si (Ç1, Ç6) okula gitmek istediklerini ancak uzun süredir başvurmalarına rağmen vatandaşlık kimliklerini henüz alamadıklarını bu yüzden kimliklerin hazırlanma sürecinin hızlandırılmasını yetkililerden talep etmektedirler.

Van ilinde yaşamlarını sürdüren okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitimlerine devam etmeme nedenlerinin giderilmesine ilişkin Suriyeli aile reisleri ve çocukların talep ve beklentilerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Okula gitmeyi çok istiyorum. Burada uzun zamandan beridir yaşıyoruz Türkçeyi de biraz öğrendim. Belki dersleri biraz anlamayabilirim ama öğretmenlerimiz bizimle ilgilenirlerse ben çok çalışırım eksikliklerimi gideririm (Ç1).”

“Kalıcı, sürekli yer değiştirmeyeceğimiz bir evimiz olsun istiyoruz. Kalıcı bir evimiz olursa bende okula gidebilirim. Sadece Suriyelilerin olduğu okullara da gitmek isterim diğerlerine de. Türkçe de öğrenebilirim biraz öğrendim zaten. Çok çalışırım (Ç4).”

4.3.3. Eğitimlerine Devam Etmeyen Suriyeli Çocukların Eğitime Dâhil Edilmesine Yönelik Öneriler

Van ilinde eğitimlerine devam etmeyen okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitime dâhil edilmelerine ilişkin öğretmen, okul ve il yöneticileri, müfettişler, STK ve vakıf yöneticilerinin önerileri Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26. Eğitimlerine Devam Etmeyen Suriyeli Çocukların Eğitime Dâhil Edilmesine Yönelik Katılımcıların Önerileri

Görüşler	Öğrt.	Yön.	Müf.	STK	f
Yeterli donanımına sahip öğretmenler seçilmeli	3	3	3	5	14
Anadilde eğitim verilmeli	4	4	3	3	14
Maddi yardımlarda bulunulmalı	2	3	4	4	13
Barınma ihtiyaçları giderilmeli	1	3	4	4	12
Sadece Suriyelilerin olduğu okullar açılmalı	2	2	4	4	12
Türkçeyi öğrenmeleri sağlanmalı	5	2	3	1	11
Uzmanlar tarafından uyum çalışmaları yapılmalı	3	3	2	2	10
Eğitim için gerekli ihtiyaçlar giderilmeli	1	-	3	5	9
Sağlıklı tespitler yapılarak veriler toplanmalı	-	2	4	3	9
Hazırbulunuşluk düzeyleri tespit edilmeli	3	1	3	-	7
Ailelerle görüşmeler yapılmalı	1	1	2	2	6
Tarih ve kültürlerine yönelik çalışmalar yapılmalı	1	1	3	-	5
Belli koşullardan sonra devlet okullarına alınmalı	3	1	-	-	4
STK’larla işbirliği içerisinde çalışılmalı	-	1	-	3	4
Çalışmalar koordineli şekilde tek elden yönetilmeli	-	1	2	1	4
Sosyal yaşam alanları oluşturulmalı	1	1	-	2	4
Mesleki eğitime yönlendirmeler yapılmalı	-	1	1	1	3
Suriyeli öğretmenler görevlendirilmeli	-	2	-	1	3
Suriyelilerin tümü bir bölgeye toplanmalı	-	-	3	-	3
Farklı bir program geliştirilmeli	-	1	1	-	2
Aile ve çocuklara psikolojik destekler sunulmalı	-	1	-	1	2
Tamamı örgün eğitime dâhil edilmeli	-	-	2	-	2
Taşınmalı eğitim desteği sunulmalı	-	-	-	1	1
Eğitimlerde görev olacak idareci, öğretmen ve personellere seminerler verilmeli	-	1	-	-	1
Tüm STK’ların katılımıyla küçük bir kampüs projesi yapılmalı	-	-	-	1	1

Tablo 26’da görüleceği üzere öğretmenlerin, okul ve il yöneticilerinin, müfettişlerin ve STK yöneticilerinin Van ilinde yarıda kalan eğitimlerine devam etmeyen okul çağındaki Suriyeli öğrencilerin eğitime dâhil edilmesi yönündeki önerilerinden en sık dile getirilenin yine dil sorunundan kaynaklı bir önerinin olduğu görülmektedir. Katılımcılar, eğitime devam eden hali hazırdaki öğrencilerin farklı bir dilden dolayı iyi bir eğitim alamadıkları ve hali hazırdaki öğretmenlerin bu konuda yetersiz oldukları düşüncesinden yola çıkarak Suriyeli öğrencilere anadillerinde eğitim verebilecek donanıma sahip öğretmenlerin eğitim vermesi gerektiği önerisinde bulunmuşlardır. Bunun yanı sıra Suriyeli ailelerin maddi sorunlar yaşadıkları ve dolayısıyla eğitim problemlerinden önce barınma ve beslenme gibi problemlerin çözülmesi gerektiği düşüncesi katılımcıların en sık tekrarladığı önerilerdendir. STK yöneticilerinden biri bu konuda *“Suriyeli ailelerin eğitim sorunundan önce çözülmesi gereken sorunları bulunmaktadır. Ailelerin maddi olarak eksiklikleri giderilmeli. Öncelikli sorunun bu olduğu göz önüne alınarak çözümler bu yönde olmalıdır (S1)”* şeklinde görüş belirtmiştir.

Tabloya göre katılımcıların üzerinde durduğu bir diğer konu ise Suriyeli çocuklara sadece Suriyelilerin olduğu okullarda eğitim verilmesidir. Katılımcılar, öncelikle Van ilinde bulunan Suriyeliler ve eğitim çağındaki çocuklar hakkında geniş çaplı tespitler yapılarak veriler toplanması gerektiğini, Suriyeli ailelerin tümünün belli bir bölgeye yerleştirilip elde edilen bu veriler ışığında sadece Suriyeli çocuklara eğitim verilecek bir okulun ayarlanması gerektiğini, okulda eğitim verecek öğretmenlerin Suriyeli veya çocukların ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte öğretmenlerin görevlendirilmesi gerektiğini ayrıca uygulanacak programın yine Suriyeli çocukların ihtiyaçlarına cevap verebilecek kendi tarih ve kültürünü de kapsayacak bir program olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar, bu şartlarda Suriyelilere verilebilecek en ideal eğitimin bu olduğu fikri üzerinde birleşmişlerdir. Bu koşulların sağlanamaması durumunda bir diğer seçenek ise Suriyeli okul çağındaki çocukların tümünün örgün eğitime dâhil edilmesidir.

Katılımcıların önerilerine göre, Suriyeli öğrencilerin devlet okullarına alınmadan önce eğitim seviyelerinin ve hazırbulunuşluk düzeylerinin tespit edilmesi gerekir. Bu öğrencilerin eğitim öncesi gerekli ihtiyaçlarının giderilmesi ve öğrencilerin belli koşulları (dil, uyum vb.) sağladıktan sonra sınıf ortamına alınmaları gerekmektedir. Bir

öğretmen bu konudaki görüşünü “...göçle gelen öğrencilerin devlet okullarına kaydının yapılmadan önce belli şartları taşıyıp taşımadıklarına dikkat edilmelidir. Eğitimlerinde sorun yaşamamak adına aşamalı olarak belli koşullar sağlandıktan sonra devlet okullarına alınmalıdırlar (Ö1)” şeklinde ifade etmiştir. Bunun yanı sıra Suriyeli çocukların eğitiminde görev alacak öğretmen, okul idarecileri ve personellerin hizmet içi eğitimlere tabi tutulmaları gerektiği, çocukların eğitimleri noktasındaki çalışmaların tek elden yönetilerek gerekirse sivil toplum kuruluşlarının da katkıları alınarak koordineli bir şekilde yapılması gerektiği ayrıca bu çocukların aileleriyle de sık sık görüşmeler yapılması gerektiği öneriler arasında dikkat çekmektedir.

Van ilinde eğitimlerine devam etmeyen okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitime dâhil edilmelerine ilişkin katılımcıların önerilerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Suriyeli göçmenlerin belli yerlerde iskânı sağlanarak en azından büyük bir çoğunluğunun takibi bu şekilde yapılabilir. Ayrıca okul çağındaki çocuğu okula gitmeyen ailelere, maddi yardım yapılma şartının çocuklarını okula göndermelerine bağlanabilir (M2).”

“Milli eğitim müdürlükleri, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları ile ortaklaşa çalışmalar yürütülmelidir. Bu noktada öncelikle fizibilite çalışmaları, kaynak ve personel temini ardından fiziki koşullar sağlanarak bu çocukların bir an önce eğitime dâhil edilmesi gerekmektedir (S2).”

“Bu öğrenciler için farklı bir okul hatta farklı bir bölge hazırlanıp kendi dillerinde ve onlara eğitmenlik yapabilecek yeterlilikte öğretmenlerle eğitim-öğretim hizmeti verilmeli. Böylece şu an yaşadıkları zorlukların üstesinden daha rahat gelebilirler (Ö2).”

5.BÖLÜM

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın elde edilen bulguları tartışılıp Türkiye’de bulunan okul çağındaki Suriyeli mültecilerin eğitimi sorununun çözümüne yönelik araştırmacının önerileri sunulacaktır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Suriye’de 2011 yılında patlak veren iç çatışma ortamı ve devam eden iç karışıklıklar çok sayıda Suriyelinin yaralanmasına ve ölümüne sebep olmuştur. Binlerce ailenin evleri yıkılmış, yaşadıkları yerler artık yaşanamaz hale gelmiştir. Daha iyi yaşam şartlarına ihtiyaç duyan milyonlarca Suriyeli evlerini, topraklarını, kaybettikleri yakınlarının cansız bedenlerini ve geçmişini geride bırakarak ülke içinde farklı bölgelere veya komşu ülkelere göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu göç hareketliliğinden Suriye ile komşu olması ve Avrupa’ya geçiş noktasında köprü görevi görmesi hasebiyle en fazla etkilenen ülke Türkiye olmuştur.

2011 yılında Suriye’den Türkiye’ye ilk göç hareketiyle beraber göç eden Suriyeli sayısı gün geçtikçe katlanarak devam etmiştir. Günümüz itibariyle 3 milyonu aşkın Suriyeliliyi barındıran Türkiye, bu konuda aslan payını alan ve Suriyelilere şefkat kucağını açan ülke konumundadır. Göç eden Suriyeliler için sınırda bulunan 10 ilde 23 barınma merkezi kurularak Suriyelilerin buralara iskânı sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak Göç idaresi müdürlüğünün 2017 verilerine göre bu barınma merkezlerinde Türkiye’de bulunan Suriyelilerin sadece % 8’i yaşamlarını sürdürmektedir. % 92’lik büyük bir kitle Türkiye’nin tüm illerine dağılmış bir vaziyette yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadırlar. Suriye’deki savaş ortamının henüz bitmemesi ve göç eden Suriyelilerin uzun yıllar Türkiye’de kalacağı düşüncesi yetkilileri bu noktada önlemler almaya teşvik etmiştir. Ayrıca, Türkiye’de bulunan Suriyelilerin neredeyse yarısının 0-18 yaş aralığında olması bu çocukların eğitimi noktasında politikalar ve projeler geliştirilmesi yönünde yetkilileri çözüm üretmeye sevk etmiştir. Türkiye, Suriyeli mültecilerin barınma ve eğitim gibi sorunları yönünde belirli çalışmalar yapmasına rağmen mültecilerin yaşadıkları sorunların tamamen çözülmesi noktasında yeterli olmamıştır. Özellikle barınma

merkezler dışında, ülkenin dört bir tarafındaki illerde yaşayan Suriyelilerin sorunlarına yönelik çalışmalar yeterli düzeyde değildir.

Elde edilen bulgulara göre Van ilinde yaşamlarını sürdürmeye çalışan Suriyeli mültecilerin en önemli sorunu barınma sorunudur. Kalacak bir ev veya baraka bulabilme umuduyla il il dolaşıp Van iline kadar gelen Suriyelilerin bir kısmı kiralık bir yer temin ederek kalabalıklar halinde burada yaşamlarını sürdürmektedirler. Bunun yanı Suriyelilerin sıra ev dahi demeye dilimizin varmayacağı derme çatma eski taş ve kerpiç yerlere veya eskiden bakkal olarak kullanılan mekânlara 150-200 tl kira vererek buraları kendilerine mesken edinmeleri içler acısı durumdur. Ailelerin bir kısmı ise sözü geçen yerlerde bile yaşama fırsatı bulamayıp çadırlarda veya mahallenin bir köşesinde terk edilmiş yarı yıkık tek gözlü evlerde yaşamlarını idame etmeye çalışmaktadırlar. Bu önemli sorunun yanı sıra yaşanan bir diğer hayati sorun da beslenme sorunudur. Van ilinde yaşamlarını sürdüren Suriyeli mültecilerin önemli bir kısmı çalışabilecekleri bir iş bulamadıkları veya bazı ailelerde çalışabilecek birilerinin dahi olmadığı için geçimlerini sağlamakta sıkıntılar yaşamaktadırlar. Kaştan' ın (2015) göç eden nüfusun en önemli sorununun barınma ve iş üzerine olduğu görüşü çalışmamızı desteklemektedir. Bu noktada yardım dernekleri ve vakıflar tarafından tespit edilen ailelere gıda, giyim, yakacak veya para yardımı yapılmakta ancak ailelerin tümüne bu tür yardımların ulaştığı söylenemez. Çevredeki yardımsever aile ve komşuların kısmi yardımlarıyla kiralalarını ödemeye ve temel ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaktadırlar.

Elde edilen bulgulara göre, savaş sonrası Türkiye'ye göç eden ve Van ilinde bulunan Suriyeli mültecilerin yaşadığı bir diğer sorun ise sosyal ve psikolojik sorunlardır. Yaşanan çatışmalarda en yakınlarını dahi kaybederek hayatta kalan diğer aile fertlerinin gelecekleri için oradaki maddi ve manevi tüm değerlerini bırakarak göç etmenin onlar için zor bir süreç olduğu tartışılmazdır. Biraz empati yapıldığında nedenli zor bir süreç olduğu kısmen anlaşılmaktadır. Özellikle yaşanan bu travmaların giderilmesi noktasında maalesef herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Çevredeki misafirperver yerli halkın, yardımsever insanların ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının bu ailelere kucak açmaları, onların dertleriyle dertlenmeleri ve onlara yardımcı olmaya çalışmaları ailelerin bu noktadaki sıkıntılarını hafifletmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan yola çıkarak yukarıda bahsedilen sorunların dışındaki bir diğer önemli sorun ise araştırmamızın da asıl konusunu oluşturan okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitimi sorunudur. Bu sorun, genelde Türkiye’de özelde Suriyeli mültecilerin bulunduğu tüm illerde çözüm bekleyen sorunların başında gelmektedir. Türkiye’de Suriyeliler için oluşturulan barınma merkezlerinin içinde veya dışında geçici eğitim merkezleri bulunmakta fakat buralarda eğitim alan Suriyeli öğrenciler, Türkiye’de bulunan okul çağındaki Suriyeli çocukların yaklaşık % 30’unu teşkil etmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün 2016 verilerine göre bu oran % 13 iken; 2017 yılında yaklaşık % 30 olmuştur. Bu oran, Suriyeli çocuklar için açılan geçici eğitim merkezlerin sayılarının artmasının Suriyeli çocukların eğitimlerine ciddi katkısının olduğunu göstermektedir. Ancak bu oranlara rağmen günümüz itibariyle Türkiye’de bulunan okul çağındaki Suriyeli çocukların % 70’e yakını eğitim hizmetlerinden faydalanamamaktadır. Van ilinde ise elde edilen verilere göre okul çağında 800’ e yakın Suriyeli bulunmasına rağmen bunlardan sadece 80 tanesi yani % 10’u devlet okullarında eğitim ve öğretim faaliyetlerinden faydalanmaktadır. Bu çocukların % 90’ı eğitimlerine devam etmemektedirler. Elde edilen bulgularda bu çocukların okula gitmeyi çok istemelerine rağmen maddi imkansızlık, sürekli yer değiştirme, dil sorunu gibi çeşitli nedenlerle okula gidemedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Van ilinde bulunan eğitim çağındaki Suriyeli çocukların eğitimi sorununun iki farklı başlık halinde ele alınıp değerlendirilmesi gerekmektedir. Birincisi hali hazırda devlet okullarının herhangi birinde öğrenim gören Suriyeli çocukların eğitimi sorunu; ikincisi ise çeşitli nedenlerde eğitimine devam edemeyen Suriyeli çocukların eğitimi sorunudur. Elde edilen bulgular, bu iki başlık dikkate alınarak ayrı ayrı tartışılacaktır.

Elde edile bulgulardan yola çıkarak Van ilindeki devlet okullarının herhangi birinde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunların en başında maddi sorunlar gelmektedir. Elde edilen verilere göre, Suriyeli ailelerin temel anlamda yaşadıkları barınma ve beslenme sorununun çocukların eğitimine yansıdığı görülmektedir. Ailelerin neredeyse tümü maddi anlamda sorunlar yaşamakta ve bu sorunlardan dolayı çocukların eğitim ihtiyaçlarını, okul araç ve gereçlerini karşılayamamaktadırlar. Yapılan başka araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Sevim (2001), araştırmasında göç eden çocukların bir kısmının ekonomik sıkıntıların etkisiyle okula devamlarının aksadığını dile getirmiştir.

Dil sorunu ve okul kültürüne uyum sorunu okulda yaşanan önemli sorunlardan diğerleridir. Akalın'ın (2016) yılında Suriyeli göçmen çocuklarının uyumu üzerine yaptığı çalışmada göçten sonra dil ve uyum sorununun en önemli sorunlardan olduğu sonucuna varması araştırmamızı desteklemektedir. Suriyeli çocuklar, hiçbir ön hazırlıktan geçirilmeden ve dil sorunu halledilmeden sınıf ortamına alınmışlardır. Süreç içerisinde bazı okullar, oryantasyon çalışmaları yapmış ve okuma-yazma veya dil kursu açarak öğrencileri bu eğitime tabi tutmuş böylelikle öğrencilerin bu sorunlarını gidermeye çalışmıştır. Ancak elde edilen verilere göre tüm okullarda bu tür çalışmalar yapılamamıştır. Bu noktada bazı öğrenciler dil ve uyum problemlerini kısmen aşarak eğitimine devam etmeye çalışırken diğer taraftan bazı öğrenciler dil ve uyum sorununu aşamadıkları için eğitim öğretim faaliyetlerinden yeterince faydalanamamışlardır.

Elde edilen verilere göre, Suriyeli öğrencilerin yabancılık, yalnızlık, dışlanma, derslerde başarısızlık gibi sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılırken; okulun bu öğrencilere sosyalleşme, yeni arkadaşlar edinme, yeni bir kültürü tanıma, psikolojik sorunların çözülmesinde yardımcı olma gibi katkıları olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra, okulda yaşanan bu sorunların giderilmesine yönelik öğrenciler, maddi yardımda bulunulması, Türkçe dilinin öğrenilmesi için gerekli kursların açılması, eğitim dilinin Arapça olması ve öğretmenlerin daha ilgili olması gibi istekleri doğrultusunda okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından çeşitli tedbirler alınmaya çalışılmış fakat bu tedbirlerin kısmen faydalı olduğu, okulun şartları ve imkânlarının yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, Van ilinde bulunan okul çağındaki Suriyeli çocukların okula devam etmeme nedenlerinin başında yine maddi sorunlar bulunmaktadır. Evde çalışacak birilerinin olmaması ve temel ihtiyaçların karşılanamaması çocuk işçiliği sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bir işte çalışma zorunluluğu ise çocukların okula gitmesinin önünde önemli bir sorun olarak görülmektedir. Kalacak bir evlerinin olmaması ve sürekli yer değiştirmeleri okula devam etmeme nedenleri arasında dikkat çeken bir diğer sorun olarak görülmektedir. Bazı aileler kira ödeyebilecek maddi olanaklara sahip olmadıklarından kenar mahallelerde terk edilmiş tek gözlü evlerde veya şehir dışına doğru boş alanlarda çadırlar kurarak yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadır. Ancak daha uygun bir yer bulma ümidiyle veya belediyenin bu aileleri buldukları yerlerden çeşitli sebeplerle

çıkarmasından dolayı aileler sürekli yer değiştirmek zorunda kalmaktadır. Herhangi bir yerde kalıcı olarak kalmadıkları için de çocukların kaydedildikleri okulların da yer değiştirmeleri sonrasında sürekli değişmesi gerektiğinden çocukların okula gitmesine veya gönderilmesine sıcak bakılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İnsanların temel ihtiyaçlarının beslenme ve barınma olduğu düşünüldüğünde, göç eden ailelerin temel ihtiyaçlarını giderme problemi varsa eğitimin en önemli sorun olması elbette ki normal değildir. Aile halkının öncelikle bu ihtiyaçlarına önem vermesi eğitimi ikinci plana atmıştır. Fakat İçli (1999), çalışmasında göç eden ailelerin eğitim ve meslek düzeyleri düşük olmasına rağmen eğitime önem verdikleri, çocukları için iyi bir eğitim istedikleri sonucuna varmıştır.

Bunun yanı sıra, dil farklılığının olması nedeniyle çocukların okulda öğretmenlerini anlayamayacakları ve arkadaşlarıyla iletişime geçemeyecekleri düşüncesi, bazı ailelerin henüz vatandaşlık kimliği edinmemeleri ayrıca okul hakkındaki yanlış duyular da okula gitmeme nedenlerine ilişkin ulaşılan sonuçlardan diğerleridir. Bu noktada okula devam etmeyen çocukların ve çocuğunu okula gönderemeyen ailelerin maddi yardım, barınma sorunlarının giderilmesi, gerekirse Suriyeliler için bir barınma merkezinin oluşturulması, sadece Suriyelilerin bulunduğu okulların açılması ve buralarda Arapça bilen öğretmenlerin veya Suriyeli öğretmenlerin eğitim vermesi gibi taleplerinin olduğu sonuçlarına da ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, Van ilinde yaşamlarını sürdürmeye çalışan Suriyeli mültecilerin eğitimi sorunundan önce barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir. Bu konuda vicdan sahibi her insanın kendi imkânları nispetinde her şeyden önce bir insan olarak sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sorunlar halledildikten sonra okul çağındaki Suriyeli çocukların ileride sorun teşkil edecek bir grup olmaması adına valilik, belediyeler, milli eğitim müdürlükleri, vakıflar ve sivil toplum kuruluşları koordinasyonunun sağlanıp bu konuda faydalı olacağı düşüncesiyle araştırmacının aşağıda sunduğu naçizane önerilerinin de dikkate alınarak bu çocukların bir an önce eğitime dâhil edilmesi gerekmektedir.

5.2. Öneriler

Bu başlık altında öneriler; yapılan diğer araştırmalardan ve araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlardan yola çıkarak Van ilinde bulunan okul çağındaki Suriyelilerin eğitime yönelik ideal öneriler ve mevcut şartlara uygun öneriler şeklinde iki alt başlık halinde sunulacaktır.

5.2.1. Van İlinde Bulunan Okul Çağındaki Suriyeli Çocukların Eğitime Yönelik İdeal Öneriler

Aşağıda sıralanacak öneriler, Van ilinde bulunan Suriyeli ailelerin tümünün bir bölgeye toplanması ve bu bölgeye yakın bir yerde sadece Suriyeli çocuklara kendi ülkelerindeki şartlara yakın bir eğitimin verilmesi yönündeki önerilerdir:

1. Van ilinde her ilde olduğı gibi sadece göç eden Suriyeli öğrencilerin eğitimiyle ilgilenen bir birim oluşturulmalı ve diğer ildeki aynı birimlerle koordinasyon sağlanmalıdır.
2. Öncelikle Van ilinde yaşayan Suriyelilerin ve okul çağındaki Suriyeli çocukların demografik verileri toplanarak sağlıklı bir tespit yapılmalıdır.
3. Van ilinde bulunan muhtaç Suriyelilerin tümü belli bir bölgeye toplanmalıdır.
4. Ailelerin eğitimden önce öncelikli olan barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçları giderilmelidir. Bu tür çalışmalar sivil toplum kuruluşlarının katkısıyla yapılabilir.
5. Sadece Suriyelilerin eğitim göreceğı bir okul oluşturulabilir.
6. Çocukların eğitim için gerekli materyaller, araç ve gereçler, okul üniforması gibi tüm ihtiyaçları ücretsiz karşılanmalıdır.
7. Tüm çocuklar hazırbulunuşluk düzeyleri tespit edilerek sınıflara yerleştirilmelidir.
8. Oluşturulacak okulda Suriye müfredatı veya Suriye tarih ve kültürünü içeren karma bir program uygulanabilir.
9. Eğitimlerinde yeterli donanıma sahip Türk öğretmenler görevlendirilmelidir. Suriyeli öğretmenlerden de destek alınabilir.
10. Eğitimlerinde anadillerine de yer verilmelidir. Türk toplumu ve kültürüne uyumu açısından Türkçe dersi zorunlu olmalıdır.

11. Eğitimlerinde görev alacak okul yöneticisi, eğitimciler ve personellerin tümüne Suriyelilerin zorlu yaşam koşulları, hakları ve faydalanabilecekleri hizmetler hakkında bilgi sahibi olmaları için eğitimler verilmelidir.
12. Geçici eğitim merkezleri ile yakın bir okul arasında kardeş okul projesi başlatılabilir. Bu proje ile etkinlikler ayarlanıp Suriyeli ve Türk çocukların kaynaşmaları sağlanabilir.
13. Çocukların evlerinden eğitim merkezlerine ulaşımı ücretsiz karşılanmalıdır.
14. Savaş ve göç sonrası çeşitli psikolojik sorunlar yaşayan Suriyeli aileler ve çocuklar için kendi dillerinde onlara destek olabilecek bir rehberlik sistemi oluşturulmalıdır.

Yukarıda sıralanan öneriler, Van ilinde bulunan okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitimi sorununun çözümüne yönelik en ideal öneriler olarak değerlendirilebilir. Bunun dışında, okul çağındaki Suriyeli çocukların devlet okullarında örgün eğitime dâhil edilmeleri yönündeki öneriler ise aşağıda sunulmuştur:

5.2.2. Van İlinde Bulunan Okul Çağındaki Suriyelilerin Eğitimine Yönelik Mevcut Şartlara Uygun Öneriler

1. Önceki önerilerde sunulan ilk 3 öneri tekrar göz önünde bulundurulmalıdır.
2. Devlet okullarına kayıtların yapılabilmesi için gerekli olan vatandaşlık kimliğinin (geçici koruma belgesi) hazırlanması süreci hızlandırılmalıdır.
3. Okullara kaydedilen öğrencilerin sınıf ortamına alınmadan önce hazırbulunuşluk düzeyleri tespit edilmelidir.
4. Dil farklılığından dolayı oluşabilecek sorunların olmaması için Türkçe dil kursları veya okuma-yazma kursları açılarak çocuklar bu eğitimden geçirilmelidir. Dil problemi ortadan kalktıktan sonra öğrenciler örgün eğitime dâhil edilmelidirler.
5. Çocukların okula uyumunu sağlamak adına uzman kişiler tarafından kendi dillerinde rehberlik çalışmaları yapılmalıdır.
6. Bakanlığın Suriyeli çocuklara yönelik Türkçe öğretimi ve rehberlik için yakın zamanda 23 ilde atamasını yaptığı geçici öğretmen sayısı artırılmalı ve Van ili de bu kapsamda değerlendirilmelidir.
7. Çocukların eğitim için gerekli materyaller, araç ve gereçler, okul üniforması, okula ulaşımı gibi tüm ihtiyaçları ücretsiz karşılanmalıdır.

8. Okul yöneticilerine, öğretmenlere ve okul personellerine Suriyelilerin zorlu yaşam koşulları, hakları ve faydalanabilecekleri hizmetler hakkında bilgi sahibi olmaları için eğitimler verilmelidir.
9. Okul yöneticileri ve öğretmenler, bu çocukların eğitiminde sorumluluk sahibi olduklarını unutmamalı ve bu öğrencilerle daha sık temasta bulunmalı, onlarla daha çok zaman geçirip onlara daha çok değer vermelidirler.
10. Okullarda Suriyeli ve Türkiyeli öğrencilerin ve ailelerinin bir arada barışçıl bir şekilde yaşamasını kolaylaştıracak; iki toplum arasındaki olası önyargıların kırılmasını sağlayacak etkinlik ve programlar planlanmalıdır.
11. Okul bünyesinde sadece Suriyelilerin olduğu bir sınıflar oluşturulup onları eğitebilecek yeterli donanıma sahip öğretmenlerle kendi kültürlerine uygun farklı bir program uygulanabilir. Ortak dersler (Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar, Serbest Etkinlikler vb.) belirlenip diğer sınıflardaki Türk öğrencilerle bir arada ders işlenip kaynaşmaları sağlanabilir.
12. Aileler okula davet edilip veya veli ziyaretleri kapsamında ailelerle sık sık görüşmeler yapılmalıdır.
13. Maddi sorunlar yaşayan ailelerin çocuklarının hem eğitim görmeleri hem de maddi kazanç elde edebilmeleri noktasında mesleki okullar açılmalıdır.
14. Çocukların eğitimleri konusunda sivil toplum kuruluşları daha aktif rol üstlenmelidir.
15. Bu konuda valilik, belediyeler, milli eğitim müdürlükleri, vakıflar ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği sağlanıp projeler yürütülmelidir. Sonraki araştırmaların bu yönde olması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) (2013). *Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar, 2013 saha araştırması sonuçları*. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. <https://www.afad.gov.tr/Dokuman>. Erişim Tarihi: 23.12.2016.
- AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) (2016). *Suriye raporları*. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. <https://www.afad.gov.tr/tr/2376/Suriye-Raporlari>. Erişim Tarihi: 23.12.2016.
- Akalın, A. T. (2016). *Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmen çocukların eğitim sorunları*. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi.
- Akan, Y., Arslan, İ. (2008). *Göç ekonomisi: Türkiye üzerine bir uygulama*. Ankara: Ekin Yayınevi.
- Akkayan, T. (1979). Göç ve değişme. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 573.
- Akyürek, İ. B. (2007). *Mülteci hukuku ve Türkiye uygulaması*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Altug, Y. (1967). *Devletler hususi hukuki bakımından mülteciler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları. No. 1292.
- Apak, H. (2014). *Suriyeli göçmenlerin uyumu ve gelecek beklentileri*. Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi.
- Atayun, Y. (2002). *Mülteciler sorununa sosyolojik bir yaklaşım: Van örneği*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- BEKAM (Bilim Eğitim Kültür Araştırmaları Merkezi) (2015). *Suriyeli misafirlere yönelik sosyal uyum ve eğitim müfredatları çalışmaları raporu*. <http://bulbulzade.org/indirilebilir/bekam-mufredat-raporu.pdf>. Erişim Tarihi: 19.07.2017.
- Beter, Ö. (2006). *Sınırlar ötesi umutlar*. Ankara: Sabev Yayınları.

- BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisyonu) (2001). *Mültecilerin korunması uluslararası mülteci hukuku rehberi, parlamenterler için el kitabı*. Cenevre.
- Bozan, İ. (2014). *Türkiye’de iç göç hareketleri ve göçün eğitim üzerindeki etkisi: bir durum çalışması*. Antalya Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek lisans tezi.
- Buz, S. (2008). Türkiye’deki sığınmacıların sosyal profili. *Polis Bilimleri Dergisi*. Ankara.
- Castles, S. ve Miller, M. (2008). *Göçler çağı*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çetin, A., Uzman, N. (2013). Sığınmacılar çerçevesinde Suriye-Türkiye ilişkilerine bir bakış. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi*. 1(1), 3-18.
- Deniz, O. (2008). Mülteci hareketleri açısından Van kentinin durumu ve kentteki mültecilerin demografik profili. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 22. 189-202.
- Dinçer, Ö. (2012). *Dinçer: oyunun kuralı değişmemeli*. Dünya bülteni. <http://www.dunyabulteni.net/servisler/haberYazdir/221066/haber>. Erişim Tarihi: 18.07.2017.
- Emin, M. N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi. *Analiz Dergisi*. 153.9.
- Erdoğan, M. (2015). *Türkiye’deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul: Bilgi Yayınları.
- Erdoğan, O. (2011). *Çocuk hakları*, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Ergil, D. (2009). *Kürt raporu*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Faist, T. (2003). *Uluslararası göç ve ulusaşırı toplumsal alanlar*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- GİGM (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü) (2014). *Geçici koruma yönetmeliği*. <http://www.goc.gov.tr/files/20141022-15>. Erişim Tarihi: 08.07.2017.
- GİGM (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü) (2016). *Göç istatistikleri*. <http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma>. Erişim Tarihi: 15.12.2016.

- GİGM (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü) (2017). *Göç istatistikleri*. <http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma>. Erişim Tarihi: 07.07.2017.
- Göç Terimleri Sözlüğü, (2009). Uluslararası Göç Hukuku (IOM). “Göç”. No 18.
- Gönüllü, M. (1996). Dış göç. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 11.
- Gündüz, M., Yetim, N. (1997). *Toplum ve göç*. Ankara: BBDİE ve Sosyoloji Derneği Yayınları.
- Hein, J. (1993). *Refugees, Immigrants and the State*. Annual Review of Sociology. 19. 43-59. <http://bianet.org/cocuk-multecilere-iliskin-yasal-cerceve>. Erişim Tarihi: 15.07.2017.
- Human Rights Watch. (2015). *Geleceğimi hayal etmeye çalıştığımda hiçbir şey göremiyorum Türkiye'deki Suriyeli mülteci çocukların eğitime erişiminin önündeki engeller*. https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf. Erişim Tarihi: 19.07.2017.
- İçli, G. (1999). Denizli iline göç eden ailelerin eğitime bakış açıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5. 70-74.
- İHAD (İnsan Hakları Araştırma Derneği) (2011). *2010 yılı Türkiye iltica ve sığınma hakkı izleme raporu*. www.multeci.org.tr/DosyaIndir.aspx?t=dokuman. Erişim Tarihi: 12.07.2017.
- İHH (İnsan Hak ve Hürriyetleri ve İnsani Yardım Vakfı) (2012). *Suriye raporu (Mayıs 2011 - Kasım 2012)*. <http://www.ihh.org.tr/suriye-raporu>. Erişim Tarihi: 24.12.2016.
- İstanbul Bilgi Üniversitesi. (2015). *Suriyeli mülteci çocukların Türkiye devlet okullarındaki durumu politika ve uygulama önerileri*. <http://www.cocukcalismalari.org/wp-content/uploads/2015/09/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu>. Erişim Tarihi: 19.07.2017.
- Karakuş, E. (2006). *Göç olgusu ve eğitime olumsuz etkileri (Sultanbeyli örneği)*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi.

- Kariman, S. (2015). *Türkiye'ye göç eden mültecilerin sosyal hayata uyum sürecinin incelenmesi : Isparta örneği*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi.
- Kaştan, Y. (2015). Türkiye'de göç yaşamış çocukların eğitim sürecinde karşılaşılan problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2(4). 216-229.
- Kazgan, G. (1999). *Kuştepe araştırması*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Keleş, R. (2004). *Kentleşme politikası*. Ankara: İmge Yayınları.
- Mazlumder (İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği) (2013). *Türkiye'de Suriyeli mülteciler: İstanbul örneği: tespitler ve öneriler*. http://istanbul.mazlumder.org/Suriyeli_multeciler_raporu_2013. Erişim Tarihi: 24.12.2016.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (2013a). *Ülkemizde kamp dışında misafir edilen Suriye vatandaşlarına yönelik tedbirler*. melikgazi.meb.gov.tr/mebiys_dosyalar/suriye. Erişim Tarihi: 18.07.2017.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (2013b). *Ülkemizde geçici koruma altında bulunan Suriye vatandaşlarına yönelik eğitim öğretim hizmetleri genelgesi*. http://fethiye.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013. Erişim Tarihi: 18.07.2017.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (2014). *Yabancılarla yönelik eğitim-öğretim hizmetleri*. <http://mevzuat.meb.gov.tr>. Erişim Tarihi: 18.07.2017.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (2015). *MEB stratejik plan (2015-2019)*. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar. 18.07.2017.
- Memduhoğlu, H. B., Kultas, E. (2016). Güneydoğu'da yaşanan terör olayları nedeniyle göç eden öğrencilerin eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar. *ÜNİDAP Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı*, 28-30 Eylül 2016, Muş, Türkiye.
- Nar, B. (2008). *Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkileri (Dilovası örneği)*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Neuman, W.L. (2014). *Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar*. (Çev. S. Özge) (1.Cilt) (7.Baskı). Ankara : Yayınodası Yayınları.
- Ozankaya, Ö. (1986). *Toplumbilim*. İstanbul: Tekin Yayınevi.

- Özkarlı, F. (2015). *Suriyeli sığınmacıların Türkiye üzerine düşünceleri ve Türkiye'ye geliş sebepleri üzerine anketsel bir araştırma*. kenandabirkuyu.org/Suriyelisiginmacilar. Erişim Tarihi: 24.12.2016.
- Özyakışır, D. (2013). *Göç, kuram ve bölgesel bir uygulama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sağlam, S. (2006). Türkiye'de iç göç olgusu ve kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. 5. 34.
- Sander, O. (2008). *Siyasi tarih 1914-1994*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Saracaloğlu, C. (2014). *Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkisi*. İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi.
- Sevim, Y. (2001). Terör nedeniyle Elazığ'a göç eden ailelerin çocuklarının eğitim durumu. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(2). 260-267.
- Seydi, Ali R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 31. 267-305.
- Sürüel, T. (2008). *Göç ve sosyal dışlanma ilişkisinin sosyal politika açısından analizi: İstanbul Sultanbeyli örneği*. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi.
- Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21 (2). 57-67.
- Şeker, B. D., Tunç, A. İ., Şahin, E. (2010). Van ili örneğinde terör suçlarına karışan kişilerin iç göç, sosyal psikolojik ve eğitim açılarından değerlendirilmesi. *Terörün Sosyal Psikolojisi*. 234-235.
- Şirin-Öner, N. A. (2012). *Küreselleşme çağında göç: kavramlar, tartışmalar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Taştan, N. (2014). *Suriye'den gelen sığınmacılar bakımından Türkiye'de durum*. <http://tr.boell.org/tr/2014/06/16/suriyeden-gelen-siginmacilar>. Erişim Tarihi: 16.07.2017.

- Tavşancıl E., Aslan A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. (2012). *Ülkemize sığınan Suriye vatandaşlarının barındıkları çadırkentler hakkında inceleme raporu*. http://www.amnesty.org.tr/ai/system/files/TBMM_IHK_rapor.pdf. 07.04.2017.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2016). *Göç*. <http://www.tdk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 19.12.2016.
- Tezcan, M. (1994). Ülkemizde göç ve eğitim sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27. 61-67.
- Tomanbay, İ. (2004). Sığınma ve göçmen alanında kavram sorunu. *Umuda Doğru Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Dergisi*, 4 (13), 5-7.
- Topsakal, C., Merey, Z., Keçe, M. (2013). Göçle gelen ailelerin çocuklarının eğitim-öğrenim hakkı ve sorunları üzerine nitel bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 6. 27. 549.
- Uluocak, G. P. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 26. 36-42.
- Uluslararası Af Örgütü. (2009). *İki arada bir derede Türkiye'deki mültecilere koruma sağlanmıyor*. Londra: Uluslararası Af Örgütü Yayınları.
- UNHCR (The UN Refugee Agency) (2015) *Türkiye'deki Suriyeli mülteciler: sık sorulan sorular*. <http://www.unhcr.org/>. Erişim Tarihi: 23.12.2016.
- UNİCEF (Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu) (2015). *Türkiye'deki Suriyeli çocuklar. Aralık Raporu*. <http://www.unicef.org.tr/>. Erişim Tarihi: 23.12.2016.
- UNİCEF (Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu) (2016). *Türkiye'deki Suriyeli çocuklar. Şubat Raporu* <http://www.unicef.org.tr/>. Erişim Tarihi: 18.07.2017.
- Üner, S. (1972). *Nüfusbilim sözlüğü*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Weiner, M. (1996). *Bad neighbors, bad neighborhoods: an inquiry into the conditions for refugee flows*. www.popline.org/node. Erişim Tarihi: 15.07.2017.
- Yalçın, C. (2002). Çokkültürcülük bağlamında Türkiye'den batı Avrupa ülkelerine göç. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1). 45-60.

Yalçın, C. (2004). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Yılmaz, İ. (2017). *Türkiye’de kaç Suriyeli öğrenci var?*. m.t24.com.tr. Erişim Tarihi: 19.07.2017.

YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu) (2013). *Suriyeli yükseköğretim öğrencileri için bakanlar kurulu kararının 4. maddesi*. <http://www.yok.gov.tr/documents/10279/34559/10084.9.13.pdf/f5d93bd3-015c-400c-bfcd-78611de00274?version=1.0>. Erişim Tarihi: 31.07.2017.

YÖK’ten öğrencilere müjde. (2013, Ekim 4). *Sabah Gazetesi*. Erişim Tarihi: 30.07.2017 <http://www.sabah.com.tr/egitim/2013/10/04/yokten-ogrencilere-mujde>.

EKLER

Ek 1: Araştırma Sürecine Yönelik İzlenimler

Araştırmamızın konusu her ne kadar göç ve eğitim odaklı olsa da araştırma sürecinde Suriyeli aileleri ve çocukları araştırma, onları yakından tanıma, yaşadıkları sorunları dinleme ve onlarla muhabbet etme şansı elde ettim. Nitel araştırmaların bu gibi konularda en güzel tarafı bu olmalı. Araştırma sürecinde şahit olduğum bazı durumları ve tanıdığım bu güzel insanları samimi bir dille kısaca anlatmayı kendime görev atfettim.

Danışman hocamla genelde Türkiye’de özelde de Van ilinin güncel sorunlarından birinin Suriyeli çocukların eğitimi sorunu olduğunu düşünerek araştırmamızın konusunun bu olması gerektiğine karar kıldığımızdan bu yana ben Suriyelilere ayrı bir ilgi ile bakmaya başladım. İl merkezinde veya trafik ışıklarında neredeyse her gün gördüğüm ama dikkatimi cezbetmeyen Suriyelileri artık gerçekten görmeye başladım. Onlarla bugüne kadar neden ilgilenmediğimi düşünerek kendime kızmanın yanında bunun farkına vardığım için de ayrıca mutlu olduğumu hissettim. Araştırmamın konusu her şeyden öte bana bu insani yönümü hatırlattığı için danışman hocama bu konuda ayrıca teşekkür etmek istiyorum.

Araştırma sürecinde tanıdığım insanların yüzlerindeki yaşananların acısıyla beraber beni sıcak karşılamaları, evlerinde belki de ikram edecek bir şeyleri olmasa bile evlerine davet etmelerindeki ısrarları beni en çok etkileyen yönleri olmuştur. Onları tanıdıkça onlardan ne kadar uzak olduğumuzun farkına vardım. Veri toplamak için görüştüğüm ailelerin yaşadıkları sıkıntılı hayatı, hiç de yaşanabilir düzeyde olmayan derme çatma o evleri, evlerinde komşuların ve yardımseverlerin verdiği eski kilimleri, ayakta durmakta zorlanan kanepeleri ve üç beş mutfak malzemesini gördükten sonra onlara çocukların neden yarıda kalan eğitimlerine devam etmedikleri sorusunu soramaz oldum. Bunlara şahit olduktan sonra bu soruları sormak o kadar abes geldi ki bana yaklaşık bir ay boyunca veri toplama işini ve tezimi bir kenara bırakarak onlar için neler yapabiliriz düşüncesiyle bir takım çalışmalara başladım. Önce ailem ve yakın arkadaşlarımla ihtiyaçlarını giderme yönünde imkânlarımız neticesinde bir takım şeyler yapmaya çalıştık. Ardından derneklerle ve vakıflarla iletişimlerde bulunduk.

Arkadaşlarımdan her biri görüştüğümüz ailelerden birini kendisine seçerek onlarla sürekli görüşmelere ve imkânları dâhilinde sıkıntılarını çözmeye başladı ve bu halen devam etmektedir. Araştırmamızın böyle güzel şeylerin yaşanmasına vesile olması beni çok mutlu etmektedir. Bu açıdan araştırmamızın adeta bir sosyal proje niteliği taşıdığını söyleyebilirim.

Araştırma sürecinde hangi Suriyeli evin kapısını çalsak bir yaşama tutunma hikâyesi dinliyoruz. İhtiyaçlarının olduğunu bizim gözlemlediğimiz ama yine de dillendirmeyen asil anneler tanıdık. Eşini Suriye'deki çatışmalarda kaybetmiş, 4 çocuğuyla beraber eskiden bakkal olan bir göz barakaya 150 tl kira ödeyerek orada kalan bir annenin hayatla mücadelesi ve asaleti beni etkileyen bir diğer hikâye olmuştur. Çocukları küçük olduğu için çalışmıyorlar fakat kendisi mahalledeki bir terzide çalışarak ve komşularının yardımıyla geçimlerini sağlamaya çalışıyor. Hemen yan sokakta çocukları olmayan yaşlı bir amca ile teyze... Kimseleri yok, yardımseverlerin ve çevredekilerin yardımlarıyla hayata tutunmaya çalışıyorlar. Bunların dışında birebir şahit olmadığım ancak bir öğretim üyesi hocamızın şahit olduğu beni çok etkileyen bir diğer aileden bahsetmek istiyorum. Arabasıyla seyir halinde olan hocamızın yolda bisikletle ilerleyen, bisiklet sürmekte zorlanan orta yaşlarda biri dikkatini çekmiş ve yabancı uyruklu biri olduğu kanısına vararak takip etmeye başlamış. Adamı evine kadar takip edip evini tespit ettikten sonra yakınlardaki bir bakkalla görüşerek aile hakkında bilgi almaya başlamış. Bakkal, ailenin yabancı uyruklu olduğunu, gözlemlediği adamın hasta olduğunu, iş aradığını söyledikten sonra hocamız aileyle tanışmaya başlamış. Takip ettiği adamı tedavi olması için hastaneye götürmüş. Yapılan tetkiklerden sonra doktor, adamın iç organlarının iflas etme eşiğine geldiğini, bunun sebebinin de açlık olduğunu ifade etmiştir. Bu ve benzeri yaşam şartlarının nasıl olduğunu bilmediğimiz daha nice aileler bulunmaktadır.

Suriyeliler konusunda bazı iş ve işlemlerin sadece kâğıt üzerinde olduğu kanısındayım. Suriyelilere vatandaşlık kimliği veriliyor, çeşitli yardımlar yapılıyor, STK'lar bu konuda çalışıyor, okul çağındaki çocukların devlet okullarına gitmelerinin önündeki engeller kaldırıldı... Bunlar elbette ki güzel gelişmeler ancak yetkililerin sahaya inmesi gerektiğini, bu aileleri yakından tanımaları, yaşadıkları sorunları gözleriyle görmeleri gerektiğini düşünüyorum. Özellikle Hasan'ın okul deyince gözlerinin nasıl açıldığını, nasıl pırıl pırıl parladığını ve yerinde duramaz olduğunu

görmeleri gerekir. Hasan, 12 yaşlarında Halep'ten ailesiyle beraber göç etmiş, 200 tl'ye kiraladıkları ev demeye dilimin varmadığı bir tarafı yıkık bir barakada yaşlı, hasta ve yardıma muhtaç bir anne, 2 abisi ve içeriden kalabalık seslerin geldiği fakat göremediğim diğer ev sakinleri ile yaşayan babasız bir çocuk. Evde okul çağında olan çocuk var mı diye sorduğumda Hasan'a seslendi yaşlı annesi. Hasan, bir hışımla dışarıdan geldi ve soluk soluğa neler olduğunu, benim kim olduğumu annesinden öğrenmeye çalıştı. Öğretmenmiş bu abi okul için gelmiş seni soruyor denildi fakat sanırım Hasan, okul ve öğretmen kelimelerini anlamadı. Bunun üzerine abileri, "medrese, mektep, muallim" kelimelerini kullandıktan sonra Hasan'ın yüzündeki o mutluluk ifadesi, gözlerinin parlaklığı ve gülümsemesi görülmeye değerdi. Görüşmemizde okulu çok sevdiğini, doktor olmak istediğini, vatandaşlık kimliklerini henüz elde ettikleri için bugüne kadar okula gidemediğini ancak seneye gideceğini ifade etti.

Hasan ve okul denilince gözleri parlayan nice çocukla karşılaştım. Bu çocukların okula gitmeme nedenleri her ne ise bu nedenlerin çözülüp eğitime kazandırılması gerekiyor. Bunun yanı sıra insan olan, vicdanı olan herkesin göç eden yardıma muhtaç kardeşlerimize karşı sorumluluğunun olduğu düşüncesindeyim. Dün Afganistanlılar, Filistinliler bu durumdaydı, bugün Suriyeliler, yarın da kim bilir belki de biz aynı durumlarda oluruz. Onların dertlerini dinlemek, dertleriyle dertlenmek ve sıkıntılarını gidermeye çalışmak çok zor olmasa gerek...

04.08.2017

Emrah KULTAS

Ek 2: Görüşme Soruları

Türkiye’de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Göçmenlerin Eğitimi Sorunu

(Van ili örneği)

(Öğrenci Görüşme Formu)

Değerli Katılımcı,

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi anabilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. Van iline göç eden eğitim çağındaki Suriyeli göçmenlerin eğitimi sorunu üzerine bir araştırma yapmaktayım. Çalışmanın güvenilir veriler üzerine inşa edilebilmesi için aşağıdaki sorulara samimi cevaplar vermeniz araştırmanın önemini arttıracaktır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler gizli tutulup bilimsel amaçlar dışında başka herhangi bir maksatla kullanılmayacaktır.

Katılımınız ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Emrah KULTAS

ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

1. Cinsiyetiniz : Erkek Kadın
2. Yaşınız :
3. Suriye’nin hangi ilinden göç ettiniz? :
4. Türkiye’ye göç etmenizden nedeni nedir?
5. Van iline göç etmenizden nedeni nedir?
6. Ne zamandan beridir Van ilinde yaşamaktasınız?

7. Göç etmeden önce okula gidiyor muydunuz?

8. Van ilinde yarıda kalan eğitiminize devam ediyor musunuz?

8.1. Devam etmiyorsanız, Neden?

8.1.1. Bu nedenler ortadan kaldırılırsa eğitiminize devam etmek ister misiniz?

8.1.2. Bu konuda yetkililerden talep ve beklentileriniz nelerdir?

8.2. Devam ediyorsanız, nerede, hangi kurumda eğitiminize devam ediyorsunuz?

8.2.1. Öğrenim gördüğünüz okulda eğitsel açıdan yaşadığınız sorunlar nelerdir?

8.2.2. Nasıl bir eğitim almak istersiniz? Bu konuda yetkililerden talep ve beklentileriniz nelerdir?

8.2.3. Öğrenim gördüğünüz okulun size olumlu katkıları nelerdir?

9. Hangi dilde eğitim almak istersiniz?

10. Anadiliniz dışında ikinci dil tercihiniz nedir?

11. Geleceğe yönelik planlarınız nelerdir? Kalıcı yurt olarak gitmeyi planladığımız başka ülkeler var mı?

Türkiye’de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Göçmenlerin Eğitimi Sorunu

(Van ili örneği)

(Veli Görüşme Formu)

Değerli Katılımcı,

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi anabilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. Van iline göç eden eğitim çağındaki Suriyeli göçmenlerin eğitimi sorunu üzerine bir araştırma yapmaktayım. Çalışmanın güvenilir veriler üzerine inşa edilebilmesi için aşağıdaki sorulara samimi cevaplar vermeniz araştırmanın önemini arttıracaktır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler gizli tutulup bilimsel amaçlar dışında başka herhangi bir maksatla kullanılmayacaktır.

Katılımınız ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Emrah KULTAS

VELİ (SURİYELİ AİLE) GÖRÜŞME FORMU

1. Cinsiyetiniz : Erkek Kadın
2. Yaşınız :
3. Suriye’nin hangi ilinden göç ettiniz? :
4. Türkiye’ye göç etmenizden nedeni nedir?
5. Van iline göç etmenizden nedeni nedir?
6. Ne zamandan beridir Van ilinde yaşamaktasınız?
7. Çocuklarınız Van ilinde yarıda kalan eğitimine devam ediyor mu?

7.1. Devam etmiyorsa, Neden?

7.1.1. Bu nedenler ortadan kaldırılsa çocuğunuz eğitimine devam etmek ister mi?

7.1.2. Bu konuda yetkililerden talep ve beklentileriniz nelerdir?

7.2. Devam ediyorsa, nerede, hangi kurumda eğitimine devam ediyor?

7.2.1. Çocuğunuzun öğrenim gördüğü okulda eğitsel açıdan yaşadığı sorunlar nelerdir?

7.2.2. Okuldan çocuklarınız için ne bekliyorsunuz? Bu konuda yetkililerden talep ve beklentileriniz nelerdir?

7.2.3. Çocuklarınızın öğrenim gördüğü okulun onlara olumlu katkıları nelerdir?

8. Çocuğunuzun hangi dilde eğitim almasını istersiniz?

9. Çocuğunuzun eğitiminde ana diliniz dışında ikinci dil tercihiniz nedir?

10. Geleceğe yönelik planlarınız nelerdir? Kalıcı yurt olarak gitmeyi planladığınız başka ülkeler var mı?

Türkiye’de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Göçmenlerin Eğitimi Sorunu

(Van ili örneği)

(Öğretmen Görüşme Formu)

Değerli Katılımcı,

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi anabilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. Van iline göç eden eğitim çağındaki Suriyeli göçmenlerin eğitimi sorunu üzerine bir araştırma yapmaktayım. Çalışmanın güvenilir veriler üzerine inşa edilebilmesi için aşağıdaki sorulara samimi cevaplar vermeniz araştırmanın önemini arttıracaktır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler gizli tutulup bilimsel amaçlar dışında başka herhangi bir maksatla kullanılmayacaktır.

Katılımınız ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Emrah KULTAS

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

1. Cinsiyetiniz : Erkek Kadın
2. Meslekte kaçınıcı yılınız :
3. Çalıştığınız okulun eğitim koşulları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
4. Göç eden öğrencilerin eğitsel açıdan yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
5. Yaşanan sorunların çözümü için ne tür tedbirler aldınız?

6. Sizce okulunuz bu öğrencilerin gereksinimlerini karşılamakta mıdır? Neden?

7. Okul eğitiminin göç yaşamış çocuklara olumlu katkıları neler olmuştur?

8. Suriyeli göçmen öğrencilerin eğitsel açıdan yaşadıkları bu sorunların çözümü için önerileriniz nelerdir?

Türkiye’de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Göçmenlerin Eğitimi Sorunu

(Van ili örneği)

(Okul Yöneticisi Görüşme Formu)

Değerli Katılımcı,

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi anabilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. Van iline göç eden eğitim çağındaki Suriyeli göçmenlerin eğitimi sorunu üzerine bir araştırma yapmaktayım. Çalışmanın güvenilir veriler üzerine inşa edilebilmesi için aşağıdaki sorulara samimi cevaplar vermeniz araştırmanın önemini arttıracaktır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler gizli tutulup bilimsel amaçlar dışında başka herhangi bir maksatla kullanılmayacaktır.

Katılımınız ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Emrah KULTAS

OKUL YÖNETİCİSİ GÖRÜŞME FORMU

1. Cinsiyetiniz : Erkek Kadın
2. Meslekte kaçınıcı yılınız :
3. Göç eden öğrencilerin **okulda** yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
4. Sizce okulunuz bu öğrencilerin gereksinimlerini yeterince karşılamakta mıdır?
Neden?

5. Yaşanan bu sorunların çözümü noktasında önerileriniz nelerdir?

6. Okul eğitiminin göç yaşamış çocuklara olumlu katkıları neler olmuştur?

7. Van ilinde çeşitli nedenlerle eğitimlerine devam edemeyen Suriyeli göçmenlerin eğitimlerine devam edebilmeleri için sizce neler yapılabilir?

Türkiye’de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Göçmenlerin Eğitimi Sorunu

(Van ili örneği)

(İl Yöneticisi Görüşme Formu)

Değerli Katılımcı,

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi anabilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. Van iline göç eden eğitim çağındaki Suriyeli göçmenlerin eğitimi sorunu üzerine bir araştırma yapmaktayım. Çalışmanın güvenilir veriler üzerine inşa edilebilmesi için aşağıdaki sorulara samimi cevaplar vermeniz araştırmanın önemini arttıracaktır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler gizli tutulup bilimsel amaçlar dışında başka herhangi bir maksatla kullanılmayacaktır.

Katılımınız ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Emrah KULTAS

İL YÖNETİCİSİ GÖRÜŞME FORMU

1. Cinsiyetiniz : Erkek Kadın
2. Meslekte kaçınıcı yılınız :
3. Van ilinde bulunan eğitim çağındaki Suriyeli göçmenler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
4. Van ilinde bulunan eğitim çağındaki Suriyelilerin eğitimi için il yönetimi olarak ne tür çalışmalar yapılmaktadır?

5. Okul ziyaretleriniz esnasında gözlemlediğiniz Suriyeli öğrencilerin uyumu, gelişimi ve eğitimi açısından olumlu ve olumsuz tespitleriniz nelerdir?

6. Van ilinde çeşitli nedenlerle eğitimlerine devam edemeyen Suriyeli göçmenlerin eğitimlerine devam edebilmeleri için sizce neler yapılabilir?

7. Halen Van ilinde yaşamını sürdüren eğitim çağındaki Suriyeli göçmenlerin eğitimi konusundaki önerileriniz nelerdir?

Türkiye’de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Göçmenlerin Eğitimi Sorunu

(Van ili örneği)

(STK Yöneticileri Görüşme Formu)

Değerli Katılımcı,

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi anabilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. Van iline göç eden eğitim çağındaki Suriyeli göçmenlerin eğitimi sorunu üzerine bir araştırma yapmaktayım. Çalışmanın güvenilir veriler üzerine inşa edilebilmesi için aşağıdaki sorulara samimi cevaplar vermeniz araştırmanın önemini arttıracaktır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler gizli tutulup bilimsel amaçlar dışında başka herhangi bir maksatla kullanılmayacaktır.

Katılımınız ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Emrah KULTAS

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI YÖNETİCİLERİ GÖRÜŞME FORMU

1. Cinsiyetiniz : Erkek Kadın
2. Van ilinde bulunan Suriyeli göçmenler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
3. Van ilinde bulunan Suriyeliler için bir Sivil Toplum Kuruluşu olarak ne tür çalışmalarınız oldu?

4. Van ilinde bulunan eğitim çağındaki Suriyeli çocuklar için eğitimleri noktasında bir Sivil Toplum Kuruluşu olarak ne tür çalışmalarınız oldu?

5. Van ilinde çeşitli nedenlerle eğitimlerine devam edemeyen Suriyeli göçmenlerin eğitimlerine devam edebilmeleri için sizce neler yapılabilir?

6. Halen Van ilinde yaşamını sürdüren eğitim çağındaki Suriyeli göçmenlerin eğitimi konusundaki **önerileriniz** nelerdir?

Ek 3: Araştırma İzni

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 69206118-44-E.6158943
Konu :Anket Çalışma İzni

03.05.2017

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

Üniversiteniz tezli yüksek lisans öğrencisi Emrah KULTAS'ın Anket çalışması yapması ile ilgili 02.05.2017 tarih ve 6070461 sayılı makam onayı ekte sunulmuştur. Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Kıyasettin KİREKİN
İl Millî Eğitim Müdürü

EKİ: 1 Ad. Onay Ör.
1 Ad.Komisyon.Kararı.

Güvenli Elektronik İmza:
Aslı ile Aynıdır
Cemal ÖZEL
03.05/2017

Kayıt No:
13253

VAN İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
Abdurrahman Gazi Mah. İskele Cad. 65040 - VAN
e-posta : tyuksekoğretimyurdisi65@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin: T.ŞELE Şef (Dâhili 191)
Telefon: 0(432) 222 41 62-63,64,65,69,67
Fax:0(432) 222 41 61 İnternet:http://van.meb.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7534-23c1-397f-85a0-af47 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 69206118/44/6070461>
Konu : Araştırma İzni

02.05.2017

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının
26/04/2017 tarih ve 6807 sayılı yazıları.

İlgi yazı ekinde gönderilen tezli yüksek lisans öğrencisi Emrah KULTAS'a ait anketin, müdürlüğümüzce oluşturulan "Anket Araştırma ve İnceleme, Başvuruları Değerlendirme Komisyonu" nun 27.03.2017 tarih ve 11 nolu karar sayısında belirtilen açıklamalar doğrultusunda uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Uygun Görüşle Arz Ederim
...../...../2017

Nuran ALTAN GÖL
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

Şakir SİĞİNÇ
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

O L U R
..../..../2017

Kıyasettin KİREKİN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

VAN İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
Abdurrahman Gazi Mah. İskele Cad. 65040 - VAN
e-posta : yüksekogretimyurdisi65@meb.gov.tr
İnternet: <http://van.meb.gov.tr>

Ayrıntılı Bilgi İçin: T.ŞELE Şef (Dâhili 191)
Telefon: 0(432) 222 41 62-63,64,65,69,67
Fax: 0(432) 222 41 61

